AIDAI

9

IESINIS MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS
39 M. M. BALANDŽIO MĖN.

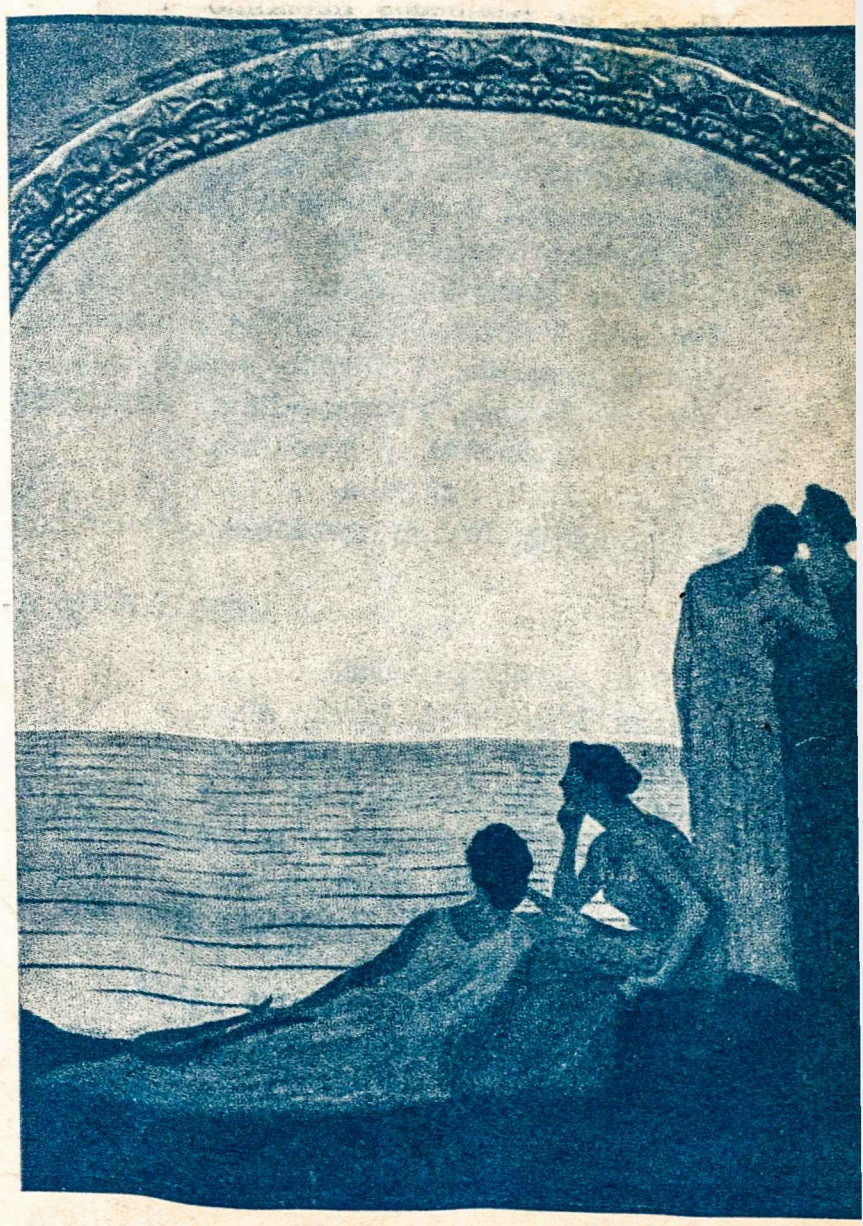

OSBORT: ANTIKINIS VAKARAS

ATEITIS

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės al. 3 b.
Telef. 2 52 35

Prenumerata: moksl., stud. ir kaimo jaunimui met. — 5 lit., pusm. 3 lit. Kitiems: met. — 10 lit., pusm. — 5 lit. Užsieny: met. 16 lit., moksl. — perpus pigiau. Atskiras nr. — 1,50 lit.

Redaktoriaus kalbamosios valandos: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais nuo 14 iki 15 v.

TURINYS

Psl.

Alfa Sušinskas, Laisvą kraują Dievui ir savo kraštui 513
Paulius Jurkus, Abituriento laiškas motinai, eil. 517
B. K., Po Klaipėdos netekimo 518
Vytautas Čėsna, Marių tyluma, eil. 519
Leon. Narbutas, Pajūrio vėjas, eil. 519
Zigmantas Šimkus, Susitaikinimas, nov. 520
Eug. Matuzevičius, Stoty, eil. 525
P. Petrauskas, Eucharistija ir gyvenimas 527
Pr. Inčiūra, Svajonės, eil. 532
Vytautas Mačernis, Kalnų pasiilgimas, eil. 533
Vytautas Volertas, Senstančiai motinai, eil. 534
Juozas Žemaitis, Vyturėlių šventė, eil. 534
Aloyzas Baronas, Pasiskundimas uosiui, eil. 535
Stasys Krasauskas, Į gyvenimą, eil. 535
Ant. Strabulis, Skirgaila 536
Ign. Šilgalis, Ieškau gyvenimo draugo... 544

MERGAIČIŲ ATEITIS

E. D-tė, Širdis pavasarį 547
Aldona Misiūnaitė, Įspėk, eil. 549
Regina Bakevičiūtė, Paguos, eil. 549
V. Inčiūraitė, Daržely, eil. 550
A. Jakubaitytė, Ištraukos iš suplyšusio dienoraščio 551
Monika Daunytė, Seseriai, eil. 554
Regina Bakevičiūtė, Pavasario pabaisa 555
Jadvyga Čižaitė, Rytą, eil. 558
P. Stočkiūtė, Mūsų tautiniai rūbai 559
Alfa Sušinskas, Už širdį akmeniu 562

Apžvalga — 563; Mokykloj ir gyvenime — 564; Kreivos šypsenos — 570; Kūno kultūra — 571; Literatūros naujienos — 573.

Naujam nr. raštus siųsti iki gegužės mėn. 12 d.

Spaudė „Šviesos“ spaustuvė, Kaune, Jakšto 2

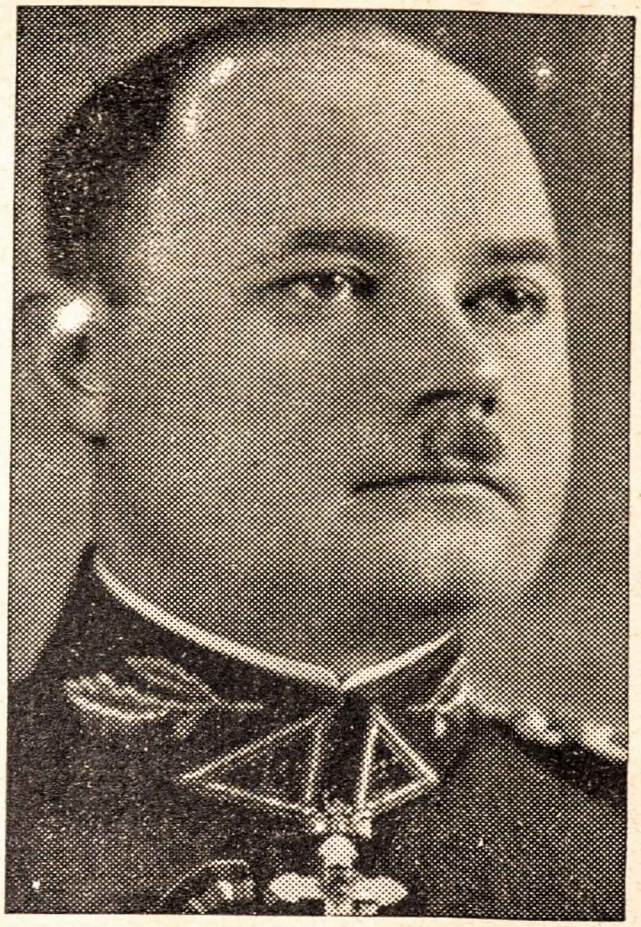

Vieningo darbo Ministrų Kabineto pirm. brig. gen. J. Černius

ALFA SUŠINSKAS

Laisvą kraują Dievui ir savo kraštui

Tas nevertas žmogaus vardo, kurs neturi savo nuomonės.

(Iš Jo Ekscelencijos Švietimo Ministro Dr. Leono Bistro kalbos mokytojų suvažiavime 1939.IV.13 d. Kaune).

1939 m. kovo mėn. 28 d. sudaryta nauja, nepartinė, visą tautą atstovaujanti vyriausybė. Visas patriotinis ir katalikiškas kraštas šią naująją vyriausybę sutinka kaip lietuvių tautos gelbėtoją.

Ir kaip žmogus nelauksi tautinio, valstybinio išganymo, tikro vienytojo ir tikros visų vienybės su visais, kada mūsų kraštui, mielai tėvų lūšnai, mūsų krikščioniškai sielai ir lietuviškam kūnui ima grėsti nebe pasakų, o tikri kruvini ir šiurpūs pavojai.

Moksleivis, ar ateitininkas ar kitoks, taip pat negali likti nesisielodamas ir nesijaudindamas savojo krašto likimu, jo gerove, laime, ar ir nelaime.

Mokykla ir moksleivis nedirba politinio darbo. Mokykloj ir moksleiviuose nevieta jokiai politikai. Tačiau savuoju kraštu sielotis, džiaugtis tautos ir valstybės laime, ar liūdėt piktam likimui

smogus, turi kiekvienas sveikos galvos ir nenusigyvenusios širdies moksleivis.

Tėvynės meilė turi eiti iš širdies ir kraujo. Tėvynės meilė pasireiškia ir pasirodo tuo, kiek žmogus ar visa organizacija yra davę savam kraštui, kiek jie užsigrūdinę, pasirengę kraštui dirbt, kiek jie savo dvasia ir charakteriu pajėgūs, kiek ir kaip savo kraštu jie sielojas.

Moksleivis — būsimasis krašto darbininkas, jo kultūrinės dirvos purentojas. Jau ir mokyklos metu moksleivis po truputį visom pedagoginėm pakopom turi kopt į šį būsimąjį savarankišką darbą.

Mūsų Lietuva nedidelė ir jos piliečių ne tiek jau daug. Svarbus mums ginklo pajėgumas, svarbus kūninis atsparumas, žodžiu, mums svarbus ir reikalingas lietuviškas kraujas savai laisvei išlaikyt ir jai apgint. Bet nė kiek nemažesnis vaidmuo čia tenka ir lietuviškai dvasiai, kultūrai, tikram, sąmoningam Lietuvos charakteriui. Dvasia, charakteris sunkiau sunaikinami už ginklą. Ginklas ginklą lengvaï ima ir kūną greitai pavergia, gi atsparią, nepalaužiamą dvasią sutikęs ginklas, ir aštriai, kietai kirsdamas, dažnai atšimpa, atbunka ir net sulūžta.

Todėl mokykla turi išauklėt galingą žmogų savo dvasia ir charakteriu.

Labai gražiai čia pasisako nepartinė, visos tautos vyriausybė savo balandžio mėn. 5 d. deklaracija*):

— Svarbiausias švietimo srities uždavinys yra išauklėt tautą sąmoningais žmonėmis ir tėvynę mylinčiais piliečiais.

O tik sąmoningas žmogus, savo nusistatymo žmogus, Švietimo Ministro Dr. Bistro mintimi, yra tikras žmogus ir žmogaus vardo vertas.

Visai suprantama, šis sąmoningumas liečia ir mokyklą su mokiniu.

Ugdant mokiniuose sąmoningumą, neišvengiamai tenka susidurt ir su pačių mokinių skirtingom nuomonėm. Vienam viena ideologija, idėja artimesnė, arčiau prie širdies, kitam kita. Prievarta mokinio galvoj negalima įkalt mokiniui svetimas idėjas, ar iš jos išraut jam artimas, mielas ir savo turiniu kilnias, didingas. Jei mokykla sunaikintų gerą mokinio įsitikinimą, tvirtą pasaulėžiūrą, tada ji sugriautų jauną žmogaus gyvenimą. Iš sugriautų žmonių susidaro nesąmoninga masė, nesąmoningi piliečiai, kurie valstybės ir tautos gyvenime ne tik pavojingi, bet ir kenksmingi, nes jie yra be savo galvos ir kiekvienu sunkesniu momentu paliks jie tautos reikalus ir niekšiškai pabėgs, paliks ir visus tautos vadus. Juk paklust tegali tik sąmoningas žmogus.

Labai giliai ir prasmingai čia vėl pareiškia vyriausias švietimo vadovas Švietimo Ministras Prof. Dr. Bistras buvusiame mokytojų suvažiavime, sakydamas, kad masė be įsitikinimų nereikšminga, o reikšmingi tik sąmoningi piliečiai, nes tik sąmoningi sudaro tikrą organizaciją, tikrą organizmą, viskam atsparų.

Labai džiugu, kad naujoji vyriausybė visas skirtingas, bet tei-

---

*) Deklaracija yra viešas vyriausybės pareiškimas, kuriuo ji pasisako, ko laikysis ir ko sieks bevaldydama kraštą. A. S.

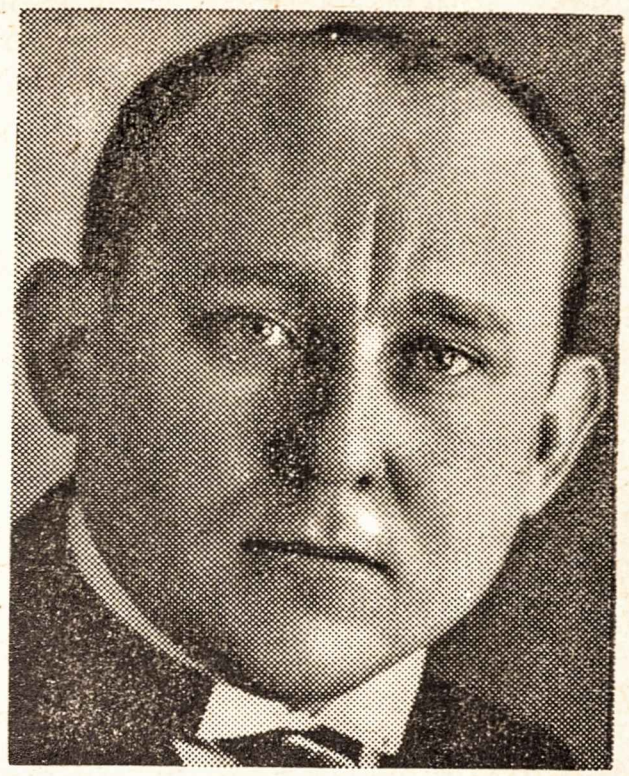

Švietimo Ministras dr. L. Bistras,
buvusis „Ateities“ redaktorius

giamas, Lietuvai naudingas, pažiūras lygiai vertina. Štai vėl ištrauka šiuo reikalu iš vyriausybės deklaracijos:

— Vyriausybė su simpatija ir parama lydės visų, be pažiūrų skirtumo, kultūrinių organizacijų darbą, jei jis bus vykdomas patriotinio susiklausymo ir moralinio susidrausminimo kryptimi.

Vadinas, vyriausybė visus buria į vieningą darbą. Ar tu ateitininkas, ar kitokio ideologinio nusistatymo, tu visvien esi laukiamas, pageidaujamas, tavo protas ir širdis ras sau skirtą vietą tautos ir valstybės name, čia tu galėsi visą save paaukot bendrai tautinei kūrybai, be skriaudos savo idėjai, neparduodamas savo sąžinės, savo pažiūrų neišniekindamas.

Ir moksleivių ideologinis skirtumas nepanaikinamas. Tiesą sakant ir apgaudinėt nenorint, ideologinių skirtumų niekuomet nepanaikinsi. Visa išmintis ir taktas yra sugebėt ne griaut ir naikint, bet suburt, sutelkt ir bendrą kalbą tarp visų surast. Mūsų mieloj tėvynėj, be kitų, taip pat yra dar viena galinga ideologija su tūkstančiais narių. Kai kas šią ideologiją ateitininkais vadina.

Aišku, tarp skirtingos ideologijos mokinių neturi būt jokių rietenų, bet glaudus, gražus kultūrinis bendradarbiavimas vyriausybės direktyvose. Ir moksleiviškoj spaudoj taip pat turi būt draugystės bei bičiulystės dvasia.

Kruvina širdimi mes prisimenam, kaip neseniai vienas moksleivių žurnalas labai skaudžiai, šlykščiais, nekultūringais žodžiais, suktais išvadžiojimais puldavo savo draugus, kitokią ideologiją turinčius. Ir už ką? Juk puolamieji, tie ateitininkai, laisvės kovose yra savo krauju nulaistę Lietuvos dirvą, kurios duona ir dabarties moksleivis yra išaugęs.

Nepriklausomybės, Lietuvos laisvės kovose ateitininkai šventu karžygio žingsniu stojo kovon kraštui gint, ėjo mirt už savo brolius. Juk pirmoj karininkų laidoj per 90% ateitininkų! Kas juos ten sukvietė? Tėvynės meilė! Pirmas kritęs karininkas Juozapavičius — ateitininkas! Panevėžio moksleivis Ignas Vaitiekūnas (jo vardu Panevėžy viena gatvelė vadinama), draugo komunisto Bistricko išduodamas bolševikams kaip ateitininkas, kaip organizavęs moksleivius į savanorius Lietuvai gint, ir bolševikų sušaudomas. Ramygalos moksleiviai ateitininkai Ambrazevičius ir Klimaitis taip pat Tautos laisvės savanorių kovose tarp Ramygalos ir Truskavos lenkų sukapojami ir kankiniais miršta.

Jei kas daugiau panorėtų, mes galėtume duot ištisą sąrašą kritusių ateitininkų laisvės kovose. O tegu nurodo mūsų draugai nors vieną ateitininką, kraštą išdavusį ir Lietuvai kenkusį?!

Naujoji vyriausybė vertina žmogaus kūrybinį darbą. Ir ateitininkai savo 6000 narių armija su malonumu kreipiasi į vyriausybę jos pačios deklaracijoj pasakytais žodžiais:

— Mūsų šventa pareiga aukas ir kūrybinį darbą skirti tautos ir valstybės gerovei*).

Vyriausybė ir visa tauta labai suinteresuota, kad jos moksleivija būtų patriotiškai nusiteikusi ir kad ji būtų charakterio, sveikos dvasios žmonių grupė. Ateitininkai neniekina ir nepeikia kitokios pasaulėžiūros draugų ir jų gero darbo neatmeta, nežemina. Tačiau ateitininkai savo lietuviškumu yra daugiau negu aiškūs patriotai — jie juk ir kraujo patriotai, laisvės kovose daug kraujo atidavę tėvynei gelbėt. Ateitininkai ir užgrūdinti, išmėginti charakterio žmonės, kurie nepalūžo nei ruso, nei vokiečio priespaudos metu, nepalūžo, nenusilpo nei kitais sunkiais gyvenimo bandymais. Atrodo, pati Dievo Apvaizda vedė ateitininkus sunkiu, dygiu erškėčių keliu, kad Lietuvai išaugtų tikrai užgrūdintų asmenybių, kurių taip trokšta dabartinė vyriausybė ir kurių taip reikia sunkiai mūsų gyvenimo būklei.

Ateitininkai nežiūri į praeitį, jos kaltininkų neieško. Ateitininkai tik džiaugias galėdami kančioj užgrūdintas, stiprias, nepalūžusias, gausias savo jėgas, savo kraują vėl nauju, gyvybingu gaivalingumu aukoti Dievui ir savam kraštui.

O naujoji vyriausybė juk visus kviečia į bendrą darbą, žmonių ideologinių skirtumų nepažeisdama, bet juos pagerbdama:

— Vyriausybė nori realizuot visos tautos vienybę, ji kviečia visus geros valios piliečius į bendrą kūrybinį darbą. Tik vieningi būdami, mes patikrinsime mūsų tėvynės saugumą, tvarką ir ramų visų piliečių sugyvenimą!**)

Ateitininkai su meile ir aukos dvasia patikina, kad jiems netruks geros valios, kad jie mielai atsiduoda bendram darbui, kad kūrybinis darbas yra ateitininkų bruožas, kad tėvynės saugumas, tvarka ir laimė yra ir ateitininkų programa.

Tegyvuoja naujoji tautinės vienybės Vyriausybė!

„Dabar opozicijoj tėra tik Lietuvos priešai". (Iš Ministro Pirmininko gen. Černiaus kalbos mokytojų suvažiavime).

---

*) Vyriausybės deklaracijos įžangoj.

**) Vyriausybės deklaracijos pabaigoj.

PAULIUS JURKUS

ABITURIENTO LAIŠKAS MOTINAI

Pražydai, Mamyte, kaip tėviškės vyšnios;
Sidabro senatvė jau galvą Tau krato...
Parymus prie vartų, kelius išbėgiojus,
Tu grįžtančio lauki — — — puošnaus atestato — — —

Lyg vakar į miestą mane išlydėjai
Keliu per nugeltusias rudenių pievas.
Meldeis Tu, kad būčiau aš doras ir tvirtas,
Kad manąjį kelią palaimintų Dievas.

Daug laiko prabėgo. Jau grūšas palūžo...
Tik Tavo malda iš krūtinės vis liejas.
Daug skurdo ir alkio dienų iškentėjus,
Vis lauki sugrįžtant rugelių alėjom...

Sugrįšiu, Mamyte, sugrįšiu biržely
Siauraisiais takeliais pro vienišas smilgas...
Ne toks, kaip tada, kai miestan išlydėjai,
Bet — — — liūdnas, jaunystės klajūnės apviltas...

Giliai užrakinkim tą praeitį miesto!
Dar meilė krūtinėje mano liepsnoja,
Kol tėviškės sklypo dar nieks neišvaržė,
Išversiu aš vagą ir būsiu artoju.

Pakeisiu miesčionišką tuščią manierą
Į mėlyną tėviškės lino žiedelį.
Priskynęs vosilkų ir pievas išbridęs,
Kas vakaras grįšiu į margą klėtelę.

Daug kartų apeisime tėviškės lauką,
Migdysime saulę nastorcijos žiede.
Ir mylimą vardą dažnai prisiminę,
Liūdėsime naktį ant slenksčio susėdę.

Kiek vasaros saulės, kiek vyšnių jau sirpsta...
Jau varpos pageltę, — bus duonos auksinės — — — —
Viena Tu, Mamyte, ir tėviškė miela
Niekad neišdilsit iš mano krūtinės!

Po Klaipėdos netekimo

Kovo mėn. Lietuvą ištiko skaudus smūgis. Netekome dalies savo teritorijos ir dalies gyventojų, vienintelio uosto, 1/3 savo pramonės, 70 km. gražiausio pajūrio ... Mūsų tautai istorijos bėgyje niekada nesisekė prie jūros. O dabar dar vienas didelis pralaimėjimas ...

Praeities amžiuose, kai mūsų valstybė gyveno savo žydėjimo metą, mūsų valdovai neatkreipė tinkamo dėmesio į jūrą. Naujai atstatę savo valstybę, lietuviai suprato praeityje padarytą klaidą. Prasidėjo jūrinė propaganda, skatinimas veržtis prie savosios jūros. Bet viskas buvo daroma pertingiai. Jūreivystė neišsivystė, jos idėja neapėmė plačiųjų tautos masių, mūsų tauta neparodė gaivališko ir galingo veržimosi jūros link. Pagaliau permaža buvo dėta pastangų priartinti prie viso tautos kamieno tą kraštą, per kurį mums jūra buvo prieinama. Rezultate — pirmasis mūsų bandymas įsistiprinti savojoj jūroj nepavyko, ir viskas baigėsi skaudžia nesekme.

Tačiau reikia atsiminti, kad dar ne viskas prarasta. Kadaise mums Klaipėda grįžo po 700 metų svetimo valdymo ... Bet apie senus gerus laikus nėra ko svajoti arba laukti šviesios ateities ir laimėjimų sudėjus rankas. Mūsų tautai dar liko 21 km. pajūrio, ir mes esame jūros valstybė, kaip ir pirma. O įsistiprinimas savojoj jūroj mums yra dar svarbesnis, negu pirma. Kartą mes pralaimėjome ... Bet pralaimėjimas nėra pralaimėjimas, kai po jo nenuleidžiamos rankos, o pakeliamos naujam darbui ir naujam laimėjimui. Pralaimi ir didžiosios tautos, kartais daug smarkiau negu mažosios. Vokietija po Didžiojo karo buvo visiškai sugniužinta ir viską pralaimėjusi ... Tat dabar lietuvių tauta, pirmoj vietoj jaunimas, turi dar kartą entuziastiškai pasinešti savosios jūros link. Jaunimas buvo jau pamėgęs jūrą. Nemaža ekskursijų vasaros metu traukdavo į pajūrį, ypač į gražiąją Neringą. Ir dabar moksleivių ekskursijos, stovyklos, pavieniai keliautojai turi dar uoliau traukti į savo pajūrį, jį dar labiau pamilti ir tą meilę skleist plačiosiose tautos masėse.

Jūreivystės idėja turi būti gyva mūsų tarpe, nes mūsų valstybė, kaip anksčiau pabrėžta, yra jūros valstybė ir jos ateitis — jūros valstybės ateitis. Neveltui jau dabar keliamas klausimas kuo greičiau kurti pajūryje naują uostą ir steigti grynai lietuvišką miestą (žiūr. prof. Pakšto str. „Dinaminė jūros programa"*). Tai didelis užsimojimas, bet jo įgyvendinimas būtinas ir galimas.

Lietuvių tauta jauna, energinga ir entuziastiška. Ji parodė, kad po pralaimėjimų nepalūžta, o nuolat ryžtasi naujiems žygiams. Ypač didelį entuziazmą ji parodė, pradėjus kraštą valdyt naujai vieningo darbo vyriausybei. Tikime, kad vyriausybė tautos entuziazmą ir energiją pakreips atlikti dideliems darbams, tarp kurių bus ir lietuvių įsistiprinimas savojoj jūroj.

B. K.

---

*) XX Amžius, 1939 m., nr. 35.

VYTAUTAS ČĖSNA

MARIŲ TYLUMA

Lingo — lylia, marios tyli,
Laidoja bangas.
Ar už vilos neatskilo
Žemė nuo dangaus.

Lylia — lingo, vėjas dingo,
Jau ramu, gražu...
Baltos bangos tingiai rangos,
Rimsta pamažu...

Baltas kopas žaliai lopo
Želianti viksva.
Šauk žuvėdrą — ji atskrido
Ir čionai liks va.

Lylia — lingo, ko sustingo
Marios ir krantai.
Lingo — lylia, tyli — myli,
Tu nesupratai.

LEON. NARBUTAS

PAJŪRIO VĖJAS

Neramus ir bauginantis vėjas.
Jūra šniokščia ir ūžia ir kaukia.
Girdis balsas paklydusio žvejo —
Laivas kranto negali priplaukti — —
Neramus ir bauginantis vėjas.

Žibsi švyturio šviesos nuo molo.
Va, ten moja iš skęstančio laivo — —
Kas esi, tu nuo kranto nutolęs,
Kas esi, nelaimingas keleivi? —
Žibsi švyturio šviesos nuo molo.

Neramus ir bauginantis vėjas.
Žaibas teškia sidabrą į jūrą — —
Nepriplauks, nepasieks kranto žvejas —
Jį paklydusį jūroj užbūrė
Neramus ir bauginantis vėjas.

ZIGMANTAS ŠIMKUS

Susitaikinimas

Andrius, Jurgis ir aš jau treti metai gyvename viename bute. Taip buvom susidraugavę, kad žadėjom nesiskirti, kol baigsime gimnaziją.

Atėjo laikas mums ir įsimylėti. Tiesa, aš jau mylėjau kažkada... Gūdų rudens vidunaktį nerimo prikeltas, skubėjau išmirusiomis gatvėmis ir atradau jos lange šviesą — baltoje užuolaidoje rymojo tos šventos mergaitės šešėlis... Tačiau ji netikėtai išvažiavo, ir mano meilė nutrūko. Aš svajojau vėliai viską iš naujo išgyventi — juk tiek daug pražydusių mergaičių, tiek daug. Tačiau buto draugai mane pašiepdavo.

— Nieko nėra kvailesnio, kaip su neprieinama merga prasidėti. — Sakydavo Andrius, toje srityje gudrausias. — Jeigu negali kiekvieną sykį pabučiuoti, tai kuriems velniams ir vargti! Perki bilietus, lydi į kokį priemiestį, o ji tau — nė dėkui. Žiūrėk, pasitaiko kitas, o tau išleisti pinigai nebegrįš, sudilę padai nepastorės.

Šeštadienį visą popietę rengėmės į vakarą. Visiems trims širdis plakė tuo vieninteliu pasiryžimu — šįvakar pat užsikariauti meilę. Todėl išeinant mane krėtė drebulys, lyg prieš kokį didelį žygį.

Paskelbus pertrauką, publika subangavo, baldėsi stumdomi ir vartaliojami suolai, ir virš papurusių mergaičių garbanų ant krosnies krašto pasilipusi sėdėjo Kristina, ši gražutė šviesiaplaukė. Apykaklė prasegta, kad gintaro kryželis švytėtų ir būtų visų matomas. Aiškiai aš įžiūrėjau ir kryželį, ir sidabrinę grandinėlę, ir baltą jos kaklą, giliai prasegtą. Tačiau greit ši grožybė, lyg atbudusi statula, nušoko žemyn ir įsimaišė tarp kitų mergaičių. Puoliau nieko nelaukęs jų tarpan ir atkakliai prasistūmiau ligi Kristinos.

— Nuobodoka programa, — pratariau aš.

— Ir ilga, negreit dar šokiai, — liūdnai nutęsė ji.

— Taigi, ir ilga. Na, o kaip baletas patiko?

— Ką ir norėti, kad šeštokės ką mokėtų... Argi tokioms? — Mūsų spūstis išvirto pro duris, ir Kristinos aš nebemačiau. Pražiopsojau. Graži mergytė: ir prieš draugus neapsijuoktum ir pačiam įdomu tokią mylimą turėti. Todėl, kai pamačiau, kad su Kristina vaikšto Jurgis, sušnypščiau:

— Žaltys!

Į antrąją programos dalį nebėjau. Prieš veidrodėlį atidžiai patikrinau kaklaraištį, susišukavau plaukus, tampriau užsivarsčiau batus. Žiūrėjau į miesto žiburius ir mačiau, kaip nušviestoje palangėje sukinėjas snaigės. Kažkoks pasiilgimas vasarinės saulės ir iš-

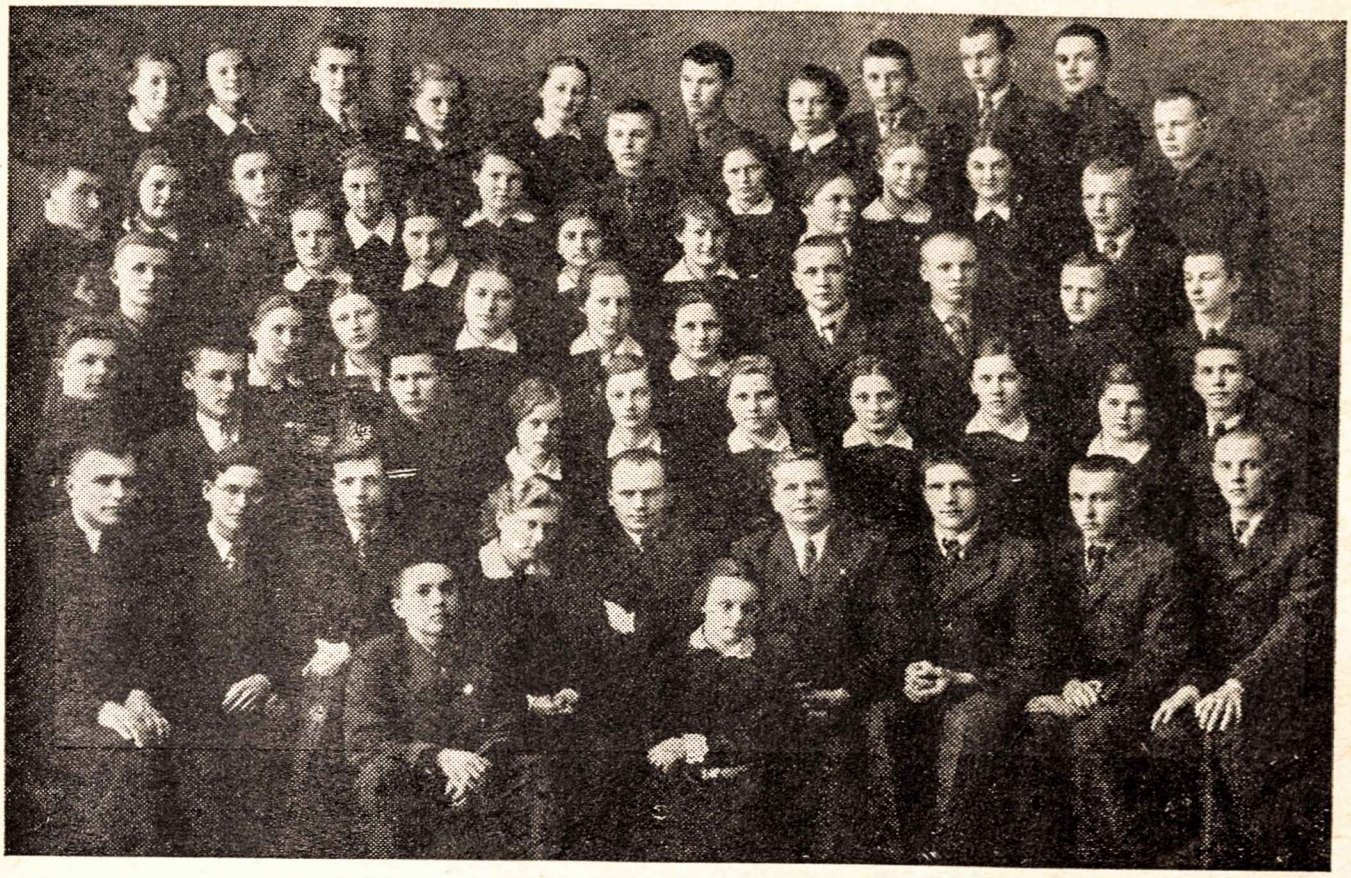

Panevėžio gimnazijos kun. J. Lindės-Dobilo Meno Kuopa su glob. mokyt. P. Juodeliu, mokyt. M. Karka, pirm. J. Stasiūnu ir buv. pirm. stud. Br. Stasiukaičiu

troškimas erdvės vertė krūtinę giliau alsuoti; veidas buvo nušvitęs — jau prasideda meilė: tas ilgesys — pirmas jos pranašas! Programa baigėsi, ir džiazbandas pradėjo šokius. Delsti negalėjau. Kristina turi būti mano!

Šokau su ja vieną šokį, ir kitą, ir trečią . . . Tarpais ją paglemždavo ir Andrius su Jurgiu, mano geriausi draugai, tačiau atrodė, kad laimėsiu aš. Ji man pasiguodė:

— Baisiai sušilau, bėgsiu apačion atsigerti.

— Kodėl apačion? Juk netoli bufetas, — susizgribau.

Pilsčiau stiklelius ir varsčiau Kristiną žvilgsniais.

— Aš norėjau tavęs, Povilai, vieno dalyko paprašyti . . . tokio niekniekio . . . Neatsisakysi, a?

— Kaip gi žmogus atsisakysi, jei prašo, — juokiaus.

— Taigi, parašyk trečiadienį temą . . . Pašėlusiai tingiu skaityti tą Kudirką, nėra laiko, neįdomu . . . Parašysi, būsi geras?

— Mielu noru, Kristina, mielu noru. Visus namų darbus tau aš galiu parašyti. Tik pranešk man, jei kada prireiks. Man visiškai nesunku, visiškai ne.

— O, kaip gerai, Povilai, kaip gerai — tu man visada parašysi! Tiesa, aš prašiau ir kito . . .

— Ko taip? — krūptelėjau.

— Kad aš . . Na, nesakysiu tuo tarpu. Tik tu parašyk, lauksiu.

Prižadėjau. Antradienį atnešiu į namus.

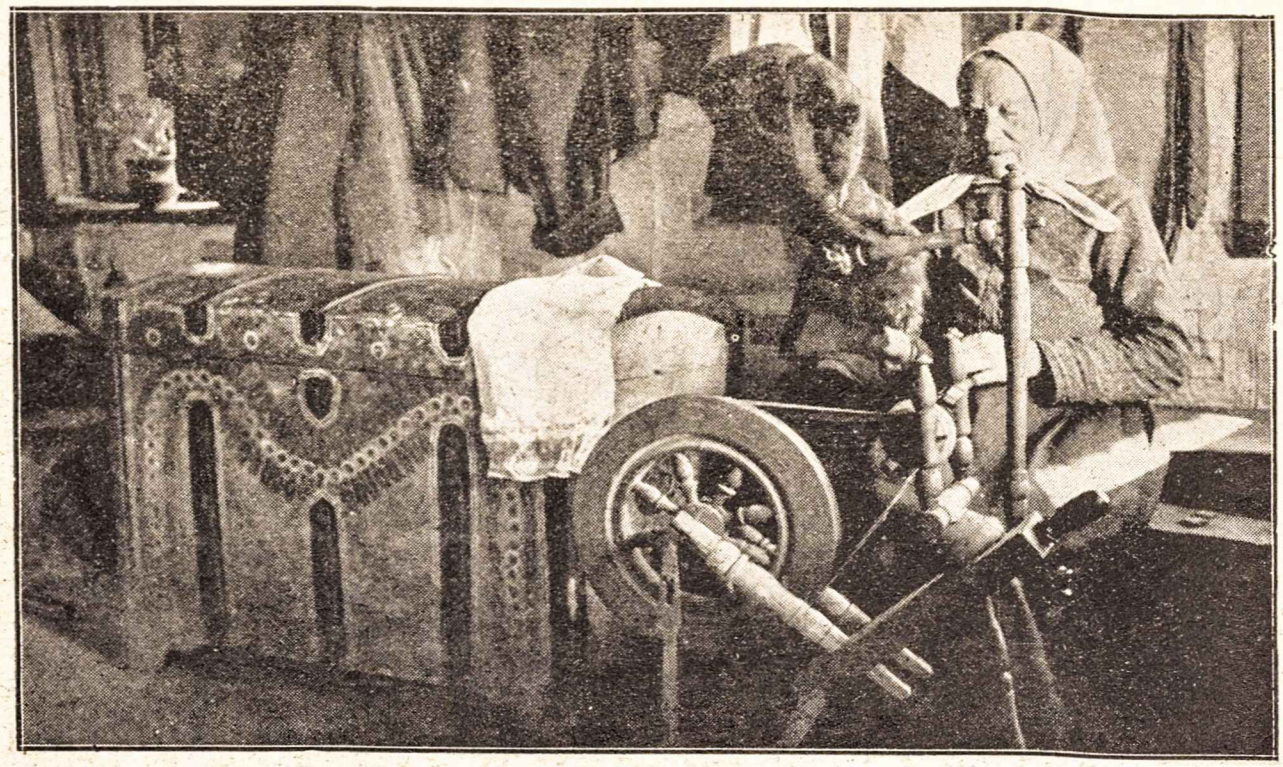

Verpėja „N. Romuva“

Lydėjau Kristiną aš. Aš, o ne kas kitas, ne Andrius ir ne Jurgis! Mačiau, kaip jie abudu vilkosi paltus.

— Šįvakar mažiausia ligi dvylikos reikėjo leisti šokti, — skundėsi ji. — Juk neseniai iš po advento, o ir gavėnia nebetoli.

Grįždamas sklaidžiau rankomis, pusbalsiai šnabždėjau. Jeigu eičiau mišku, o ne gatvėmis, glamonėčiau medžius, pakelčiau nukritusią skują ir žengčiau patyliukais, kad nė vienas paukštelis nenusigąstų ir nepabustų — buvau sklidinas laimės ir džiaugsmo . . .

Kieme ilgai švilpiau, kad įleistų vidun, tačiau draugai miegojo, kaip užmušti. Tik šeimininkė nučiužino laiptais ir įleido.

— Ilgai tą kvailiukę lydėjai, — Jurgis nemiega.

— Gal ir palyžtelt lūputes gavai? — Andrius.

— Ir tu sukais apie ją, tik, deja . . . — atsikertu.

— Pamačiau, kas per paukštis, ir spioviau. Man tokių nereikia. — Andrius apsikloja galvą.

— Na, ir skonis tavo, brolau! — stebisi vėl Jurgis. — Užuojautos, Poviliuk, užuojautos!

Pavydi draugužiai — man buvo aišku.

Temos apie Kudirką parašyti pats negalėjau, nes nieko toje srityje neišmaniau. Tik nušluosčiau dulkes nuo parsineštų to tautos žadintojo raštų, kurie jau antra savaitė ilsėjos nesklaidomi po mano lova tarp senų vadovėlių ir prirašytų sąsiuvinių. Truputį nejauku: rašė žmogus prie žvakių šviesos, kosėdamas džiovos sugraužta krūtine . . . Ar jis kada įsivaizdavo būsiantį moksleivį?

Norėjau pasigėrėti Kristina bažnyčioj, todėl į pamaldas šį kartą nuėjau punktualiai, o ne penkiolika minučių vėliau, kaip buvau įpratęs. Įėjęs nužemintai atsiklaupiau ir nuoširdžiai pagarbinau Dievą, tokį gerą, Sutvėrėją tos šviesos, kuri trykšta pro vitražus, kuri apšviečia

mane . . . Tačiau Kristinos nebuvo. Ji, matyt, tebemiega dar ten . . . lovoje . . .

Ar ne veidmainis aš? Juk retai tesiklaupčiau savo noru, labai retai, — nes kiekvieną kartą drebu dėl kelnių — gal susipurvins, gal susilankstys suglaistymas . . . Tačiau taip reikia, nes taip visi daro. Gal pakels meilė mane iš tos kasdienybės — to aš laukiau ir tikėjaus. Bet ar aš myliu Kristiną, ar vakar nebūčiau lygiai taip pat pamilęs kitą, jei tik būčiau pamatęs dar labiau prasegtą kaklą?

Nuskubėjau užsakyti temos pas to amato specialistą — literatų pirmininką Gelažių. Mažas, akiniuotas žmogelis, be skyrimo nerūpestingai suverstais juodais plaukais, trynėsi rankas ir kvietė prisėsti. Ant stalo gulėjo krūva knygų. Išsikalbėjom.

— O kokia tavo nuomonė apie mūsų moksleiviją? — paklausiau jo, nes su tokiu žmogumi, kaip Gelažius, reikėjo rimtai ir šnekėti.

— Dekadansas, brolyti, dvasios supuvimas! Kamuolio triumfas, nesidomėjimas literatūra ir rašytojais pražudys . . .

— Kodėl taip prieš sportą? O girtuokliavimas, o rūkymas, o . . . ?

— To aš nesmerkiu. Prometėjiškos dvasios žmonės. . . genijai. . . savo nebepakeliamam ilgesiui ir skausmui užlieti . . . Bet mūsų moksleiviai visa tai daro iš savo didelio paviršutiniškumo. Tačiau ir to aš nesmerkiu. Mes nekalti. Mes nepasuksim gyvenimo. Kažkokia kosminė galybė į juodą naktį mus gramzdina . . . Mes galim tik pajust tą tamsybę ir verkt, arba šėlstančiu, liguistu linksmumu užrėkti . . . Mums belieka smulkutėlytis, kasdieninis gyvenimas, ir mes turim iščiulpti iš kiekvieno akimirksnio visą jo turinį . . . Esame dvasinės mizerijos, niekšai, fariziejai!

Turguj „N. Romuva“

Nesuprantu, ar jis kalbėjo iš širdies, ar tik mulkino mane. Pasipasakojau savo reikalą. Parašys. Trys litai.

— Brangiai, Gelažiau, imi. Poetas, o ant pinigo . . .

— Parašysiu puikiai. Gaus keturis. Galėsi iš jos reikalauti keturių pabučiavimų. Trys litai už keturis pabučiavimus! . . .

Vakare atsiėmiau iš Gelažiaus darbą. Perrašiau savo ranka ir įsidėjau popierėlius į apatinę kišenę, prie širdies. Išnešiosiu ligi antradienio. Mūsų trijų ilgametė draugystė beveik iširo. Jurgis pasakojo istorijas apie Kristinos meiles — mat, norėjo mane atšaldyti ir pats prie jos prisitaisyti, o Andrius dažnai lavindavo savo muskulus ir gyrėsi esąs pirmasis krepšinio rinktinėj.

— Ką jūs? Nykštukai! O aš ginsiu gimnazijos garbę, už sidabrinę taurę aš kovosiu.

O aš, nieko nebodamas, antradienį kilau laiptais pas Kristiną. Širdis drebėjo, kaip epušės lapelis. Stengiaus būti ramus.

— A, Povilas! Sveikas! Gerai, kad parašei, dėkui, bet aš jau turiu kitą. — Lyg šaltu vandeniu mane kas šliukšterėjo. — Gerai, kad parašei: galėsiu pasirinkti tą darbą, kurs geresnis. Sėsk. Tur būt, ir tu dar tebesi nuvargęs iš po šeštadienio. Aš vis dar neatsikvošėju.

Buvau susigalvojęs žodžių, juokavimų, tačiau dabar apglušau. Tik mačiau Kristinos kaklą ir kryželį. Ištraukiau nesąmoningai popierio lapelius.

— Oje, kodėl tavo rankos dreba? Povilai!

— Mat . . . žaidžiau gimnazijoj . . . krepšinį, — pamelavau.

— Krepšinį? Na, argi moki? Netikėjau. Man sakė . . .

— Ką sakė, kas?

— Andrius sakė, kad tu sporte esąs visiškai . . .

— Melavo, Kristut, pasiutusiai tas šunsnukis melavo. Mat, pyksta ant manęs. Dažnai jam kaulus aplamdau. Prie lentos kai iššaukia, matytum, jis didžiausias ištiža.

— Bet jis temas gerai rašo.

— Jis?

— Taigi, jis. Man parašė. Puikus dalykėlis.

— Jis? Jis parašė?! — Pradėjau kvatotis. — Kokia, Kristut, naivi, tu, atsiprašant . . . Juk jis didžiausias sukčius, niekšas, fariziejus, mizerija! Apgavo jis tave. Jam už tris litus parašė Gelažius, tas plunksnagraužis. Sako, atėjo pas jį Andrius, tik švaistosi, tik giriasi: mano Kristina prašė.

— Bet tavo rašinys toks pat, lygiai toks pat, kaip ir Andriaus. — Išplėtė akis Kristina sužiaurėjus, lyg pulti pasirengus katė.

Aš apstulbau. Puoliau ir išplėšiau iš rankų lapelius.

— Toks pat? Parodyk, parodyk!

Ji greit atitraukė stalčių ir išskleidė prieš akis Andriaus prirašytą lapą.

— Reiškia, jis užsakė pas Gelažių, o tu nusirašei ir atnešei.

Aš supratau — Andrius vogčiomis nusirašė, tas niekšas. Norėjau pulti, apglėbti Kristiną ir paaiškinti visa. Pasibeldė. Jurgis!

STOTY

Dažnai aš vis stoviu stoty
Ir laukiu kažinko brangaus...
Žinau — dūmai drieksis tiršti,
Veidai svetimi bus languos...

Ir žvelgsiu akim alkanom,
Nors niekas, vai, niekas negrįš —
Smalinėm naktim ir dienom
Rymosiu stoty pas duris...

Praeis traukinių daug pro šal',
Nuneš daug dienų, valandų —
Kodėl vieno veido, kodėl
Tarp daugelio vis nerandu?

— O, ir Poviliukas besąs! Gerai, gerai, kad nesnaudi, kad svetimais darbais nori...

— Ko kimbi, kur nereikia!? — surikau.

— Aš ne prie tavęs, vaikuti, aš prie Kristinos. Su reikalu.

— Sėsk. Apie reikalus dar pašnekėsim, yra laiko, — Kristina.

— Suėjau Aliną, ji ir sako...

— Nieko ji tau, Jurgeli, nesakė, gal sapnavai?! — kandžiai nejuokaudamas klausiu, nes noriu Jurgį supykdyti Kristinai matant.

— Tylėk, kai vyresnis kalba! Taigi, liepė ateiti čia ir...

Biaurus mano būdas: aš per daug švelnus ir mandagus, linkęs visiems nusileisti.

— Na, ir ką? — nerimsta Kristina.

— Kad prie jo negaliu, — tarė rodydamas pirštu į mane.

Mano žandikauliuose sutviskėjo karštos gyslelės, ir akis užpylė raudonumas. Susikibom įnirtę, kaip du žvėrys.

— Lauk tu pats, kiaule, lauk, — rėkiau, tąsydamas Jurgį.

— Abu mano svečiai, aš neleisiu, — taikino Kristina.

Bet mes išsistūmėm pro duris ir laiptais nusiritome apačion, tačiau nepasileidome. Trūko sagos, išsinarstė kaklaraiščiai, pasipylė kraujas.

Be žado pardūmiau namo. Užklupau Andrių:

— Tu, niekše, nusirašai svetimus darbus ir neši juos, kaip savo, mergoms!

Bet Andrius buvo stipresnis. Mane išmetė už durų, į šeimininkės kambarį. Kartu išskrido ir visi mano daiktai. Neturėjau jokio noro gyventi su dviem didžiausiais savo priešais ir greit susiradau naują butą.

Slinko savaitės — viena, dvi rūškanos savaitės. Daug miegojau, maža dirbau, įpratau rūkyti. Kristiną susitikti buvo gėda, todėl nutariau jos išsižadėti. Nebebūsiu toks paviršutiniškas, viską giliau

išgyvensiu. Kažkoks šviesus, prasmingas gyvenimas turi išaušti su rytojaus diena — taip tikėjau kiekvieną vakarą, tačiau dienos slinko pilkos ir vienodos, ir aš blaškiaus iš vieno miesto galo į kitą savo neramiame laukime.

Kartą per pertrauką Andrius priėjo ir atkišo ranką.

— Nesipykim, Povilai. Tiek metų gyvenome kaip broliai... Nuo Kristinos aš atsisakau... — sušnabždėjo.

Iš karto norėjau jam skelti antausį, bet nuoširdūs žodžiai sugraudino mane, kaip kaimo mergaitę.

— Žinai ką, — pralinksmėjo Andrius, — susitaikyk ir su Jurgiu, o Kristinos abu atsiprašykit. Dabar ji, kaip kokia kalė, loja visoms mergaitės, kad, girdi, trys iš karto įsimylėjo mane. Supranti, Jurgis ir aš susiradome po kitą, tau be konkurencijos atlieka Kristina. Kad ji nebešnekėtų, tu su ja turi vėl draugauti.

— Nebepatinka man Kristina...

— Šneki niekus: gražių formų, kaip kokia Venera!

Šie žodžiai vėl padilgino surambėjusią mano širdį. Nutarėm taip: aš grįšiu atgalios į senąjį butą ir gyvensim vėliai, kaip broliai, surengsim susitaikinimo arbatėlę, būtinai su vynu, į kurią pakviesim Kristiną ir abi mano draugų mylimąsias.

Lauktasis vakaras atslinko. Pribuvo ir Kristina, Andriaus prašyta gyvu žodžiu, o mano ir Jurgio mandagiais laiškeliais, ir kitos dvi atėjo. Kai truputį vynu numalšinom nedrąsą, Andrius pradėjo prakalbą:

— Gerbiamosios viešnios ir brangūs draugai, šiandien mes čia susirinkome, anot mūsų direktoriaus, kurs kiekvieną kalbą šiais žodžiais pradeda... Apie ką čia aš kalbėjau? Taigi, susirinkome į susitaikinimo arbatėlę. Aš visų vardu esu įgaliotas atsiprašyti panelę Kristiną dėl tų incidentų, kurių nė minėti šįvakar nenoriu. Nusikaltėliai be paliovos kartoja: mea culpa. Tačiau jie tikisi, kad panelė Kristina nebus griežta, kaip gimnazijos vadovybė, ir užmirš visus jų prasikaltimus. Didžiausiam kaltininkui, Povilui, mes, šios arbatėlės dalyviai, uždėsime bausmę — jis turės išgerti su panele Kristina, mums visiems nežiūrint, bruderšaftą. O dabar kviečiu visus pakelti ir ištuštinti taureles už mūsų susitaikinimą!

Tačiau manęs nepagavo bendras ūpas. Prisiminiau visus Kristinos žodžius — tiktai šokiams sutverta mergaitė, tiktai jiems. Ji tokia pat tuščia ir atgrasi, kaip ir aš. Aš bent bodžiuos savo dabartiniu gyvenimu ir laukiu prasmingesnio, o ji?

...iš kažkur atklydę žmonės, atkariom širdim ir svetimi, sėdi aplink stalą ir geria rausvą skystimą, o naktis klastingai žvelgia pro užlaidytus langus ir gaudžia kiemo medžiuose, kaip duslūs vargonai — —

Aš stojaus ir norėjau pasakyti kažką didelio, tuos žmogiūkščius sugėdinti ir, trenkęs taurelę į žemę, išeiti.

Bet ką aš išėjęs pradėsiu, be Kristinos, be meilės?! Nuo savo menkystės niekur nepabėgsi...

O ji žiūrėjo į mane ir šypsojos. Švytėjo ant jos kaklo kryželis. Tokių viliojančių lūpų, kaip žemuogių kaitrią vasaros dieną, dar nebuvau matęs...

— Dabar aš... atliksiu paskirtą bausmę... Bruderšaftas!

P. PETRAUSKAS

Eucharistija ir gyvenimas*

Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas.

Jon. 14, 4.

O ar yra man kas negalimo.

Jer. 32, 27.

Viešpatie, kuo yra žmogus, kad jį atmeni? kuo yra žmogaus sūnus, kad jį aplankai?

Ps. 8, 5.

Saulės atokaitoj ilsisi miestas. Landus pirklys praeina gatve ir užkalbina miesto sienos pavėsy išsitiesusį bendrą. Staiga vidurdienio tylą sutrupina bažnyčios varpų gausmas. Priešai prie miesto sienų! Neramus varpų balsas šaukia kovotojus iš arti ir toli, beginklės moterys ir silpni vaikai bėga ir užsidaro bažnyčion.

Jaunystės kelias — aukštumos, jaunimo svajonė — kova ir juokas. Buitis sklidina skaidraus saulės spindėjimo, amžinos dainos. Bet štai — pro atdaras sielos šventovės duris akinančia šviesa tvyksteli žaibas, netikėto trenksmo ir audros pranašas. Kur eisi, ką sakysi, mielas drauge, seserie lepūne, kai Tavo sieloje varpų balsai pabus, kaip senovės mieste, ir gūdžiai aidės, kaip skęstančio laivo paskutinis signalas? Ar eisi tada kovon, ar sielos bažnyčion užsidarysi, savo individualybėje paskęsi?

Išsigelbėjimas bažnyčioje ir kova už miesto sienų iškalbingai pasakoja apie jaunimo kelius, kuriais jis žengia per gyvenimą ir tobulėjimo laiptais. Susikaupimas savyje yra kūrybos ir tobulėjimo pagrindas, bet visiškai savyje užsidaryti yra akla ir egoistiška. Dvasinio turinio perkėlimas iš individualybės ribų į viešojo gyvenimo plotmę yra drąsi kova ne tik už save, bet ir už daugelį. Kova savyje už save, kova gyvenime už žmogų — tai idealios moksleivijos devizas. Tačiau ir kilnus darbas ir šventa kova netenka tikrojo kilnumo, jei atitrūksta nuo Amžinojo Gėrio. „Be manęs jūs nieko negalite padaryti“, sako Kristus besiauklėjantiems ir apaštalaujantiems. Iš tikrųjų, kelias laimėjiman ir į gyvenimo viršūnes yra tik per Kristų, šventojoj duonoj gyvenantį. Savo jėgomis visiškai pasitikėti negalima: žvaigždės iš padangių nukrinta, o žmogus, kosmoso dulkė, prieš kiekvieną vėją turi drebėti. Ir kuo gi kitu labiau pasitikėti, kai pats Išgelbėtojas apie save pasakė: „Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas“ (Jon. 14, 4).

Kristus, žadėdamas žydams duoti duonos, stebuklingesnės už maną, kritusią iš dangaus (2 Moz. 16, 4), parodė savo norą regimam

*) Rašinys, laimėjęs „Ateities“ religinio straipsnio konkurse I premiją.

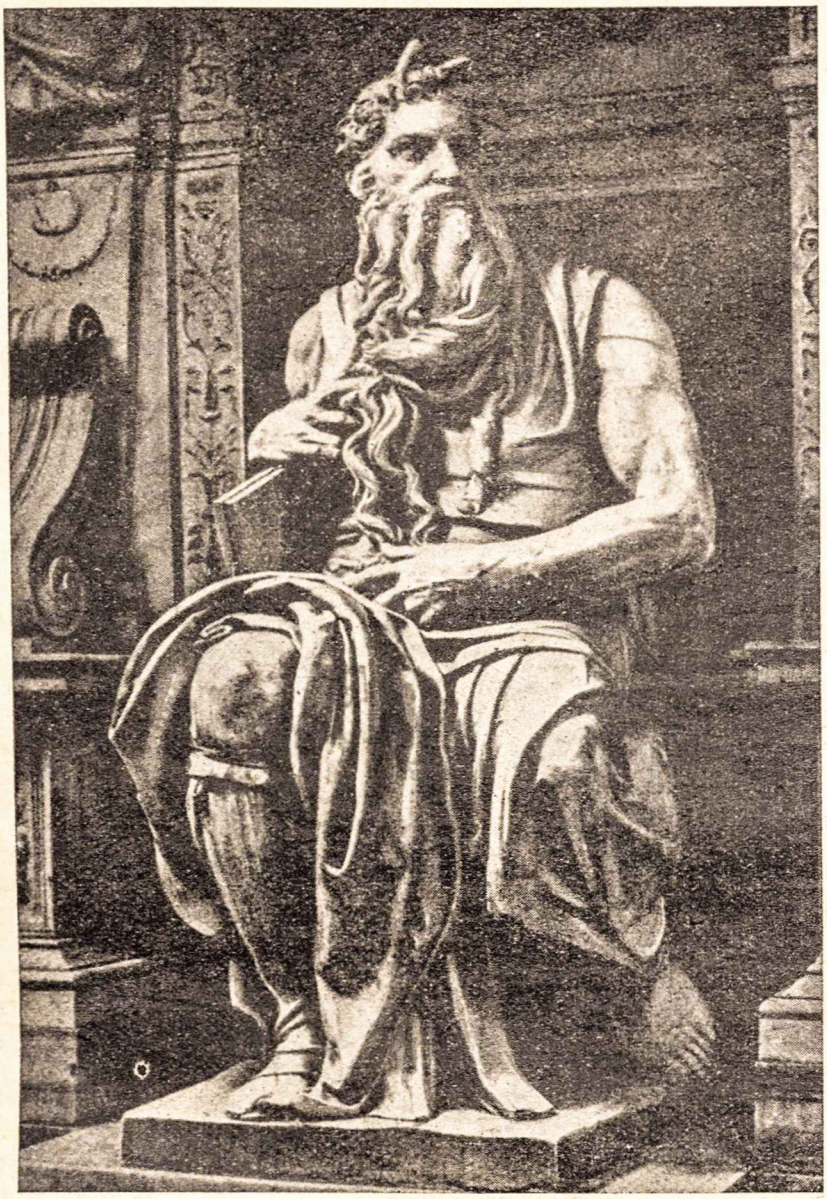

Mykolas-Angelas
Mozė

pavidale pasilikti žmonijoje. Ir jau 2000 metų semiasi žmonija dieviškos gyvybės iš šventosios Eucharistijos. Nuo katakombų kankinių laikų ligi šių dienų Eucharistija buvo nuostabus gaivinančios malonės šaltinis. Jeigu kalbame apie didelę Eucharistijos reikšmę visai žmonijai, tai suprantama, kokia ji yra paskirai asmenybei.

Pranašas Elijas, karalienės Izabelės persekiojamas, pabėgo į tyrus. Jėgų netekusį ir alkaną, pažadino jį iš miego Dievo angelas ir tarė: „Kelkis ir valgyk!“ Ir angelas pastiprino jį iš savo rankos, kad galėtų per 40 dienų nukeliauti prie Horebo kalno. Jaunimas dažnai klumpa savo kely, kaip gėlė pavėjui, ir rodosi mirtis jau arčiau, kaip už 40 dienų. Bet jau ne Dievo angelas, bet pats Dievas prabyla: „Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate apsunkinti, ir aš jus atgaivinsiu“ (Mat. 11, 28). Reikia tik keltis ir valgyti, nes be duonos negalima gyventi. Savo kūnui ir sraujui Kristus neveltui pasirinko duonos pavidalą. Patsai simbolis savimi kalba, kad kasdieniniam gyvenime be duonos — mirtis, o dvasiniam gyvenime be Dievo Duonos taip pat viešpatauja žudantis alkis. Štai kodėl Eucharistija yra kasdieninis dvasios maistas.

Pasaulis jau neįgys nieko kito, kas turėtų tiek reikšmės asmenybei, kaip Eucharistija. Joje glūdi prisikėlimas ir gyvenimas. Juk

J. B. Carpeaux. Ugolinas ir jo sūnūs.
(Siužetas iš A. Dantės „Dieviškosios Komedijos“)

Kristaus priėmimas yra gražiausioji sielos šventė. Kas dar gali būti šventesnio, kas gi daugiau gali suteikti laimės, kaip Kristus? Jis ateina į sielą, kaip brangus svečias, ir ji nušvinta, atsinaujina. Jaunuolis pasijunta laisvas nuo žemės pančių ir galįs džiaugsmingai plasnoti sielos sparnais. Ir štai kada pražysta tikroji jaunystė, tyruoju džiaugsmu nuspalvinta. Eucharistija — vienintelis tikrojo optimizmo šaltinis. Kai sieloj vieši Kristus, tada savaime blėsta gėla ir neviltis, gyvenimas darosi žydras ir lengvas, o visi siekimai — Jam padedant, įvykdomi.

Tat Eucharistija pirmoj eilėj yra sielos gydytojas. Vien tik savo atėjimu Kristus jau pagydo sielą ir grąžina ją sau. Eucharistijos spinduliuose blanksta gundymo liepsna ir jaunatviškos ydos. Kol sieloje kalba Kristus, žemoji prigimtis tyli. Todėl, siekiant patvarumo gyvenimo kely, reikia dažnai kviesti Brangųjį Svečią savo sie-

lon, nes tik Jis duoda dieviškos jėgos juoktis iš žemės purvo ir džiaugtis tikruoju gėriu ir grožiu. Net ir geriausias auklėtojas negali būti didesnis autoritetas už Kristų, nes Jis yra didžiausias žmonijos mokytojas. Juk visuomet, priežodžiu tariant, žodžiai pamoko, pavyzdžiai patraukia. Savo gyvenimo kely ligi pat Golgotos kalno Kristus įvykdė tai, kas daugelio dar tik laukia. Jis davė pavyzdį. Mūsų auklėtojai dažnai neatsiekia tikslo, nes jų žodžiai neatitinka jų darbams. Reikia pirmiau savyje turėti Dievo ugnį, kad ja galima būtų uždegti kitus. R. Maeder ir sako, kad „mūsų auklėjimo nepasisekimas pareina nuo to, kad mes turime daug kalbėtojų, bet maža darbininkų, kurie savo pedagoginių žinių ieškotų Jėzaus gyvenime".

Dieviškasis mokytojas, jaunoj sieloj būdamas, ugdo jos dorybes ir taurumą. Kiekviena Kristaus kraujo taurė atneša sielai vis naujos palaimos. Kiekvieną kartą siela ryškesnėm spalvom sušvinta ir labiau dinamine gyvybe atsinaujina. Ta dorybė, kuri kitados jauną sielą tik žavėjo, Kristui apsilankius, tampa brangi sielos savastis. Ji įleidžia šaknis ir jau visą gyvenimą spindi žydinčioj buity.

Kristui atėjus, siela triumfuoja — „Viską galiu Tame, Kurs mane stiprina". Prieš akis atsiveria begaliniai horizontai, visa žmogaus esmė gaivalingai palinksta į žygius ir darbą. Katalikiška drąsa, einanti iš Eucharistijos, yra jaunimo darbų pagrindas. Juk kiek daug gražių jausmų, nuoširdaus maldingumo nuslepiama vien dėlto, kad bijomasi viešai melstis, persižegnoti. Šiandien daugelis jaučia gėdą ištarti Kristaus vardą, kitiems girdint. Ar kalbama šiandien apie Kristų atstovų rūmuose, amatininkų susibūrimuose, miestų aikštėse? Daugeliu atvejų Kristui jau neliko vietos viešajame gyvenime, mieste Jis yra svetimas. Kristui tik Rūpintojėliu pakely rymoti, Evangelijos lapuose smilkti, Altoriaus Duonoj lūkuriuoti . . .

Taigi, suprantama, kiek šiandien jaunimui reikia katalikiškos drąsos, kad galėtų su panieka pažvelgti į konvulsijų iškreiptą pasaulio veidą ir artintis prie Dievo Stalo. Auklėjantis ir apaštalaujant — einant šiais dviem idealaus jaunimo keliais — nė žingsnio negalima žengti be katalikiškos drąsos. Ir niekas kitas jos negalės duoti, tik pats Kristus. Tik Jis, sieloj apsilankęs, prikelia joje didvyrį, karžygio drąsa jį uždega, kad galingai žengtų minioj ir pavėsy, kad kaip šventasis Tercizijus mokėtų išsaugoti savo krūtinėje Kristų, miniai užpuolus. Eucharistijos Kristus neša nežemiškos drąsos, kuri menkai kosmoso dulkei leidžia žėrėti kasdieniškumo pilkumoj dievybės spinduliais.

Daug žmonių matė Kristų, Jam žemėj gyvenant, bet Jo nepažino. Matė žydai, matė Pilotas, o nepažino. Ir šiandien Kristų pažinti — tai nereiškia Jį atskirti paveikslų eilėj, bet pajusti Jo dvasią, mylėti Jo meile, Jo darbais pasekti. Kristų Dievą tik per Eucharistiją galima pažinti, tik jo dvasioje iki sielos gelmių atsinaujinus.

Pro tamsos, pro gyvenimo tylą
galingam gaudesy
Tavo Ostija giedanti kyla
kas esi, kas esi.

B. Brazdžionis, „Regėjimas".

Ir jei Šventojoj Lietuvoj, kur kiekviename miestely bažnyčios baltuoja, kur kiekvienam apskrity žmonių pamėgtos šventovės garsėja, kur tūkstančiai kryžių pakelėse palinkę, dar yra ir daug vaidų ir bedieviškumo, tai todėl, kad nėra tikrojo Kristaus pažinimo. Šiandien bažnyčiose dar daug žmonių, kurie su kiekvienu varpelio suskambėjimu mašinališkai puola ant kelių, bet savo širdimi nėra bažnyčioj, o Kristus jiems tolimas. Katekizmo Dievas dar gyvenimui nėra tikrasis Dievas. Tik Eucharistijos Kristus, širdimi pajuntamas, žmogišku kūnu ir dieviška dvasia yra mūsų Gelbėtojas. Ir kas gali būti vertingesnio, kaip patį Dievą Jame pačiame pažinti ir Jį savo sieloje suprasti? Tikrasis Kristaus pažinimas per Eucharistiją yra jaunimo siela, tobulėjimo ir idėjinio veikimo pradžia.

Tik pažinus Kristų Mokytoją ir Kristų Nukryžiuotąjį, tegalima Jį pamilti. Juk tai, kas nežinoma ir nepažįstama, tai nemylima ir negalima pamilti. Iš meilės žmonijai Kristus pasiliko altoriuje, kad ją išmokytų mylėti. Tačiau žmonija yra per daug nepaklusni ir bukaprotė mokinė. Jei ji mylėtų Kristų, tai šiandien negriūtų bažnyčios, nedundėtų patrankos, nebūtų 38 milijonų žmonių be duonos kąsnio. Dieviškosios meilės žodis yra priešprieša pragariškam pasaulio siautėjimui. Gal todėl taip stengiamasi užčiaupti lūpas Mokytojui ir Bažnyčiai, kad tik meilė nebūtų minima, nes ji nesiderina su ginklų žvangėjimu, apgaule, dvasios skurdu, parazitų ir menkadvasių ideologija. Ir todėl jaunimo meilė už Kristaus meilę yra pats tauriausias žmoniškumas, pati didžiausioji meilė. Ji iškalbingai pasakoja apie tikrąjį jaunimo idealizmą ir dvasios kilnumą. Mylėti pasaulio atstumtąjį kryžiaus Dievą, artintis dažnai prie Dievo stalo yra maištingas žodis aklam pasauliui, drąsus taurios asmenybės aukojimosi žygis už žmonijos klaidas.

Tat kas šviečia jaunimo tobulinimosi ir idėjinio veikimo kelius? Kas kuria taurios asmenybės pagrindus? Kas ugdo dorybes, gesina aistras, duoda drąsos, išmoko mylėti? Kas? Eucharistijos Kristus. Be Jo neįžiūrėtume ne tik asmens, bet ir viešajam šių dienų gyvenime nieko šviesesnio. Eucharistijos spinduliai plinta toli ir plačiai. Ne tik paskiras žmogus, bet ir tauta, kontinentas, žmonija sunyksta dvasioje, jei tik nusigręžia nuo Eucharistijos šviesos spindulių. Iki šiol manyta, kad mokslas, geros mašinos, progresyvi kultūra atneš išganymą. Ekonominis krizis tačiau prislėgė labiausiai tas šalis, kuriose daugiausia fabrikų, aukso ir žemės turtų. Ekonominis krizis neša drauge ir dvasinį krizį, kyla kova už auksą, tiesa ir meilė išstumiama iš gyvenimo rato. Ir tobuliausios mašinos neišgelbsti pasaulio, jei jame nėra Kristaus dvasios. Katalikai mokslininkai daugiau kaip prieš 30 metų paskelbė ilgo tyrimo įdomius davinius. Ten, kur katalikai rečiau maitinasi Eucharistijos duona, gyvenimas nesulaikomai smunka, nusikaltimai auga. Vokietija, Anglija, Ispanija, Meksika jau atkentėjo ir dar kenčia už tai, kad dažna Komunija joms buvo svetima.

Kalbėdami apie moksleivijos religinį renesansą, apie Lietuvos vidujinę nepriklausomybę, turime konstatuoti, kad Eucharistija ir čia, kaip ir asmens gyvenime, turi lemiamos reikšmės. Netikėjimas yra pati skaudžiausioji XX amžiaus liga. O ligos ne lazdomis ir įsakymais gydomos. Turi ateiti į kasdieninį gyvenimą žmonijos Gelbė-

PR. INČIŪRA

SVAJONĖS

Žinau aš, drauge, pasaulį didį,
Pasaulį šviesų, pasaulį tyrą...
Putinas

Kai paguodos neberanda
Čia krūtinė alkana
Ir nešioja liūdną gandą,
Siaučia vėjai, dargana,

Kai padangė apsiniaukia,
Daros žemėje tamsu, —
Kaip ereliai mintys traukia
Ten aukštai virš debesų.

Virš žvaigždynų, stratosferų
Išsiskleidžia jų sparnai,
Laigo mėlynu eteru
Mintys laisvosios tenai.

Ir širdis paguodą semia
Ten beribės laukuose,
Ir sugrįžta į šią žemę
Atsinaujinus dvasia.

Kai padangė apsiniaukia,
Daros žemėje tamsu, —
Kaip ereliai, mintys traukia
Ten aukštai virš debesų.

---

tojas su savo meile ir kalbėti per savo žmones, kurių sielose Jis gyvena. Štai, čia prasideda idealiai išauklėtos moksleivijos antrasis kelias — kova už miesto sienų, jau ne tik už save, bet už daugelį, už brangios tėvynės dvasinį atsinaujinimą, už šventosios Lietuvos prisikėlimą. Tik šiais dviem keliais eidama — individualybės ribose iškildama ir visuomeninėje plotmėje Kristaus dvasią skleisdama — moksleivija tegalės suvaidinti patį didžiausią vaidmenį Lietuvos nepriklausomybės išlaikyme. Kai apie Kristaus mokslą bus ne tik bažnyčioje ir šventoriuj kalbama, bet jis bus nukeltas į viešąjį gyvenimą, kai prie Dievo Stalo artinsis drauge mokinys ir mokytojas, karys ir karininkas, darbininkas ir darbdavys, sūnus ir tėvas, tada tik prasidės visuotinis renesansas, gaivalingas Lietuvos atsinaujinimas.

P. Fischer sako, kad Eucharistija yra griežta linija tarp Kristaus ir Jo priešų. Ir štai Kristus kalba Kaparnaumo žmonėms: „Kas nori manęs laikytis su tvirtu tikėjimu, turi žengti per šią liniją pas mane. Rinkitės!“ Tada Petras, vyriausias iš apaštalų, atsako: „Viešpatie, pas ką mes eisime? Tu turi amžinojo gyvenimo žodžius; mes įtikėjome ir žinome, kad Tu Kristus, Dievo sūnus“ (Jon. 6, 70).

KALNŲ PASIILGIMAS

Mano mylimajam mokyt. p. Kudirkai

Paklausai: piemuo dainuoja
Pačioje kalnų širdy;
Ir, skaudžiai dainos užgautas,
Lapeliu drebi.

O kalnų viršūnė blizga
Amžinai jauna,
Ir šaltiniai sravūs trykšta
Dyvina jėga;

Ten girdėt tik vėjai, audros,
Ir matyt žaibai;
Bet niekur neatsikvėpsi
Taip laisvai, laisvai . . .

Mus čia žemėj tvankūs dūmai
Greit visai sugrauš . . .
Žemės dykumos taps baisiai nykios,
Nykios be žmogaus.

Kai girdi kalniečio dainą,
Trokšti ilgesy . . .
Ir drebi pamiršęs viską,
Lapeliu drebi . . .

Eitum į kalnų viršūnes
Pakvėpuot lengviau,
Tiktai kelio nesurandi
Į tenai keliaut;

Nors geriau kalnuos pražūti,
Vėtrų sūkury, —
Negu čia, užtroškus dūmuos,
Mirti kaip visi . . .

VYTAUTAS VOLERTAS

SENSTANČIAI MOTINAI

Kodėl, motule, plaukai pražilo?
Ar tai nuo laimės? Tu galvą purtai.
Maža trobelė prie žalio šilo —
Tai tavo laimė, tai tavo turtai.

Išaugo sūnūs, tvirti, kaip uosiai,
Dukras išleidai visas už vyrų.
Dabar, palikus viena namuose,
Jau, motin, sensti, jau rankos svyra.

Jauti, kaip kvepia jaunutis sodas,
Matai, kaip žydi graži vyšnaitė.
Juk tu, motule, buvai, man rodos,
Taip pat jaunutė, smagi mergaitė?...

JUOZAS ŽEMAITIS

VYTURĖLIŲ ŠVENTĖ

Vai, ką man, gegužės, išbursit,
Vąi, kokią, kokią laimę? — —
Šiandieną vyturėlių šventė
Mažučiam rūtų kaime...

Stiklinėm saulėm nužydėję
Visi langai seklyčių!...
Sodybų ir laukų žalumas
Kaip pasakoj, sakyčiau...

Tai grįžkime atgal į sodžių,
Nušvitę ir laimingi!...
Tegu, tegu dangus ir žemė
Giliai į širdį sminga! — —.

Iš žvaigždžių gegužės išbūrė
Man gražią, gražią laimę!
Šiandieną vyturėlių šventė
Mažučiam mano kaime...

PASISKUNDIMAS UOSIUI

O mes kartu, kartu užaugom, kluono uosi,
Kartu jaunystę išbarstėme laukuos.
Girdėdavai mane tu švilpiant pabaliuose —
Dar mūsų dienos, dar tavo lapais pažaliuos.

Ir tu kas rudenį, kas mielą gražų rudenį,
Pagairėj vėjo numesdavai paberdavai lapus.
Aš apkabinęs tavo liemenį palinkusį, —
Sakiau, gal vėjas jaunystę, taip pat, taip pat nupūs.

Ir aš verkiau už kožną lapą tavo —
Aš apsikabinęs tavo liemenį palinkusį, —
Džiaugiaus, kai viskas vėl žaliai žaliavo,
Kai paukščiai gale kluono iš tolo ataklydę rinkosi.

Kiekvieną rudenį, kiekvieną žydintį pavasarį
Abudu juokėmės, abudu nešėm skausmą gilų.
O aš jaučiau, kad dienos visos pakyri,
Ir žalias džiaugsmas pradalgiuos sudyla.

Ir aš dabar jau toks, jau toks pavargęs kartais,
Lyg tavo lapas rudenį, pavargęs toks esu.
Kasdien su ilgesiu palydžiu saulėlydžius, stovėdamas ties vartais,
Ir savo sunkią naštą parkrisdamas suklupdamas nešu.

O tujen, uosi, dabar pačiam dienų žydėjime.
Tu, vėl, kaip pirma liūdnas ir linksmas tujen, uosi,
O juk kartu, kartu gyvent pradėjom,
O juk kartu išbarstėm jaunystę pabaliuose.

STASYS KRASAUSKAS

Į GYVENIMĄ

Į gyvenimą spindintį, gražų,
Į gyvenimą pilną žiedų,
Į gyvenimą, sėtą miražais,
Džiaugsmo juoku apsvaigęs brendu.

Į gyvenimą kupiną laimės,
Į gyvenimą vargo, skausmų,
Ilgesys palydės ir palaimins,
Ilgesys pasitiks prie namų.

Dar šypsosis čia saulė išblyškus
Ir pavasariai laime žydės,
O jaunatvė po lauką, po mišką,
Vis ieškos sidabrinės žvaigždės.

ANT. STRABULIS

Skirgaila*

Psichologinė analizė

„Skirgaila“ yra keturių dalių istorijos drama iš senovės lietuvių gyvenimo. Pirmoji dalis vadinasi „Tarp dviejų pasaulių“, antroji — „Aistrų sūkuriai“, trečioji — „Palūžusios sielos“ ir ketvirtoji — „Bedugnė“. Atrodytų, kad panašius tarpsnius būtų galima skirti arba bent įžiūrėti ir Skirgailos asmenybės evoliucijoje. Tačiau tik taip atrodytų. Pirmojoje dalyje, kuri užima daugiau kaip trečdalį visos dramos, duota ne tik pati ekspozicija, bet kartu ir Skirgailos religinė evoliucija nuo krikščionies ligi Perkūno garbintojo. Antrojoje dalyje rodoma asmeninės laimės — meilės motyvų evoliucija ir tautinio-valstybinio motyvo atspindžiai. Trečiojoje dalyje tiek asmeninę laimę, tiek religinius, tiek valstybinius interesus ištinka katastrofa, ir Skirgaila siautėja; o ketvirtoji dalis tėra tik šalto siautėjimo ir širdgėlos pasėka.

Metodologiniu atžvilgiu skiriu *tris Skirgailos asmenybės tarpsnius:*

1. *Maištininkas trijų kelių kryžkelėje* arba kokie dvasios bruožai iškyla dramos ekspozicijoje.
2. *Audros siautėjimas* arba jo dvasinės evoliucijos kelias.
3. *Gėla* arba koks Skirgaila, kada viskas žlunga.

1. Maištininkas trijų kelių kryžkelėje

Skirgaila yra didinga, gigantiška asmenybė, kuri nepasitenkina, šliužu pakelės dulkėse šliaužiodama, o regis, nurimtų galingu aru padangėse plasnodama. Jis svajoja pašaukti šalį į didvyriškus žygius, pažadinti gyvus ir mirusius, susigrąžinti garbingus senuolių laikus, tik dar didingesnius, kurių žygiai nubliekstų Vaidievučio laikus ar senojo Kęstučio darbus, ir vėl iš naujo suaidėtų dainos, nes atsirado didvyrių, „kurių garsūs darbai gimdo dainą, kaip vėjas girių šlamesį“ (36 psl.).

Nors ir dingę tie laikai, tačiau išdidumas yra likęs. *Jis Lietuvos valdovas,* todėl neleis, kad kas į jo reikalus kištųsi, — visi turi norėti, ko jis nori, ir daryti, ką jis liepia, nes grasinimai jo nebaido, o „nekenčia tų, kurie prašo, jei jie ne elgetos ir ne skurdžiai“. (13

*) *V. Krėvė,* Skirgaila. Keturių dalių istorijos drama iš senovės lietuvių gyvenimo. Antras pataisytas leidimas. 319 psl. Spaudos Fondas. Kaunas 1938.

L. Kazokas Kaime

psl.). Gi jausdamas disharmoniją žemėje ir savyje, *jis ryžtasi savo išdidumu eiti ligi galo,* kad tik galėtų:

> „Aš netikiu Dievo gailestingumu ir niekuomet jo nepanorėsiu. Visas vargas, kuris ištiko mūsų kraštą, nuo jo pareina. Jis pavydus ir nuolat kovoja su kitais dievais, ir todėl per jį nėra žmonėms gyvenimo ant žemės... Gaila, kad aš ne dievas ir negaliu su juo kalaviju susiremti: lengviau tuomet gyventų žmonės pasauly". (117—118 psl.).

Tai jau maištas, *paskutinės prometejiško žmogaus pastangos* susitikti akis į akį su Dievybe, bet kartu *ir tragika,* kad jis negali fizinėmis priemonėmis su ja susigrumti. Todėl kartu ir suprantama, kodėl Skirgailos nepatenkina krikščionybė. Jis aiškiai mato, kad valstybiniai ir politiniai interesai reikalauja, kad jis būtų krikščionis, bet kartu jos išpažinėjai yra ir pikčiausi priešai, nes per juos paplukusi kraujuose visa Lietuva, su jais atėjo kalavijas ir ugnis. Ir Skirgaila atsistoja kryžkelėje, nežinodamas, kurį dievą rinktis, nes be lenkų ir vokiečių Dievo yra ir kitų dievų:

> „Mano tėvas ir seneliai gerbė Perkūną ir kitus dievus, mano motina garbino savo gudišką dievą... Mano kaimynas chanas turi dar savo dievą, kuriam jis meldziasi". (131 psl.).

Šalia religinės kryžkelės Skirgaila *atsiduria valstybinėj kryžkelėj.* Rūpindamasis šalies likimu daugiau negu savo paties laime, nebežino ką bedaryti, nes

„iš rytų ir vakarų, iš pietų ir šiaurės supą priešai. Vokiečiai ir lenkai kalaviju ir ugnimi naikina kraštą, o kitos tautos teikia jiems pagalbos. Mes neišgalėsim atsilaikyti visam pasauliui". (46 psl.).

Be to, į Lietuvos sostą reiškia pretenzijas ir Jogaila, ir Vytautas. Jis mato, jog Lietuva gali būti suskaldyta, jog visur girdėti gudų ar lenkų klegena ar net vokiečių kalba. Ir Skirgaila jaučia, jog suskambus kovos trimitams ir vaidilų kanklėms suaidėjus, Lietuvą gali ištikti prūsų likimas. *Galima garbingai žūti, kaip tikriems didvyriams dera, bet tada ir didžiausi nedraugai didžiuosis, kad tikri karžygiai buvo jų priešai,* o savo mirtimi vargu ar apsimoka teikti priešui garbės.

Skirgailai, kaip ir Šarūnui, *iškyla ir asmeninės laimės arba meilės problema,* o kartu ir *šeimos drama.* Ona Duonutė jo nemyli, be to, yra pažadėta Mozūrų kunigaikščiui, bet Skirgaila ją sulaiko ir mano, kad mergelė, kurios protėviai gynė Punios pilį, vis tiek turės būti jo žmona, nors nei ji pati, nei globėjai to nenorėtų.

Susidūrus su Ona Duonute, prasiveržia pro audringumą, nieko nepaisymą ir niaurumą širdies balsas:

„Aš visuomet noriu gero, bet nemoku jo pasiekti. Ką aš manau, kad gera yra, visuomet pasirodo, kad pikta, ir todėl nusiminimas mane graužia, ir todėl aš geriu. Aš matau, kad bloga gyventi pasauly, bet kas tuo kaltas aš nenumanau. Aš norėtau panaikinti visa, kas yra pikta, ir nežinau kaip". (119—120 psl.).

Ir jauti, kad Skirgaila, sustojęs didelėj kryžkelėj, rymoja po aukštu dangaus skliautu aidinčioj klaikumoj. Jėgos kaupiasi krūtinėj, niaurumas blausia veidą, žaibais spindi akys, tačiau kurį dievą rinktis, kuriuo keliu sukti į valstybės-tautos atstatymą, kuriuose plotuose atrasti širdį, kuri nors valandėlei padėtų viską užmiršti. Viskas taip klaiku, tokia nežinia spengia aplinkui, jog tenka gerti, graužtis, nes *„ką aš manau, kad gera, visuomet pasirodo, kad pikta".*

2. Audros siautėjimas.

Skirgaila, būdamas išdidus, linkdamas maištauti, jau savo esme daugiau yra palinkęs į herojizmo ir karžygiškumo, kaip į meilės ir gailestingumo religiją. Juo labiau, kad krikščionių Dievas atnešė ašaras ir raudas vietoj linksmybės ir dainų, palydinčių lietuvį nuo gimimo dienos ligi kapo, aidinčių ir puotose, ir šiluose, ir girių glūdumose; vieton ramumo ir taikos — gaisrus, kalaviją ir kraują. Ir štai puikusis Skurdulio monologas išlieja visą tulžį, kuri buvo Skirgailos dvasioje susirinkusi:

„Paklauskite, ką mes esame jiems pikto padarę, kad per juos mūsų žemė krauju paraudo, o dangus gaisrų gaisais? Kuo mes jiems nusidėjome, kad per juos mūsų vaikai liko našlaičiais, o skaisčios mergelės paniekos motinomis? Aš, galingų dievų senas tarnas, savo akimi matęs

jų piktus darbus, sakau tau, Lietuvos valdove, ir jums, bajorai: per juos dabar mūsų žemė nustos derliaus davusi, sodai — vaisių, o gyvuliai — priaugimų, o tie, kurie atsiras, tuojau žus. Per juos nutils mūsų šaly dainos, išnyks linksmybė, gedulu apsigaubs laukai ir girios, nes pražūčiai save paskyrėte, pripažinę savo dievais piktų atėjūnų žiaurius dievus, kurie buvo, yra ir bus mūsų priešų dievai! Kodėl atsižadėjote senųjų mūsų gerų dievų, kurie niekuomet nėra jūsų nuskriaudę, niekuomet apvylę jūsų tėvų ir protėvių?

Ką jūs pajusite, kai rūstus Perkūnas prabils savo galingu balsu, nuo kurio sudrebės dangus ir žemė, jūsų butai, jūsų naujų dievų šventyklos, ir paklaus jūsų, kodėl nuo jo nusigrįžote, kodėl jį paniekinot, užgesinę jo amžinas ugnis.

— —

Ką jūs pasakysite savo senelių ir prosenelių vėlėms, kurias jūs išvijote iš savo namų, iki šiol jų saugojamų, nustojote jiems teikę nakties maistą?

Kodėl tu, valdove, ir jūs, čia susirinkę bajorai, nesakote šitiems atėjūnams, kaip kad sakydavo jiems jūsų tėvai: eikite iš mūsų krašto, kraugeriai ir žiaurūs žmonės! Eikite drauge su savo dievais, plėšriais ir žiauriais, kaip jūs patys, ir nekliudykit mums ramiai gyventi, kaip kad gyvendavo mūsų protėviai, kaip kad gyventi ir mes norime!

— —

Bet jūs tylite ir puotaujate su jais, kaip su bičiuliais ir savo draugais“. (94, 95 psl.).

Todėl nenuostabu, kad Skirgaila, besikalbėdamas su Ona Duonute, užgirdęs griaudimą, jau tiki, kad

„Perkūnas pakėlė rūstų balsą. Davė ženklą, kad jis dar neapleido nedėkingos Lietuvos, kad dar sugrįš į savo unksnėtus ąžuolynus“. (123 psl.).

Tačiau, kada pamato mirštant apkrikštyto Stardo lavoną, kuris buvo tartum ataspyrys jo klaidžiojimams, kuris lyg Rainys Šarūnui, kalbėjo apie didžius lietuvių darbus, *Skirgaila palūžta.* Jis negali suvokti, kaip tas žmogus, kuris buvo tartum jo stiprybės šaltinis, būtų galėjęs pamesti sentėvių dievus. Todėl su gilia rezignacija jis ištaria žodžius:

„Ech Starde, Starde. Tik dėliai tavęs aš tikėjau žmonėmis ir kai kuriuos dar gerbiau... (pamojęs ranka). Na visa pasmaugei tu mano sieloj dabar... (palytėjęs lavoną koja). Tu niekšas buvai, kaip ir visi kiti, ar gal aš vienas klystu“. (207—208 psl.).

Skirgaila neįstengia suvokti, kad laikams keičiantis, gali keistis ir dievai. Ir kad Stardas, Skurdulis, — žmonės, kurie anksčiau ryžosi galvą už sentėvių dievus dėti, dabar pamiršta širdies balsą ir kalba, ką protas liepia:

„Kai vaikas tampa jaunuoliu, o jaunuolis suaugusiu vyru, jie keičia savo drabužius į labiau pritaikintus jų ūgiui ir darbui. Tauta, kaip žmogus, auga ir rimtėja, o jos tikėjimas dievais — tai rūbai, kuriuos ji dėvi. Mūsų tauta buvo vaikas, bet atėjo laikas tapti jaunuoliu, ir todėl ji keičia dievus. Kai surimtės ir taps suaugusiu vyru, ji apleis naują die-

vą, kaip dėl jo apleido Perkūną. Bet vis tiek, kaip ji pavadins naują dievą, kuriuo vardu šauksis jo, gerbs visuomet tą patį, didį, paslaptingą Praamžių, kuris gyvena ne ten (rodo į dangų) ir ne čia, (rodo į žemę) ne ąžuolynuose mūsų, ne naujose šventovėse, bet žmogaus sieloje". (226 psl.).

Tiesa, *tai nebus krikščionių Dievas,* jis net dievo vardu nevadinamas, *o tik paslaptingas Praamžius,* kuris nežinia, kur gyvena, bet kurį savo sieloje jauti, todėl privalai — *„išgyventi taip amžių, kad savo darbais nenuskriaustai kitų ir nepriverstai jų kentėti".* (227 psl.).

Atrodo, kad Krėvė bando duoti *tą žmogaus širdies gelmėse esantį Dievybės ilgesį,* kurį nežinia kuo pavadinsi, bet kurio buvimą nekartą jausi ir kurį taip tiksliai nusako Putinas savo „Maldoj":

„Bet esti —
Bet esti tokių valandų ypatingų,
Kada nežinai nei iš kur, nei dėl ko
Krūtinę užplūsta toks giedras ramumas
Ir toks palengvėjimas, kad nejučiomis
Kartoji tą vieną vienintelį žodį:
Viešpatie, Viešpatie, Viešpatie...".

Tačiau Skirgailos palūžusi dvasia dar negali ligi tiek pakilti, kad sugebėtų tą tartum naują Dievybės pavidalą konstatuoti. Viskas jo dvasioj lūžo, griuvo, aplink vien skeveldros, o naujosios tiesos skelbėjai tik „melagiai".

Panaši drama įvyksta ir *valstybinė-tautinėj plotmėj.* Skirgaila jaučia, kad priešai iš visų pusių apsupę grandine, kuri kas kartą vis mažėja ir mažėja. Jis jėga sulaiko Jogailą Gardino pilyje, manydamas tuo susigrąžinti Voluinę ir Podoliją, nors protingiausia yra eiti iš vien su lenkais prieš vokiečius, kurie abiems šalims pražūtį rengia. Tačiau Skirgaila per išdidus, kad bandytų ieškoti sąjungininkų. Kyla savitarpio kova, ir Vytautas, kryžiuočių remiamas, sumuša Skirgailą. Skirgaila tik dabar supranta, *kad norėdamas vien gero, padarė pikta:*

„Mes jumyse matome savo vadus, gimtojo krašto gynėjus, o jūs norite mus paversti savo audringų aistrų įrankiu", sako Daugaila, norinčiam mesti sostą Skirgalai. (221 psl.).

Ir Skirgailai nieko nebelieka, *kaip palikti kunigaikščio sostą,* nes šventvagiškai panaudojo tautos ir valstybės jėgas savo asmeniniams reikalams. Jau taip kraupu yra jo sieloje, kad net pro išdidumą, nepaprastą savimi pasitikėjimą prasiveržia pilni nuovargio ir rezignacijos žodžiai:

„Aš visuomet klysdavau, kai maniau apie žmones ar pikta, ar gera. Todėl dabar nuvargau ir noriu atsilsėti... Valdymo *naštą* tepasiima *savo pečiams Kęstučio* sūnus... Patsai aš užsidarysiu paveldėtoje pily, kad nematytau ir negirdėtau nieko..." (249 psl.).

Skirgaila, sudužus religiniam idealui ir valstybinėms-tautinėms pastangoms, *bando ieškoti laimės Onos Duonutės meilėje,* kurią

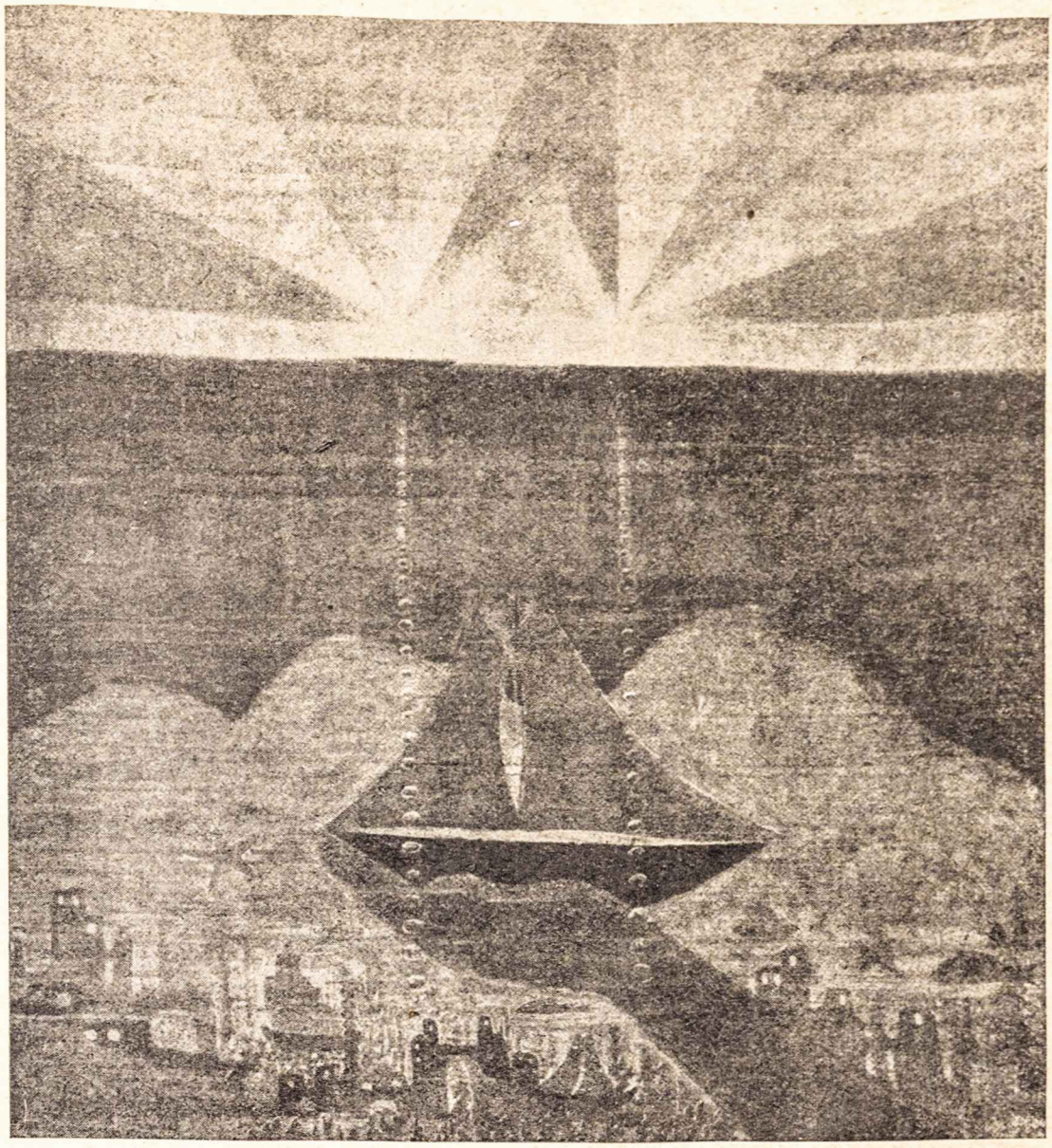

M. K. Čiurlionis Jūros sonata (andante)

prieš josios norą, kardu grasindamas, vedė, nors pradžioje ji jam buvo daugiau reikalinga, kad Mozūrų kunigaikštis nereikštų pretenzijų į Lydos valstiją.

Net ir jo per prievartą vedybos įvyko ne tiek iš meilės, kiek dėl to, kad nei pati Ona Duonutė, nei josios globėjai to nenorėjo, o Kelleris dėjo pastangas iš pilies Oną Duonutę kaip nors išvogti. Bet kada pasiliko vienas, kada visi draugai jį apleido, *Skirgaila tesuprato, kad vyrui reikalinga moters meilė,* kurios šypsena turėtų nuskaidrinti užsidariusio nuošalioje pilyje vienišo tigro dienų niaurumą ir išblaškyti pilkąsias valandas, kada jis atsimintų jaunų dienų žygdarbius ir nenuveiktus darbus.

Pamatęs skaidria laimės šypsena Duonutės nušvitusį veidą ir aukštai pakeltas akis, kada ji spaudė prie krūtinės Kellerio laišką, Skirgaila pamano, jog toji šypsena jam skirta, ir jis josios pasigauna, lyg skęstąs skustuvo:

„Anksčiau aš nežinojau, kas toji moters meilė ir kam ji vyrui reikalinga. Jei man kuri patikdavo, aš tik norėjau, kad ji man priklausytų...

Tokia šypsena, kaip toji, kuri man įeinant nušvietusi buvo tavo veidą, nei viena moteriškė dar nėra manęs sutikusi". (249 psl.).

Skirgaila, meilės sparnams palietus sielą, graibstosi savo palūžusioje dvasioje ir lyg vaikutis džiūgauja, kad nors vienas pragiedrulis sugriuvusio gyvenimo skeveldrose švisteli. Jis mato, jog gal neteisingai ją kalindamas pasielgė, todėl sulig pirmu maloniu josios žodžiu atsivers pilies vartai, ir ji galės medžioti ar pažįstamus lankyti. Bet Ona Duonutė jau myli gražųjį vokiečių riterį Kellerį. Skirgaila dar kartą suklydo, nes toji šypsena buvo ne jam skirta. Todėl užgniaužia savo jausmus ir vėl lieka šaltas, išdidus, griežtas valdovas, o ne su mylinčia širdimi žmogus:

„O dabar užmiršk, ką aš tau buvau sakęs, ir neatsimink. Aš atėjau čion su gera širdimi, norėjau tavo draugas būti. Bet dabar užmiršk tai... Aš būsiu tau valdovas ir viešpats, ir tu greit pajusi". (256 psl.).

3. Gėla.

Nebeliko dievų, kuriems būtų galima galvas nulenkti, sudužo didžiųjų žygių viltys, kurias vaidilos audringoje krūtinėje kurstė, palūžo vos vos besiskleidžią meilės sparnai, ir *Skirgaila vėl atsidūrė kraupioje klaikioje kryžkelėje,* kur jau nei aukšto dangaus skliauto, nei plačiųjų tolių nerimo ir laisvės, nei paslaptingo nežinios viliojimo tavo žvilgsnis nesutiks, o regėsi tik kapinyną ir griuvėsius, — jų gūdžią neviltį jausi. Belieka tik miduje nors valandėlei užmiršti klaikią nedalią, puotos garsuos paskandinti buvusių vilčių aidėjimus, nes nieko jau nėra likę, tik beviltiškas siautėjimas ir paskutinės sužeisto žvėries pastangos dar kartą parodyti iltis ir aštrius nagus:

„Nesiek veltui, Daugaila. Aš priesaikomis daugiau nebetikiu. Ir jo mirtis tebūna perspėjimas, ko galite patys susilaukti". (315 psl.).

Tikėti jau nebėra kuo, nes „visur niekšybė, visur tik smarvė. Sliekai esame, šliužai, rupūžės... Kodėl Perkūnas netrenkia šio pasaulio, jei išgali, dulkėmis nepaverčia, kaip jis seniai jau yra nusipelnęs?" (222 psl.).

Tačiau, kada visi pažįstami ir draugai apleidžia, kada matai, jog nė vieno padoraus žmogaus tavo kelyje nepasitaikė, o tik šliužai ir niekšai, vis tiek negali priprasti prie minties, kad jau nėra pasauly žmogaus, kuriam negalėtumei pasiguosti. Tada eini į gatvę, stoviniuoji pakelėje ir pirmajam sutiktam elgetai išdedi viską, kas tavo dvasioje netelpa:

„Aš myliu tuos, kurie gyvena ten, miškuose ir laukuose, ir sunkiai vargsta..., bet gal todėl myliu, kad jų nepažįstu. Juk jie turi būti tokie patys, kaip aš ir tu". (222 psl.).

Vienišo klajūno dalia sunki, sutiktasis nepažįstamas ar pakelės elgeta vis tiek tavęs nesupras, ir tu klysi be reikalo, be jokio tikslo. *Geriau vienu kartu baigti, sviedus paniekos žvilgsnį pasauliui, ir savo noru amžinai apleisti šios žemės klonius.*

„Jei, apleisdamas gyvenimą, nieko nenuskriausi ir nepriversi kentėti, ir gyvenimas tave vargina — apleisk jį", kalba Skirgailai Skurdulis, bet

„žinok, kad mirtis visų nekenčiama, ir nėra tokios jėgos, kuri priverstų žmogaus sielą pamilt ją. Todėl nekenčiama žmonėms ir to atmintis, kuris savo noru ją randa“. (227 psl.).

Skirgaila dar turi jėgų, kad galėtų būti įsiutęs tigras šunų rujoj. Jis mato, kad nieko nenuskriaus ir neprivers kentėti, jeigu savo noru apleis šią žemę, bet išdidumas neleidžia tuo visiems prisipažinti. Jam nesvarbu, *ar geru ar blogu jį minės,* bet svarbu, kad *kaip nors minės.* Be to, prisipažinti visai nuveiktu yra perdaug, ir jis nori dar *kartą pasityčioti gyvenimo gėla.* Todėl praleidžia Onai Duonutei Kellerio laišką. O paskui, pamatęs, kad vieton Stardo karstan atsigulė Kelleris, Skirgaila įsako jį gyvą pakasti, kad nebedrumstų ramybės nei kunigaikštienei, nei jam. Jis mato, jog atsirado žmogus, kuris geriau ryžtasi pasirinkti mirtį, kaip savo mylimajai suteikti gėdą. Geriau pranykti, kaip vanduo ežere, geriau nusekti ir išdžiūti, kaip upė tyrumose, pamažu pamažu šaltame karste užtrokšti, nors tavo kapą vien praeivių kojos mindžios, ir ji pati pro šalį praeidama manys, kad tai svetimo kapas, kaip savo išsigelbėjimu mylimai moteriai užtraukti amžiną gėdą, o savo vardą padaryti paniekos vertu vardu.

Skirgailą tas herojizmas žavi, bet jis *jau nebe žmogus.* Todėl, kai žmona prie ant tako sukasto Kellerio kapo prieina, susidėjęs ant krūtinės rankas, *mefistofeliškai šypsosi:*

„Meilužio pakasynosna atėjai.
Jis čia po mano kojų druni“. (317 psl.).

4. Skirgaila dvasinio autonomizmo reiškėjas.

Skirgaila, sudėjęs į savo mefistofelišką ironiją tragiką, kuri gali būti žmoguje, kada jis viską praranda ir nieko nebesitiki, kada nieko pasaulyje nebijo ir niekam nėra reikalingas, dar bando krustelti ir lyg žvėris parodyti iltis, (žengia prie kunigaikštienės, ant durklo padėjęs ranką), tačiau jau nebeturi valios ir Daugailos sulaikytas nusigrįžta ir išeina. Kur Skirgaila išeina, taip Krėvė ir nepasako. Jam net ir nėra reikalo, *nes tevaizduoja tik pačią kovą arba jos atskirus momentus, bet ne kovos priežastis ir pasėkas.* Krėvei svarbu buvo atskleisti *žmogaus nerimą, jo individualizmą ir prometejiškas pastangas* ir taip pat parodyti, kaip *josios sudūžta į savo paties širdį.* Skirgaila jaučia, kad pasaulyje yra bloga, jis nori gera daryti, bet nežino kaip, ir ką savo impulsyvios dvasios pastūmėtas padaro, pasirodo, kad tai yra bloga. Todėl graužiasi ir kenčia.

Tas Skirgailos tragiškas individualizmas ir dualizmas stato jį *šalia Šarūno.* Juodu abu nuostabiai vienas į kitą panašūs, nebent jųdviejų išvaizdos skirtųsi. Ir dar forminės priemonės: Vincas Krėvė Šarūną rodo didingame gamtos bangavime: niaukiasi, sužaibavo, audra pasikėlė, perkūnas sugriaudė, saulei tekant, gi Skirgaila jau yra nuo gamtos nutolęs. Bemaž viskas (išskyrus du paveikslu: Šventaragio slėny ir pilies kieme) vyksta pilies rūmuose. Arba atskirų dalių vardai: tarp dviejų pasaulių, aistrų sūkury, palūžusios sielos, bedugnė jau rodo, kad čia vaizduojamas žmogus, bemaž visai nuo gamtos atitrūkęs. Todėl *Skirgaila yra dramatiškesnis,* nes neįsijun-

IGN. ŠILGALIS

Ieškau gyvenimo draugo...

Nepavasariškas vėjas švilpauja ir braižosi palangėmis, tyrą mėlynę dengia pilki debesys, ir aš klaidžioju po savo dienoraščio lapus, ieškodama pavasario šypsančių valandų praeity . . .
E. D.

Be reikalo manytum, kad „į lankas išsikraustė" šių eilučių autorius, pradėdamas ne laiku ir ne vietoje kalbėt apie gyvenimo draugo ieškojimą. Nesiruošiu dar ton „ekskursijon", taip pat ir Dovydėno plagijuot nesikėsinu. Draugo, apie kurį čia kalbėsiu, ieškoti gali visi ir visada — tam nė adventas, gavėnia arba gyvenimas rudosios kepuraitės šešėly nė kiek nekliudo . . . Tad eikim kartu per šias eilutes ir padarykime vizitą — tik ne banalų „mandagumo vizitą" — n u o s t a b i a m d r a u g u i . . .

Viena abiturijentė, turiningos ir be galo švelnios sielos asmenybė, mėgo galvoti, kad ji esanti amžinai vieniša, niekur pasauly nuoširdžių draugių ar draugų nerandanti. Tik vieną ji turinti draugą, kurs ją visada suprantąs ir atjaučiąs, kuriuo visur tegalinti pasitikėti — tai . . .

---

gia į jį supantį gyvenimą, o blaškosi ir siautėja vienišas, kada jo pasitikėjimas savo jėgomis į jį patį sudūžta. Jis savo dualizmą ir kartu tragiką *sąmoningai* savyje jaučia, kai Šarūnas *nesąmoningai.*

Savo individualizmu, audringumu, autonomizmu Skirgaila yra panašus ir *į Šeiniaus Kuprelį.* Šarūnas, Skirgaila ir Kuprelis *yra didžiosios autonomingosios asmenybės,* kurios praskynė kelią mūsų literatūroj antropocentrinės ideologijos herojams. *Šarūnas būtų pirmasis laipsnis, Skirgaila nežymiai už jį aukštesnis, o Kuprelis jau daugiau šoktelėjęs. Jie visi yra audringieji genijai,* visi trokšta garbės, visi nori palikti laiko smėlyje savo pėdsakus, nes negali surasti asmeninės laimės, kuri visiems tik per meilę yra įprasminama.

Šarūnas vienas vargiai pajėgtų Dainavoj žaibu švistelti, jeigu nebūtų Rainio ir nenešiotų kupros, kuri tam tikra prasme yra jo herojizmo šaltinis. Skirgaila yra jau savarankiškesnis. Jo *dvasia pakankamai ekspresyvi,* kad jis vienas galėtų pasikelti dideliems žygiams. Todėl savo gėloj kaip Šarūnas nežūsta, bet palieka *nuo gyvenimo atliekamas žmogus.* Gi Kuprelis turi net tiek ekspresijos, kad iš savo tragizmo įstengia išeiti ir sau susiformuoti naują ideologiją, nors toliau kontempliacijos ir nenueina. Apskritai, *tie trys audringieji genijai padėjo pagrindus dvasiniam individualizmui,* žmogaus autonomingumui, kurio atsirėmę vieni pasuko panteizmo-deizmo kryptimi, kiti sensualizmo.

dienoraštis. Keistokas atrodo toks galvojimas, ar ne? Ypačiai mūsų dienų gimnazistei, gimnazistui, kurie ir batukus turėtų nusiauti, tariamuosius ar tikrus draugus ant pirštų suskaičiuoti norėdami... Galėčiau derėtis, jog tokios ir tokie niekada nepagalvojo, kad gali gyvenime egzistuot ir kitoks draugas — tikras, nuoširdus draugas, ne mažiau savas ir artimas, kaip „jis" ar „ji" (o šių juk daugelis tikrai nė skaičiaus nebežino)...

Draugas, kuriame kartu telpa ne tik „jis" ir „ji", ne tik „aš pats" su visu aplinkos pasauliu, bet lygiai Dievas ir žmogus, amžinybė ir akimirka, džiaugsmas ir sielvartas, dangus ir pragaras... — toks draugas yra tik vienas, ir jis yra dienoraštis. Ne fantastiškas jaunos svajotojos ar vakarykštės dienos ieškančio romantiko išsigalvojimas tai diktuoja. Jų nuomonę paremia ir Marija Pečkauskaitė „Viktutės" pirmame puslapy: „Atėjo man noras rašyti dienoraštį. Dvi yra priežasti, įkvėpusi man tą sumanymą: pirma, ne visados tegalima pasakyti visus savo jausmus ir mintis, o kadangi slėpti juos savyje yra man sunku, išliesiu juos nors ant popierio. Antra, jei sulauksiu senatvės, kada jau atsitikimai ir jaunystės jausmai išblykš atmintyje, malonu man bus, paėmus tą dienoraštį, atminti „gerus, senus laikus" ir tarsi antrą sykį išgyventi". — O juk panašių momentų, tokios pat nuotaikos kiekvienai, kiekvienam tenka dešimtimis kartų sulaukti, pergyventi. Būna atvejų neramiose jaunystės dienose, kada žmogus tikrai nieko matyt ar girdėt nebenori, kai palieki, rodos, toks vienas, visų pamirštas ir niekam nebereikalingas... Ir tada jau kiekvienas „de profundis" pripažįsta, kad neklydo minėtoji abiturijentė, dienoraštį savo geriausiuoju draugu pavadindama, kad neperdeda nė šių eilučių autorius... Tačiau dienoraštis yra nepamainomas draugas ne tik vienumos valandoms praskaidrinti, ne vien prisiminimų vizijoms atkurti... Tik mėnesienos ir alyvų pavasario mėgėjams patarsiu tolimesnių šio rašinio eilučių neskaityti, nes pašėlusiai bus nuobodu. Ligi galo tegu skaito tik „darbo pelytės", kurių svajonės nesiekia aukščiau mokslo knygos, visuomenininko kalvarijos ar diplomato cilinderio.

Nors būtume paskučiausieji „realistai", nors tų „pavasario šypsančių valandų" visai nevertintume, bet ir tada mums dienoraštis pasitarnaus, bent kaip istorinė medžiaga, kaip tam tikras savosios aplinkos veidrodis. Beje, veidrodis gal ne per daug idealus, nes — kaip sako vienas profesorius — bent moterų rašytuose memuaruose yra „mehr Dichtung, als Wahrheit". Bet, kaip mes veidrodžiui atleidžiame jo „apgavystę (ypačiai tuomet, kada jis rodo mus gražesnius, negu tikrumoje esam...), taip galėsim ir dienoraščiu pasitikėti, kaip istorine medžiaga, nors ir neskirdami jam tokios reikšmės, kokią turi specijalios kronikos. O pagaliau... bene šių laikų istorikas begali nūdienį gyvenimą bent su tokiu objektingumu aprašinėti, kaip privatus asmuo rašo savo dienoraštį?... Greičiau bus priešingai...

Dienoraštis yra tikras draugas ir mokslo žmogui. Reikalingas ir įdomus jis visiems — ne tik romantikui, ne tik istorikui. Ypačiai brangus dalykas jis yra kritikui, literatūros istorikui, biografui ir panašiems „plunksnos žmonėms". Ir p. J. Tarvydas „Šatrijos Raganos Viktutės šaltiniuose" (Athenaeum, 1937) įspėja, jog „Dienoraštis, kaip ir laiš-

kai, biografui labai svarbus šaltinis, padedąs geriau pažinti nagrinėjamojo asmens gyvenimo užkulisius". O prof. dr. J. Eretas prideda, kad „Jei pavyksta nučiupti nagrinėjamojo kūrėjo dienoraštį, tai čia daugiau, negu aukso kasyklos literatūros mokslininkui (bet tiktai mokslininkui, o ne paprastam smaližiui, kurs su reporterišku šiurkštumu išduoda asmens paslaptis, taktingo ir sąžiningo mokslininko neišdavinėjamas). *Toli siekiančias išvadas apie autorių ir jo vidinį pasaulį galima daryti tik dienoraštį „po ranka" turint*". — Iš dienoraščių šiandieną ne tik užsieniečiai pažįsta savuosius, bet ir mes pasiekiame visų Pečkauskaičių, Valančių, Kudirkų ir kitų didžiųjų asmenybių „nematomąją pusę". Tik bloga, kad mums išlikusieji didžiųjų veikėjų dienoraščiai tėra siauručiai, neilgo laikotarpio epizodiniai aprašymėliai, kurie dažnai ne tik autoriaus „partem incognitam", bet ir jo epochos pilniau neatidengia. O jeigu mūsų senesniosios kartos veikėjai būtų sistemingai rašę dienoraščius, — kokį puikų kelio Nepriklausomybės aušron ekraną šiandien turėtume! Ir visi Bartuškų, Yčų, Petruičių memuarai būtų juk išėję daug tikslesni, gal ir sultingesni — nors ir taip jie yra brangi dovana nūdienei Lietuvai.

Įsivėlę kalbon apie memuarus, grįžkime vėl prie dienoraščio naudos — tik jau ne nagrinėjimų, bet istorinės literatūros sričiai. Vienas įžymiųjų mūsų literatūros profesorių pranašauja, kad mes stovime lietuviškųjų memuarų pakilimo išvakarėse. Greitu laiku, esą, galime tikėtis didelio memuarų „antplūdžio" Lietuvoje. Suprantama, jį paskleis dar „mikalojiniai" žmonės, kurie veikė, kūrė ir matė caro laikų pabaigą, Nepriklausomybės dienų rytmetį — na, daugiausia, plius dar pirmųjų seimų išverstą vagą, jų šviesias bei ūkanotas dienas ir sudrumstą saulėlydžio pašvaistę. O jau *mums teks kalbėti naujame fone*. Mūsųjų dienų keliai dar daugiau bus vingiuoti, jų tempas dar neramesnis ir judresnis ... Mūsųjų memuarų lapai ne tik žilstančio diplomato, seno veikėjo vienpusišką horizontą turės užfiksuoti, bet jie apims ir jauno, pavasariu dvelkiančio moksleivio svajones, jo skverbimąsi su savuoju „aš" būsimojo visuomenininko žvaigždėn ir nedrąsiai statomus pirmuosius žingsnius į keistą, nesuprantamą pasaulį ... be mamytės, tėvelio ar mokytojo globos — jau kitokių spalvų kepuraitės pavėsy ... Taigi, mūsieji memuarai bus ir istorija, ir publicistika, ir politika, ir grožinė literatūra viename daikte. O tokį „šedevriuką" sulipdyt įmanoma tik *iš gyvo, nuoširdumu ir jaunystės pavasariu trykštančio dienoraščio* — beje, dar *parinktiems laiškams talkininkaujant*.

Romantikon linkusias „dūšias" lengviau galima priprašyti, kad rašytų dienoraščius. Daugelis švelnesnės ir gilesnės sielos asmenų jau neprašomi rašo, nes tokiems dienoraščiams yra neatskiriama vidinio pasaulio dalis — būtina, kaip žuviai vanduo. Bet kas daryt su „realistu", kurs nenori galvot apie dienoraštį, kaip „tuščią popieriaus gadinimą"? Belieka tik apeliuot į jo draugiškumo jausmą. *Širdies ir proto žmogus negali likti abejingas nuoširdžiam ir turiningam draugui, kurs tylia, begarse kalba siūlosi kiekvienam būti pilkųjų gyvenimo dienų palydovu.*

E. D-TĖ

Širdis pavasarį...

Su besprogstančiais pumpurais pavasaris jau čia. Jis šaukte šaukia visus, kas tik gyvas, atbusti ir gyventi besiveržiančiu nauju gyvenimu. Jo šauksmą išgirsta ir žmogaus širdis, kuri pradeda smarkiau plakti ir gryniau jausti. Puošiasi gamta naujais rūbais, puošiasi ir žmonės. Kiekviena mes stengiamės pavasarį ir balčiau kalnieriuką išskalbti, ir gražiau suknutę išlyginti, dailiau susišukuoti ir t. t. Mat, gal ir į mano širdį seniai lauktasis svečias šį pavasarį pasibels, galvojam. Mus visada vilioja žmoguje estetiškumas, dora, būdo tvirtumas ir kitos riteriškos ypatybės. Na, o kartais būna ir taip, kad patinka žmogus, nors ir pačios nežinome kodėl, nors ir nerandame jame tų garbinamųjų ypatybių. Įkritęs į širdį objektas mums tampa nepaprastas, nežemiškas, tai kažkas šventa ir neapsakomai brangu. Jo kalba, gestai, jo akys, plaukai, jo energija, galvojimas, jo gyvenamoji vieta, giminės, draugai sukelia mumyse malonų jausmą, mielą svajonę. Net mylimojo vardas kažkaip nežemiškai skamba. Dažnai mintyse jį tyliai kartojam ir jaučiam, kaip švelni šiluma apgaubia sielą. Prisimenam, kaip kadaise Romos lyrikai piaustė medžių žievėse savo mylimosios vardą ir rasdavo malonų nusiraminimą. Taip norisi nors iš tolo pamatyt savo širdies valdovą, praeit pro šalį, o jei ne, tai nors nakties tamsoj veizėt į jo lango žiburėlį. Mums visa tai teikia malonaus džiaugsmo. Mes trokštame būti arti jo, su juo kalbėti, į jį žiūrėti ir t. t. Ir tas artumas mums teikia daug laimės. O kai jis nutolsta nuo mūsų, ilgimės svajingai, kamuojamės su savo jausmais. Iš to krašto mums ir vėjelis švelnesnis, ir paukštelis meilesnis; ir žvelgiame svajingai į tą pusę; širdyje taip skausmingai ilgimės. Mūsų nuotaika nuolat keičiasi: čia susitelkusios, nuliūdusios, čia linksmos, nerūpestingos. O kaip stengiamės neparausti, neparodyti savo sumišimo, kada nejučiomis tas asmuo prie mūsų prisiartina! Mes stengiamės laisvai jaustis, nerūpestingai ką nors kalbėti, bet ta kalba daugiausia mus ir išduoda. Stengiamės įdomiai ir protingai kalbėti, bet dažniausia išei-

na atvirkščiai. Pasakom nei šį, nei tą. Ir pačios nežinome ką tai reiškia, tada dar labiau varžomės ir raustame.

O kokia baisi tragedija mums atrodo, kai mūsų meilė neranda pritarimo iš antros pusės! Ir verkiame ir kliedime ir kitokių kvailysčių pridarome. Mums atrodo, kad tai didžiausias smūgis, taip nepakeliama ir manome, kad mūsų gyvenimas jau baigtas. Juk būna taip?... Praeina kiek laiko ir juokiamės iš savęs ir savo jausmų. Mat, meilė, kaip ir kiti žmogaus jausmai, suklaidina protą. Kai mus kas įžeidžia, galvojame, kad amžinai pyksime, o kada linksma, atrodo, kad visada džiaugsimės. Taip būna ir kai mylime. Manom, kad ligi grabo lentos tą žmogų mylėsime, ir viską mes jam žadame, bet kai jausmai atvėsta ir protas prabyla, dažnai išsigąstame savo pažadų. Ir tik tvirtos valios ir labai ambicingi žmonės juos ištesi.

Atsitinka ir taip, kad artimiausios draugės dažnai palieka priešais. Jeigu tik pastebime, kad jos stengiasi mus nukonkuruoti, ne retai mes išgalvojame įvairių pletkų, intrygų, net šmeižtų. Stengiamės tą mergaitę peikti, kelti viešumon jos ydas, o dorybių visai nepastebėti. Visa tai rodo didelę mūsų menkystę. Tai nėra toleruotina. Mūsų meilė turi mus tobulinti, kultūrinti, moralizuoti, o ne padaryti kokiomis menkystėmis. Meilėj turime išlaisvinti širdies jautrumą bei gerumą, švelnumą, būdo kilnumą ir kitas gerąsias ypatybes.

Visada turėkime prieš akis, kad mūsų gyvenimas nėra vien laimė, džiaugsmas arba nelaimės, sielvartai ir visoki nepasisekimai, bet viso to sintezė, junginys Visai natūralu, kad po džiaugsmo dažnai seka nuliūdimas, po krykštavimų ašaros ir atvirkščiai. Nebūkim perdidelės optimistė ir nežiūrėkim kasdien pro ružavus akinius, nes galim greit nusvilt sparnus ir labai skaudžiai apsivilti. Nebūkim tuo labiau pesimistės, kurios gyvenime vien skausmus ir ašaras temato. Gyvenimas tai džiaugsmų ir ašarų grandinė. Visko jame rasime. Todėl išmokime savo jausmus valdyti ir neleiskim, kad vien jie mumyse bujotų. Kad ir nenoromis, bet leiskim ir protui nors pro siaurutį plyšelį į širdies reikalus žvilgterėti. Tegul tas pavasarinis įsimylėjimas, kuris dažnai užplūsta mūsų sielą, daro mus švelnesnėmis, šventesnėmis, geresnėmis. Bet tik ne sentimentaliai verkiančiomis ir dėl kiekvieno menkniekio dūsaujančiomis. Jei kuriai iš mūsų atsitinka nelaimingai įsimylėti, neimkim perdaug į širdį. Džiugus, gaivinantis pavasaris, draugai (tik nevenkime jų ir neužsidarykime vienos) išblaškys tą mūsų tariamąją meilę su visais jos nepasisekimais. Apsaugok, Viešpatie, nuo stagnacijos, sustingimo, sėdėjimo per dienų dienas nieko neveikiant. Tas visai sugadintų taurų būdą, įpratintų į tinginiavimą. Visai natūralu, kad žiūrint į knygą dažnai šypsosi iš ten malonus veidelis. Nieko blogo, bet mokėkim save disciplinuoti ir paprašykim gražiai tą veidelį nors keletai valandėlių iš tenai pasitraukti.

Tegul mūsų pavasario meilė skatina norą ne tinginiauti, bet dirbti. Tada nereikės graužtis dėl praeities, bet su dideliu pietizmu prisiminsim tuos malonius pavasarius, kada į mūsų širdį atsilankydavo meilė...

ALDONA MISIŪNAITĖ

ĮSPĖK!

Siūbuoja saulė, kaip valtis auksinė,
Liūliuoja debesys žydinčioj jūroj.
Lapeliai beržui, gelsvi, pirmutiniai
Jau šiepias tyliai, pavasarį buria.

Pasaulis virpa iš tvardomo juoko,
Žiedai siūbuoja apsvaigę nuo saulės
Šiandien pavasaris žydintis tuokias
Širdies plakimas iš džiaugsmo apsalęs.

Įspėk, ar saulės kvatojančios šokis
Ar beržo šakos vylingai nukarę,
Ar saulės kupinas linksmas berniokas
Pripylė džiaugsmo širdin man, įspėki, jei nori!

REGINA BAKEVIČIŪTĖ

PAGUOS

Kas vakarą sužibės žvaigždžių tūkstančiai,
Kas rytą saulė pamyluos . . .
Pasklis žiedai, kvatos purienos,
Tai svaigs vėl vasara žaliuos laukuos!

Tiek daugel džiaugsmo pribarstyta,
Tiek saulės ant visų žiedų! . .
Tik čia mažoj širdy kažkas vaitoja —
Tik mažai mano širdžiai neramu . . .

Žinau, žinau, o mano Dieve,
Per marių gilumas, baltais, baltais takais
Baltom lelijom išsikaišius,
Jaunutė mano laimė vėl ateis . . .

Žinau, jaučiu, o mano Dieve —
Kai svaigs vėl vasara laukuos,
Tavoji šypsena sidabro — vakaro maldoje,
Mažutę mano širdį vėl paguos . . .

Ir vėl kas vakarą sužibės žvaigždžių tūkstančiai,
Ir vėl kas rytą saulė pamyluos . . .
Pasklis žiedai, kvatos purienos . . .
Tai svaigs vėl vasara žaliuos laukuos!

Žuvėdros „N. Romuva“

V. INČIŪRAITĖ

DARŽELY...

— Gėlės, gėlės! Gražios visos
Užburta gėlių šalis...
Jeigu vieną nuraškysiu
Tai nė ženklo nepaliks...

— Eik šalin gražus bernioke
Nes supykti tuoj galiu.
Nei tu laistyti jas moki
Nei tu tinki tarp gėlių.

— Gėlės, gėlės! Tokios gražios!
Tie žiedeliai, tie maži...
Tartum mėlynas miražas
Tartum pasaka graži...

— Gražios, šelmi, gražios visos,
Bet tau nieks jų nedalys...
Taip, žinau, tu išraškysi
O kas man tada paliks...

A. JAKUBAITYTĖ

Ištraukos iš suplyšusio dienoraščio

Kovo 23.

Pūškuodama parlėkiau iš krautuvės su nauju sąsiuviniu rankose. Atsisėdus pavarčiau jį, pauosčiau. Kvepia senu popieriu ir žiurkėmis. Tiesa, jo lakštai gelsvi su pakulų iškilimais, bet todėl jis pigesnis. O aš, kad ir tarp pakulinių eilučių, pasodinsiu save, savo širdį ir jį. Jis čia bus su visu savo rudu kostiumu, pašlijusiais batais ir veršio odos portfeliu. Jo pavardę, kaip gyva čia nepaterliosiu, nes mama, jei pasiskaitytų, pradėtų galvoti, kad aš tikrai būsiu gamtienė, nes jis gamtos mokytojas. Jį vadinsiu Pipinu. Va, tai ir nežinos niekas, apie ką aš rašau.

Kovo 24.

Dienoraštį nešiojuos portfely. Klasėje 5 kartus skaičiau jį po suolu pasikišus. Dabar, parlėkus iš gimnazijos, kaip tik mama išėjo silkių ir kojinių pirkti, atsisėdau rašyti.

Šiandien mano širdis buvo užvirus, kaip rašalas prieš saulę. Pipinas paaiškino pamoką ir atsistojo prie mano suolo. Aš pabalau, paskui pageltau, paskui paraudau. Jaučiausi, kad smengu po suolu ir lendu per lubas į apatinį aukštą. Kybau palubėje, pirmokų akyvaizdoj; be žado . . . Draugė mane kumštelėjo, sako: „Ar tu pavogei, ką nuo jo?“ — „Džimi batus, kuriuos jis užpernai nešiojo“, atsakiau. Ha!? Kažkas laiptais atbilda. Turbūt mama pareina. Dienoraštį kišu po lova.

Kovo 27.

Pradėjau rašyti eilėraščius. Kai tik sutemsta ir pasirodo mėnuo, kieme pradeda staugti mėsininko šuo, atsisėdu aukšto palėpėje prie langelio su sąsiuviniu ir žiūriu į dangų. Tada Pipinas kybo mėnulio papėdėj, kaip gyvas. Pamažu pradeda plaukti debesys per jo batus, kiškas, veidą ir skrybėlę. Iš palėpės kampų pasigirsta simfonija. Kažkas rodos nori nutraukti kokio smuiko stygą ir taip tąso, taip tąso. Tik styga, kaip pantis — netrūksta. Aš pradedu verkti ir skubiai rašau. Ir dabar aš beveik rimtai verkiu. Man atrodo, kad visi mane skriaudžia, nekenčia . . . Staiga kamaron įlėkė mama su pakulų kuodu rankose. Pažiūrėjo į mane ir klausia:

— Ką veiki?

— Lotynų verčiu.

Kovo 30.

Mama pradėjo mane įtarinėti. Girdėjau, kad Pipinas atsikrausto

į naują butą. Išsipusčiau ir buvau beeinanti prieš jo buto langus pasivaikštinėti. Mama virtuvėj skalbė mazgotes.

— Kur eini? — sušuko ji, kada aš buvau pusiau laimingai per duris išlindus.

— Mm... į, į... p. pas Liucę algebros pasiskolinti.

— O kur tavo algebra?

— Por-portfely...

— Sėsk ir nusiauk batus!

Aš nusiaviau. O paskui mama liepė užsiadyti kojinių kulnis. Aš adžiau ir verkiau. Mama trynė muiluotas mazgotes ir sakė man prakalbą. Pagaliau ji tėškė mazgotę į puodą ir ašarodama pakeltu balsu, tiesiog rėkė, kaip jai sunku turėti tokį Dievo sutvėrimą, kaip aš ir dargi našlei. Aš dar labiau varvinau ant užsiuvamo kulno ašaras ir širdy atsiburbėjau, o kam mama mane užsiaugino? Reikėjo įkišt pagalvėn ant nosies ir būčiau lengvai sau nusispardžius. Nereikėtų dabar kuolai lupt ir dvejetukai vilkti. Aš neprašiau, kad mane augintų... Kojinės kulnis sušlapo ir prilipo prie adymo grybo. Supykus plėšiau jį ir perplėšiau kojinės blauzdą. Mama ta proga stuktelėjo man per nugarą samčio galva ir taukštelėjo per rankas jo kotu.

Balandžio 6.

Klasėje sėdžiu susimąsčius. Manau, kad mane persekioja suodina likimo ranka. Kad tėkš ji kada man per veidą, tai ir liksiu be žado. Pipinas šaukė šiandien atsakinėti ir liepė šnekėti apie matematines funkcijas. Stovėjau galvą nulenkus, akis į kojų pirštus įbedus. O, kad jis būtų priėjęs prie manęs, uždėjęs ranką ant pakaušio ir sakęs:

— Elyte, kas tavo širdį ėda? — būčiau atsakius į lubas žiūrėdama ir nemirkčiodama:

— Ach, tu, tu kirmine — Pipine...

Bet jis pradėjo lakstyti po klasę, lyg šešką vaikydamas ir krunksėjo, kad girdi ištižimas, apsileidimas, tinginystė, kavalieriai... Aš negaliu daugiau rašyti, nes ašaros taip apmurzino puslapį, kad vargu ką rytoj įskaitysiu.

Balandžio 13.

Dažnai einu į bažnyčią. Klūpau ir svajoju apie Pipiną. Man rodos, kad, jei Dievas ką myli, tai tam ir kryželį duoda. Tegu Pipinas ir ne Dievas, bet jis taip daro. Tik todėl jis man keturis dvejetukus įlipino. Knygų neimu nė į ranką. Dažnai galvoju apie nusižudymą. Tegul... tegul ir gulėsiu juodam karste ant popierinės, drožlėmis iškimštos pagalvės, bet mano akys bus užmerktos ir mano širdis neplaks ir Pipinas jos negrauš. O mama tada lai žinos... Lai atsimins ji, kaip aš kojinių kulnis adžiau ir kaip ji man su samčiu taukštelėjo. Nekaltos ašaros nedingsta žemėj, kaip kokios paplovos... težinos! O man visvien... Palydės į kapus su orkestru ir vėliavomis... Visi žygiuos lėtai ir Pipinas verks ir aš verksiu ir draugės verks...

Sparnuočių draugijoje. „N. Romuva“

Balandžio 25.

Buvau pas Juzę. Jos brolis turi visokių revolverių, montekristų ir pistoletų. Visi sudėlioti salione ant staliuko. Nuėjau jų apžiūrėti, bet draugė paaiškino, kad užtaisyti. Neėmiau. Bet, kai ji išėjo virtuvėn giros atsinešti, aš nutvėriau pirmąjį, greitai paslėpiau po paltu ir jai sugrįžus, atsisveikinus išėjau. Ėjau labai didvyriškai, kaip boksininkas per vaikų minią. Eidama pro Pipino langus kyštelėjau liežuvį. Parėjusi nė nedirstelėjau į mamą. Galės pasidžiaugti mano kūnu be dūšios. Užsidariau savo kambarėly, nusivilkau paltą ir pradėjau knaibyti revolverį. Staiga pykštelėjo. Pasipylė ugnis, kažkas dungstelėjo pilvan. Surikau: „Mama!“ Parkritau ant grindų. Jaučiau, kaip sąnariai šąla ir dūšia lenda per stogą. Bet mama mane pastatė ir sako: „Ką čia gąsdinies su tuo propkinyku“. Aš pradėjau iš širdies gilumos verkti ir pasižiūrėjau į revolverį. Tikrai čia būta propkinyko. Matyt, iš susijaudinimo nenutvėriau reikiamo pistoleto.

SESERIAI

Ateik, sesut, kada veiduose plyšta juokas,
Ateik, — taip gera pasidžiaugt...
Tegu keliauja juodas vargas
Toliau šįkart.

Gana jau ašarų ant tavo skruostų:
Neverkt atėjom čia!
Ak, leisk — tegu paglemžęs vėjas neša
Šį nuovargį nakčia.

Žinau, juk būna kartais taip be galo liūdna,
Net ašarą nubraukt norėtum...
Keliautum, rodos, nuo to vargo juodo,
Keliautum ir negrįžtum.

Palik tu ašarą, palik ir jauną skausmą
Ir eikim, eikime kartu!
Kad ir klampiu keliu, mauruotom pelkėm
Ieškot žmonių!

Gal rasim vieną pakelėje,
Parėmusį Smutkelį kitą — gal?
Paliksim šypseną, gyvybės duosim
Ir grįšime atgal...

Gegužės 3.

Buvau išpažinties. Jaučiu, kad sugrįžo protas. Galvoju ar tik aš nebuvau, taip sakant, pamišus. Laimė, kad ten buvo tik propkinykas. Pamokas ruošiu tvarkingai. Mama palėpėj įtaisė man kedutę ir uždengė skuduru dėžę, ant kurios galėčiau rašyti eilėraščius. Bet aš nusispioviau į eiles ir pradėjau rašyti feljetonus.

Gegužės 7. Sekmadienis.

Mama išėjo anksti bažnyčion, nes Motinos diena ir klebonas pamaldas skiria motinoms. O aš papioviau 2 vištas ir iškimšus obuoliais kepu. Ai, kaip aš šokinėjau po virtuvę! Mano mama, vargšė mano mama! Aš negaliu verkti, bet man taip širdį skauda. Ir niekas nėra taip žiaurus motinai kaip savas vaikas. Vištos čirška. Vieną nunešime su mama močiutei. Be to, aš nupirkau šokolado.

REGINA BAKEVIČIŪTĖ

Pavasario pabaisa

Aštuntokams vėl ant kelio slibinas išdygo ir kiekvieną jį ir jąją prikalė prie knygų. Galvą pakelia, kaip saulė žiba atestatas, bet egzaminai klastingi dar prieš jįjį matos...

Iš „Kreivų šypsenų".

Ak tie egzaminai! Ir dar pačiam pavasarį kaip tyčia. Kol dar penktoj, šeštoj klasėj — na, vieni juokai. — Bet metai po metų ir jie artyn prieina. Ir juo arčiau — juo daugiau apie juos mąstai, juo daugiau rūpesčio tavajam veide.

Ir saulė, atrodo, kitaip šviečia ir kitos klasės nebetokios — pasikeitusios ir patys artimieji draugai klasėje kažkokiom rūpesčio akim vis lydi tirpstančias dienas. Kartais numoji ranka, et, ateis — ateis, ir kas čia tokio!? Ir užsidegusiai kartoji lotyniškąją patarlę: *stultum est timere, quod vitare non potes*... Tada pavasaris kitoks ir jauti bundančios žemės ir bedygstančių daigų kvapą — tokį sultingą, į pačią krūtinės gilumą įsisunkiantį.

Su kokiu užsidegimu tu sutinki pernykštę abiturjentę-ą ir imi klausinėti jųjų apie visas egzaminų smulkybes — geri jų žodžius, vaizduotėj sukuri visas egzaminų padėtis — rašomąjį, atpasakojamąjį — sąlygas patogiausiam jų išlaikymui, o fantazijoje suplanuoji fantastiškiausių „špargalkoms" sukombinuoti išradimų, kurių galėtų tau pavydėti net Markoni ir Edisonas...

O vis dėlto, įdomūs tie egzaminai! Tai kažkoks susikoncentravimo metas, lyg išbandymas jėgų... Ir jei pažvelgsi paskui į ištisus aštuonis metus gimnazistiško gyvenimo — tikrai pasakysi — trumpiausias laikas buvo egzaminų laikas, bet ir visų įdomiausias! Tai tam tikras kritiškas momentas. Tu esi įkinkomas į tokį vežimą, iš kurio tu jokiu būdu neišsikinkysi. Baisiai keistas jausmas — žinai, kad privalai eiti, veikti, dirbti — laikyti... Jokiu būdu negali sustoti, išeiti iš pradėtos vagos, negali net apie tat pamąstyti — didžioji klasės srovė neša tave, net neduodama tau pasipriešinti. — Kito kelio nėra — arba visiškas atsiskyrimas, arba pirmyn! Ir eini, ir dirbi, ruošies. Ir stengies iki paskutinio egzamino, nes neturi jokio kito taip didelio rūpesčio, kaip egzaminus, rūpesčio, kuris užsibaigs tik su paskutiniuoju tavo atsakomuoju, kada eidamas iš salės, nebežinosi, ko daugiau tavoj širdy — džiaugsmo ar to nykaus, skaudaus jausmo, kuris tyliai šnibžda tau širdyje: dabar jau viskas baigta! dabar, jei ir norėtum, tu nebegalėsi čia sugrįžti ir vėl gyventi tomis nerūpestingomis jaunatvės valandomis... ir ta laisvė tau tokia nyki ir skaudi atrodys... Ak, tas atsiskyrimo

momentas — kažkas baigta — o priešais taip neaišku, taip tuščia dar taip nežinoma...

Bet palikim tai, dabar svarbu egzaminai! Kas bus po to — pažiūrėsim. Yra dabar tik vienas tikslas — ir tas tikslas jau artėja. Tu tik stebėk, koks pasidarys tavo klasės gyvenimas. Tie įvairūs darbai pareikalaus iš kiekvieno nemaža jėgos. „Kritiškais momentais žmogus energingesnis pasidaro... ir jeigu gyvenimą apskritai paimtume kaip ištisą kritišką momentą, jeigu žmogus kiekvieną sekundę būtų priverstas drebėti, kad liktų sveika jo makaulė... Dievaži, tada gyvenimas būtų daug gyvesnis, o žmonės įdomesni"...*) Tu, turbūt, suprasi, kodėl tat egzaminų metas tavo atminty liks toks sultingas, lyg sukondensuotas gyvenimas — — —

Egzaminai nėra laimės dalykas — bent jau 95%. Gal likusių % nelaimės dalykas. Išlaikymas, be to, nepriklauso daug nuo žinių, bet nuo žmogaus tuo momentu laikysenos. Žmogus daug žinąs, jei ima karščiuotis, gilintis į smulkmenas, dažniausiai klimps ir neišlaikys. Jei ir mažiau žinos, bet jei sakys įsitikinusiai, šaltai, neskubėdamas, stengdamasis atsakyti nei mažiau, nei daugiau tik į klausimą, gali būti daug daugiau užtikrintas savo pasisekimu egzaminuose. Tu, turbūt, prisimeni ir iš savo gimnazijos, nors retkarčiais, bet pasitaikiusių atsitikimų — kada geras mokinys savo mokamąjį dalyką, vos, vos 3 teišlaiko, o padauža, niekad nesimokęs — kuone penketukui... Egzaminuotojai tokių pavyzdžių daugiau žino. Mat, egzaminai yra labai netobulas žinių patikrinimo būdas. Čia svarbu įtikinimas mokytojo, o ne savo gilių studijų parodymas...

Prieš egzaminus būk pilnai įsitikinusi, kad moki. Gyvenime gal ir negerai taip galvoti. Tačiau, einant į egzaminus, ši *mintis apie mokėjimą turi virsti tiesiog įsitikinimu.*

Žiūrėk, ateini į rašomąjį darbą, tai nuolatos, belaukiant, pasipila savų žinių tikrinimas, spėliojimai, klausinėjimai... Stenkis nekreipt į tai jokio dėmesio. Pasitaikys kartais, kad tavęs paklaus kokios smulkmenos, žodžio rašymo, taisyklės. Jei žinai — pasakyk, paaiškink. Bet, *jeigu nežinai? Ką daryt?* Nežinai paprasčiausio žodžio rašybos, abejoji, o čia dar ir draugė klausia...

— Paimčiau knygą ir įsidėmėčiau! — atsakai. Tik taip nedaryk! Nedaryk jokiu būdu! Nors dešimt knygų turėtum. *Nežinai? — Nereikia!* Štai tavo principas prieš pat egzaminus. Nežinai tos ar anos taisyklės — nereikia! Nežinai, kaip asmenuojasi šis ar kitas veiksmažodis — nereikia!...

Matau tavo nepasitikintį, nustebusį žvilgsnį, o lūpose šypseną... tu juokiesi...

Bet štai kodėl, klausyk. —

Į egzaminus atsinešei tam tikrą dalį žinių. Tos žinios tegul ir silpnai tėra atminty, tačiau jos yra. Ir kas darysis, jei tu imsi blaškyti savo dėmesį? Čia į vieną vietą žiūri, čia tą žodį nori įsidėmėti, ten veiksmažodį ir dar kur taisyklę... Ir viso šito išdava bus išsikoncentravimas, palaidumas, išsiblaškymas, kas tokiu momentu yra pavojingiausia. Žinoma, prie to dar prisidės didelė doza savim ne-

*) Gorkij M., Buvusieji žmonės, 66 psl. Kaunas, 1937.

Prieš kalną „N. Romuva“

pasitikėjimo ... Sutiksi, kaip pavojingas toks momentas, kada trūkstama, ko labiausiai reikia ...

Kas kita, jei tu šaltai numosi ranka. Tavo protas ilsėsis. Tai svarbu. Nesikarščiuosi, tai dar svarbiau ... O svarbiausia — būsi susikoncentravus, žinios, nors ir silpnesnės, tačiau jos, šaltai protaujant, bus geriausias pasisekimo laidas. Tiesa, gali kaip tik tas žodis, tas veiksmažodis pasitaikyti tavo darbe ... Gal gailėsies, kad nepatikrinai, nepasižiūrėjai? Juk dabar žinotum ... Ne taip jau nuostolinga, kaip atrodo. — Gali pagalvot, rizikuot, o kad ir bus klaida, argi tai svarbu ši viena, ar dvi— trys — klaidos nežinojimo, prieš 26 išsiblaškymo, nepasitikėjimo, susijaudinimo?...

Pagaliau, jei tai būtų atsakomasis egzaminas žodžiu, to dalyko nežinai, žinosi kitus, sakysi ramiai ir mokytoją labiau įtikinsi, kad tik to vieno dalyko nežinai, o kitus moki. *Labai svarbu mokėti tai, ką moki. Svarbiau mokėti pasakyti tai, ką moki ... svarbiausia gi mokėti įtikinti, kad moki tai, ką moki!* ... Štai taisyklė be išimties.

Gerai ir klasėje prisimeni, kad mokytojas daug ilgiau klausinėja tą mokinį, kuris, nors ir teisingai sako, tačiau lyg ko bijodamas, nepasitikėdamas, nedrąsiai ... o tuo tarpu tam, kuris tvirtu balsu, aiškiai atsako, testato keletą klausimų ir baigta ... „asseyez-vous“...

Labai dažnai, atsakinėjant svetimos kalbos egzaminą, pasitaiko, kad atpasakojamąjį straipsnelį, paragrafą puikiai atsimeni kaip knygoje — kone žodis žodin. *Ar atpasakoti taip, kaip knygoje, ar keisti?*... Taip. Tačiau čia atsakymą greit rasim. Atsimeni? Na tai ir pilk, kaip knygoj! Pamanys, kad išmokai atmintinai? — tegu. Viena, žinos, kad mokeis — o tai puiki reputacija, antra, negalės rasti neaiškumų, prie kurių galėtų prikibti, kodėl čia taip, o ne ki-

RYTĄ

Velykų rytą varpai siūbuoja
Nuplaukdami pavėjui,
Naujom pėdom, keliu naujuoju
Išganymas atėjo — —

Pavasariu užtvinęs kelias jau
Vingiuojasi arimais — —
Žaliau kasdien, žaliau giedriau
Žaliuojančioj platybėj — —

Žydės vėl gluosniai sušukuoti
Kedens juos pilkas vėjas,
Išvargus žemė balsu šaukia
— Išganymas atėjo! — —

---

taip... Visai kas kita, jei tu neatsimintum, tada, aišku, stenkis lėtai, savais žodžiais komponuoti. Tačiau, jei žinomą sakinį norėsi pakeist, kaip kad knygoje yra — prisivirsi košės, neaiškumų, įklimpsi. O kartą įklimpus gali ir nekelti.

O ar sakyt mokytojui, jei daugiau žinai, negu reikalinga, negu jis kad klausimą stato?

Čia atsitinka du dalykai. Arba mokytojas gali būti nepatenkintas, arba labai patenkintas. Nepatenkinti, paprastai, būna profesoriai, jei jiems sakoma daugiau, nei jie patys yra sakę... Gimnazijų mokytojai dažniausiai būna labai patenkinti ir tuo gali kartais pelnyti puikų penketuką. Tačiau, iš antros pusės... pradžiugęs mokytojas tavo žinojimu, paklaus giliau, dar kokio dalykėlio, vienos kitos smulkmenėlės — ir jei tik tą vieną žinojai, tau „kaporas“... Radęs silpnesnę vietelę, mokytojas, kartais, pamėgins iš jos kiek smulkiau paklausinėti, aišku, toks dalykas pavojingiausias ir to labiausiai reikia vengti. Čia yra viena sąlyga — geriausiai žinoki, kas reikalinga. Geriausiai tą ir pasakyki. Nesistenk pasakyti daugiau, nei reikia. Jei matai, kad neblogai sekasi, gali daugiau pasakyti — bet turi labai gerai žinoti tai, ką norėtum pridėti!

Na, tau gal jau nusibodo tie visi „patarimėliai“, kuriais tavo įkaitusią galvą dar stengiasi sudomint. Gal kiek ir rasi naudos šiose mažose pastabose. Tik žinok, tikrasis, vis dėlto, pasisekimas pareina nuo darbo! Amžina taisyklė: *„Pour savoir une chose, il faut l'apprendre!“*

Geriausio pasisekimo! Ir baigsiu Kanto mintimi: „Vienas iš neabejotinų ir tyrų džiaugsmų yra poilsis po darbo“. Pasitempk, tą mėnesį dar ištesėk — o tavęs jau laukia svaigstanti žaliųjų laukų vasara.

1939 m.

Aukštaitiškais rūbais mergaitė „N. Vaidilutė“.

P. STOČKIŪTĖ

Mūsų tautiniai rūbai

Lietuvių tautiniai rūbai yra senosios lietuvių tautodailės šaka, kuri daug pasako apie to laiko liaudies meną ir kūrybą. Senovės lietuvaitės puošdavosi vien tik namų darbo drabužiais, višiskai nežinodamos jokių užsieninių medžiagų ir raštų. Sodžiaus mergaičių tautiniai drabužiai, tai jų pačių verptos gijos, austi audeklai, rinkti raštai, derintos spalvos ir net jų pačių siūdinti. Dėl to šiandien jie mums taip įdomūs, kad čia neįsimaišė jokia svetima įtaka. Senoviškiausi tautiniai rūbai buvo audžiami paprasčiausiu būdu, tik vėliau audimo būdas tapo sudėtingas, rašto ir siūlų spalvos puošnios. Iš tokiu rūbu dėvėjusios lietuvaitės dvelkė nuoširdus paprastumas ir naturalumas.

Tautiniai rūbai kiekviename skirtingame Lietuvos krašte buvo taip pat skirtingi, todėl apie juos atskirai ir pakalbėsime. Šį kartą paliesime Žemaitijos, Rytų ir Šiaurės Aukštaitijos ir Dzūkijos rūbus.

Žemaičių mergaičių tautiniai rūbai. Žemaičių audiniai pasižymi ne tiek rašto sudėtingumu, kiek įvairiais audimo būdais. Tačiau ir čia išlaikomas paprastumas, rimtumas ir tvarkingas raštų sugrupavimas. Jų drabužiai pasižymi dryžuotumu, nežymiu languotumu prisišliejusiu prie išilginių audeklo dryžių. *Žemaitės nemėgsta viename audekle daug spalvų.* Dvi, trys, kartais keturios, sudaro didžiausią spalvų grupę. Spalvų derinime matomas didelis kontrastas. *Mėgiamiausios spalvos: raudona, mėlyna, balta ir žalia.* Vyraujančios — balta ir raudona. Juoda spalva retai žinoma.

Marškiniai siuvami iš baltintos plonos drobės. Per krūtinę susegama, su perpetėlėmis, vidutinio pločio rankogaliais, apikaklė atversta, kurios galai papuošti drobinėmis klotelėmis arba raštuoto audeklo sudaryta juostele. Taip pat puošiama rankogaliai, krūtinė ir perpetėliai, rankovės suraukiama ir įduriama po galu perpetėlių.

Kiklikas siuvamas žemiau liemens smulkiomis klostelėmis ir per krūtinę susegami didelėmis siūlinėmis sagomis. Žemaičių kiklikų būdingos spalvos: raudona, mėlyna ir balta. Dugnas dažnai yra mėlynas.

Sijonas rauktas arba smulkiai klostytas, priejuostės tik rauktos. Sijonas ir priejuostė išilgai dryžuoti. Priejuostės dugnas dažnai baltos spalvos, toliau raudoni, mėlyni ar kitoki dryžiai.

Žemaitės ant galvos dėvi dviejų ar trijų skirtingų kaspinų raugį, kuris atrodo gana puošniai. Kaspinų galai užpakaly ligi juosmens paliekami kabėti. Žemaitės kaklą puošia viena ar daugiau eilių gintaro karolių.

Rytų ir Šiaurės aukštaičių tautiniai rūbai. Aukštaitės pasižymi švelnių šviesių spalvų derinimu tautiniuose drabužiuose. Jų marškiniai per krūtinę taip pat susegami, su baltomis ar raštuotomis perpetėlėmis, siaurais rankogaliais ir atversta plačia apikakle. Rankogaliai ir perpetėlės puošiami siūlelėmis arba karbuotais audekliniais trikampiais.

Sijonai švelnių spalvų, languoti, kur atsispindi rinkinių puošnumas. Sijonai ir priejuostės raukiama. Priejuostėms dažnai vartojamas smulkesnis raštas, o apačioj užaudžiamas vienas stambesnis skersinis dryžis.

Rytų aukštaičių kiklikai buvo siūdinami dvejopi. Vienų žemiau liemens stambūs vienas ant kito užkeičiami skverneliai, kitu būdu — kiklikas užpakaly trumpas ligi liemens, priekyje su ilgais pusiau apvaliais skvernais. Šiaurės aukštaitės kiklikus dėvėjo žemiau liemens daug surauktus. Kiklikų spalvos šviesios ir gan ryškios.

Išeiginiu galvos papuošalu senovės aukštaitės dėvėjo auksinį ar sidabrinį galioną karūnos išvaizdos. Jo galai užpakaly susegami. Prie susegimo ilgas, platus, spalvotas kaspinas. Kasas dėvėjo palaidas arba virš galvos sudėtas.

Aukštaitės kaklą puošė dideli gintaro arba raudonai sidabru apkaustyti karoliai.

Dzūkių mergaičių tautiniai rūbai. Jų drabužiai pasižymi dideliu

Moterų pasauly

Lietuvių Rašytojų Draugijoje yra 16 moterų: garbės narė G. Petkevičaitė-Bitė, S. Čiurlionienė-Kymantaitė, Br. Buivydaitė, J. Simonaitytė, P. Orintaitė, Salomėja Nėris-Bačinskaitė-Bučienė, J. Augustaitytė-Vaičiūnienė, A. Gustaitytė-Šalčiuvienė, Nėlė Mazalaitė, Alė Sidabraitė-Petrauskienė. Gr. Tulauskaitė, St. Vaineikienė, K. Grigaitytė, M. Lastauskienė, H. Lukauskaitė ir K. Požėraitė.

Liet. Žurnalistų Sąjungoje yra 7 moterys: J. Drungaitė, L. Janušytė, E. Starkienė, O. Gratkauskienė, M. Avietėnaitė, E. Arangauraitė ir J. Gerulaitytė.

Š. m. literatūros laureatės Salomėjos Nėries „Sakalas" leidžia naują rinktinių eilėraščių rinkinį.

N. Mazalaitė baigė ruošti spaudai savo pirmąją novelių knygą „Pajūrio moterys".

Lozanos universitete pirmą kartą skaitė moteris prof. Tatiana Kosminė. Ji dėsto optišką geometriją.

Australijoje išleistas įstatymas, pagal kurį Australijos pilietė, ištekėdama už svetimtaučio, gali ir toliau likti Australijos piliete.

Naujasis Čili respublikos prezidentas Aguivre Cerda paskyrė ponią Graciela Schmake Santiago burmistru.

Sorbonos universiteto stud. O. Paškevičiūtė pusiaugavėnio šventėje, tradiciniame baliuje Paryžiuje laimėjo pirmąją premiją už lietuviškus tautiškus drabužius.

Medicinos fakultetas yra išdavęs 1000 diplomų, iš kurių 500 moterims ir 500 vyrams. Vyrų daugiausia — gydytojai, moterys — dantų gydytojos.

Skulptorė Lučinaitė - Žurenkovienė laimėjo skulptūrą.

Kovo 7 d. Valstybės Teatras pastatė A. Vienuolio dramą „1831 metai", kurioje vaizduojama 1831 m. lietuvių lenkų sukilimo didvyrė Emilija Pliateraitė.

Lietuvos Ūkininkų Draugija įsteigta prie Žemės Ūkio Rūmų. Draugijos vadove paskirta Elena Devenienė.

---

spalvingumu. Sijonus puošia įvairiausių spalvų languotumas. Tas būdinga taip pat ir priejuostėms.

Sijonai siuvami raukti, priejuostės paneriamos ant šniūrelio ir sutraukiamos. Kartais dzūkės priejuostėms vietoj languoto rašto parenka smulkiai žvaigždėtą, kas rūbui priduoda daugiau puošnumo.

Dzūkių marškiniai gražinami languotu audeklu, juostų rinkiniais arba baltai išsiuvinėjami. Siuvami plačiomis perpetėlėmis, apskrita apikakle, per krūtinę susegami. Kartais marškiniai paįvairinami platesnėmis ar siauresnėmis siūlėmis.

Dzūkių kiklikai siuvami priekyse su lopu, kame įveriami kaspinėliai susirišimui. Tuomet nereikia kitokių sagų. Kiklikas siuvamas žemiau liemens su keturiais vienas ant kito užsikeitusiais skverneliais, o šonuose sudedama po keletą klostelių.

Mergaitės galvas puošia raštuotomis juostelėmis, o kaklą dideliais gintaro karoliais. Batai pusiau aukštais kulnais tinka prie įvairiausių tautinių rūbų.

Daugiau kitą kartą.

Už širdį akmeniu...

(Dėl interview su manimi 1939 m. 6 „Ateities“ nr.).

Viena proga, tuojau po buvusių Kalėdų, pas mane užsuka „Ateities“ reporteris ir kai kuriais klausimais pasikalba. Nieko pikta nemanydamas, niekam pakenkt nenorėdamas, išsikalbu iš širdies. Atspaustame tekste pats nieko baisaus neįžiūrėjau ir dabar neįžiūriu.

Tačiau, tuojau pasirodzius numeriui ir dar net ligi šiol, vis girdžiu įvairius neprotingus, piktus, lėkštus interview aiškinimus, ir tai labai plačia, neprausta burna ...

Šiuo pats visiems paaiškinu ir į nepagrįstus aiškinimus atsakau savo supratimu ir turėta mintimi bei prasme.

1. Apie aukštąjį mokslą mergaitėms tekste yra įsibrovusi korektūros klaida. Atspausta: mergaitė turi siekt ne aukščiausio mokslo, bet aukščiausio moteriškumo. Gi turėjo būti: *ne vien* aukščiausio mokslo, *bet ir* aukščiausio moteriškumo.

2. Apie moderniuosius šokius kalbėdamas, galvoj teturėjau padoraus šokio kultūrą, pačią šokio evoliuciją, *naują* šokį, o ne nepadoriuosius modernius šokius, prieš kuriuos yra pasisakę Lietuvos Vyskupai. Tekalbėjau apie modernų šokį apskritai, imdamas šokį tik gerą ir gerąja prasme. Juk ne kiekvienas naujas, modernus, šokis yra ir blogas ...

3. Reikšdamas nepasitenkinimą gyventąja būkle, akyse turėjau sunkius gyvenamuosius laikus, buvusias sunkias katalikiškosios moksleivijos idėjinio gyvenimo ir darbo sąlygas, bet ne savo luomo aspektą (pastarasis priekaištas yra daugiau negu naivus ir piktas piktos valios žmonių priekaištas).

Keliais gyvais posakiais jaunuosius žmones norėjau nuteikt nepasiduot idėjiniam sunkumui ir po gyvenimo vargais nesuklupt.

4. Posakis, jog linksmas esu, komedijantą vaidindamas, tereiškia tiek: kas nori jaunuosius prieit, juos patraukt, be kitų priemonių, eina ir linksmų, nekaltų išdaigų keliu, visur linksmumą skleisdamas. O kad linksmas esu ir labai kentėdamas, visai suprantamas dalykas: negalėjau nekentėt, matydamas idealiosios moksleivijos kančias, tiek daug šlykščios neteisybės jai. Ir dėl to kentėdamas ir pesimizmui nepasiduodamas, turiu šypsotis ir gyvenimo giedra jaunuosius nuteikt ir skleist juose optimizmą.

5. Pagaliau reiktų daugiau kultūrinės išminties ir tiems, kurie nepašaukti imasi kitus prižiūrėt ir juos kritikuot.

Reiškiu ypatingą savo pagarbą „Ateities“ redakcijai.

ALFA SUŠINSKAS

1939.IV.15.

Apžvalga

KONKURSO DAVINIAI

Religinio rašinio konkurso (skelbto 1938—39 m. „Ateities" 5 nr.) jury komisija, susidedanti iš Katalikų Spaudos Biuro vedėjo **kun. K. Barausko,** poeto **B. Brazdžionio** ir redakcijos nario **B. Krivicko,** susipažinusi su atsiųstaisiais darbais, I premiją paskyrė **P. Petrauskui,** Alytaus gimn., VIII kl. m., II — **Anz. Matulevičiui,** Marijampolės Marijonų gimn., V kl. m., III — **J. Padvarskiui,** Linkuvos gimn., VII kl. m. Be šių premijuotų rašinių, komisija pripažino daugeliu atžvilgių geru ir vertingu darbu **J. Nausėdos,** Švėkšnos „Saulės" gimn., V kl. m., rašinį. J. Nausėdai skiriama dovanų knygomis.

Naujas Vieningo Darbo Ministrų Kabinetas

Kovo pabaigoj sudarytas naujas Ministrų Kabinetas, kurio sudėtin įeina šie asmens: ministras pirm. — brig. gen. J. Černius, ministro pirm. pavaduotojas — K. Bizauskas, švietimo — dr. L. Bistras, krašto apsaugos — brig. gen. K. Musteikis, vidaus reikalų — brig. gen. J. Skučas, užsienių reikalų — J. Urbšys, teisingumo — doc. A. Tamošaitis, žemės ūkio — dr. J. Krikščiūnas, finansų — ats. gen. J. Sutkus ir susisiekimo — inž. K. Germanas.

Naujasis ministrų kabinetas pasiryžęs realiai įvykdyti tautos suvienijimą ir suburti jos geriausias jėgas kuriamajam darbui ir krašto nepriklausomybės išlaikymui. Dėl tos priežasties šis kabinetas pasivadino vieningo darbo kabinetu.

Klaipėdos padėtis

Dabartiniu metu Klaipėdoj viešpatauja nusiminimas ir nusivylimas. Pasunkėjo gyventojų ekonominė būklė. Pragyvenimas pabrango maždaug 200%. Krautuvės tuštėja, daugelis įmonių dėl žaliavų stokos turi nustoti dirbusios, uostas stovi tuščias ir tylus. Lietuvių darbininkų Klaipėdos krašte liko apie 10.000. Į didžiąją Lietuvą jie neišleidžiami, o vežiojami dirbti į Rytprūsių miestus.

Labai liūdnas lietuvių mokyklų likimas. Iš krašte buvusių trijų lietuvių gimnazijų nenumatoma palikti nė vienos. Pačiame Klaipėdos mieste paliekama tik viena lietuvių pradžios mokykla. Aukštosios lietuvių mokyklos Pedagoginis institutas ir Prekybinis perkelti į Didžiąją Lietuvą. Pedagoginis institutas įkurdintas Panevėžy. Prekybinis — Šiauliuose.

Studentai susibūrė į bendrą darbą

Kovo 30 d. studentai susirinko didžiojoj Universiteto salėj tarti savo žodžio tautos vienybės klausimu. Visų studentų srovių bei korporacijų atstovai pasisakė už akademinio jaunimo vienybę sutartinai dirbti mokslinį ir visuomeninį darbą.

Karo Mokyklos sukaktis

Balandžio 1 d. Karo Mokykla šventė savo 20 metų sukaktį. Ši mokykla yra svarbus mūsų kultūros ir laisvės veiksnys. Per savo gyvavimo metą ji davė daug vadų ne tik mūsų kariuomenei, bet ir visuomenei.

Studentų Teatro Studijos pasirodymas

Prieš pusantrų metų V. D. Universitete įsikūrė Studentų Teatro Studija, vadovaujama prof. B. Sruogos. Pagaliau po ilgoko darbo kovo mėn. 19 d. pasirodė su viešu spektakliu, kurį režisavo Valst. Teatro aktorius Alg. Jakševičius, padedamas St. Kačinsko.

Ši Studija tai vienintelis draminis vienetas šalia Valst. Teatro. Į ją dedama daug vilčių.

Doc. Baltrušaitis kviečiamas į Paryžių

V. D. Universiteto doc. J. Baltrušaitis, skaitąs visuotines istorijos paskaitas,

ALYTUS

Amatų mokykla

— Buvęs mokyklos kapelionas ir Alytaus I parap. vikaras kun. P. Jakulevičius iškeliamas į Daugus. Iš ten atkeliamas kun. Longinas.

R. Stalius

BIRŽAI

— Religininkai smarkiai veikia. III.18 surengė gražų popiežiaus minėjimą. Apie popiežių buvo perskaityti net septyni referatai, padeklamuota ir pasmuikuota. Choras pagiedojo keletą giesmių. III. 30 padarė susirinkimą. Buvo du referatai. Rašinio ,,Koks turi būti katalikas moksleivis" konkurso II vietos laimėtojas J. Petronis (II) paskaitė savo darbą. (I-mą vietą laimėjo V. Paliulionis, III-čią — T. Grudzinskaitė). Buvo paskaityta Šv. Rašto ir šventųjų gyvenimo ištraukų. Be to, būrelis buvo pasiuntęs du atstovus (A. Tamašauską ir K. Padarauskaitę) į literatūrinį susibūrimą Linkuvoje.

— Gavėnios metu atgijo ir muzikai. Persitvarkė būrelis. Dabar būrelio nariais gali būti ne tik muzikantai, bet ir visi muzikos mėgėjai. III.17 įvyko susmas. Išrinkta nauja valdyba: pirm. Vyt. Vajega (VII), ižd. Alf. Mykolėnas (VI), sekr. Ort. Balčiūnaitė (VII). Plokštelėmis buvo pademonstruota gražios muzikos. III.25 įvyko antras susirinkimas, skirtas susipažinimui su programine muzika. Po Alf. Adomėno referato buvo pademonstruota (gyva muzika ir plokštelėmis) ir išaiškinta keletas dalykėlių.

— Literatūrininkai III.29 surengė V. Kudirkos minėjimą. Keturiais referatais buvo išnagrinėta Kudirkos kūryba ir padeklamuota jo eilėraščių. Atrodo, kad ir lit-kai nemano pasiduoti pagyvėjusiame būrelių veikime.

Vaga.

KAUNAS

Jėzuitų gimnazija

— Visuomenininkų būr. veikimas dinamiškai plečiasi. Prieš pat Velykų atostogas, susitvarkius meno kuopai, bendrame valdybų posėdy nuspręsta visuomenininkų būrelį ir meno kuopą pavadinti visuomeninkų-kultūrininkų sambūriu. Būrelio ir kuopos veikimas sutaikomas taip, kad vieni kitiems talkintų veikime. Taip pat bus derinamas veikimas ir su Marijos Sodalicija. Sambūrio veikimą normuoja sambūrio taryba, sudaryta iš būrelio ir kuopos valdybų.

Visuomeninkų būrelis jau spėjo sušaukti tris susirinkimus ir vieną bendrą visuomenininkų ir meno kuopos susirinkimą.

Pirmame susirinkime būr. glob. mokyt. B. Juška kalbėjo apie kultūrą (jos esmę, pagrindus, ugdymą). Kituose susirinkimuose nagrinėta svetimšalių gyvenimas Lietuvoje visuomeniniu atžvilgiu ir kal-

---

kviečiamas į Paryžiaus Universitetą skaityti paskaitų iš viduramžių meno istorijos.

Šiauliuose bus Valstybės Teatras

Klaipėdos Valstybės Teatras perkeliamas į Šiaulius. Teatro veikimą manoma sustiprinti ir ruošti daugiau gastrolių po Šiaurės Lietuvą.

Estų choras viešėjo Kaune

Didžiausias estų choras ,,Raudam" (160 choristų) Velykų švenčių proga buvo atvykęs dainuoti į Kauną. Simpatinguosius svečius lietuvių publika sutiko labai šiltai.

Literatūros naujienos

— **Petras Vaičiūnas** išvertė **Maeterlinck'o** 5 v. tragediją ,,Tentažilio mirtis".

— Žinija baigė išleisti didžiojo rusų rašytojo **Dostojevskio** veikalą ,,Idiotą".

— Spaudos Fondas netrukus išleis kitą **Dostojevskio** veikalą ,,Lošiką".

— Šv. Ministerija išleido klasišką **Gethės** poemą Hermaną ir Dorotėją".

— Išėjo iš spaudos dr. **V. Jungferio** išverstos į vokiečių k. lietuvių liaudies dainos.

— **Duonelaičio** ,,Metai" bus verčiami į anglų ir prancūzų k. Iki šiol jie yra išversti vokiškai, lenkiškai ir latviškai.

bėta apie patriotizmą. Pastarąjį klausimą referavo VII kl. mok. Palubeckas. Šio susirinkimo šūkis buvo: patriotizmas mūsų sąmonėse, mintyse ir darbuose! Referatą papildė ir atsakinėjo į klausimus glob. mokyt. B. Juška. Pažymėtina, kad dėl temos „Patriotizmas" vyko gyvos diskusijos.

Bendrame sambūrio susirinkime veikimo reikalais kalbėjo glob. mokyt. B. Juška, meno kuopos glob. p. K. Bauba ir valdybos nariai. Nuspręsta leisti sambūrio perijodinį laikraštėlį. Jo leidimą tvarkys žurnalistų sekcija. Laikraštėly bendradarbiauti bus kviečiamos ir kitos Kauno gimnazijos per literatų būrelius.

Visuomeninkų-kultūrininkų sambūris yra numatęs surengti keletą minėjimų, literatūros vakarą, gegužinę, ekskursiją, konkursą rašiniams įvairiais kultūriniais klausimais ir kt.

Visuomenininkų-kultūrininkų sambūrio, kurį globoja p. B. Juška, sudaryta tokia valdyba (ji yra ir visuomeninkų būrelio valdyba): pirm. Br. Narbutas, vice-pirm. Jusevičius, sekr. J. Mačiulis, kas. Kempinskas, vald. narys Palubeckas.

Literatūros-meno kuopos, kurią globoja mokyt. K. Bauba, sudaryta tokia valdyba: Jučas (pirm.), Butkevičius (vice-pirm.), Grinius (kas.), Žukas (sekr. ir kronistas), S. Butvila (vald. narys).

Literatūros būrelio valdybą sudaro Pužauskas (pirm.), Vanagas (vice-pirm.), Gudaitis (sekr.), Kaštaunas (kas. ir vald. nar.), Žurnalistų sekcijos (priklauso literatūros būreliui) vadovybė: Zundė, Stripinis ir S. Nenorta. Muzikos sekcijos pirm. Rudminas, valdybos nariai: Tamulevičius, Kundrotas, A. Sodeika. Sporto sekcijos vadovas — S. Butvila. Oratorių sekcijos pirm. J. Balčiūnas ir pad. J. Repšys.

— Ginklų Fondo aukoms rinkti koridoriuje yra įtaisytas dėžynas. Kiekviena klasė meta į atskirą dėžutę, kad paskui būtų galima sužinoti, kiek kuri klasė suaukojo. Prieš Velykas per porą dienų jau suaukota 75 lt. I-ą vietą laimėjo III klasė: paaukojo Lt 36. Po atostogų vėl plaukia naujos aukos. Tai yra nuopelnas karinio parengimo dėst. ltn. J. Monkevičiaus.

Žėrutis

„Aušros" berniukų gimnazija

— Velykų atostogų proga Kauno „Aušros" bern. gim. krepšinio ir orinio rinktinės buvo išvykusios gastrolių į Taliną. Balandžio 4 d. „Aušra" žaidė orinio rungtynes su Vestholmo gimnazija ir krepšinį su VI Talino gimnazija. Orinį „Aušra" pralaimėjo 2:0. Krepšinį laimėjo 50:33.

Balandžio 5 d. žaidė orinio rungtynes su „Tallinna Majandus Erekool". Pralaimėjo „Aušra" 2:0. Po orinio rungtynių buvo krepšinio rungtynės su Vestholmo gimnazija. Rungtynės baigėsi 46:44 estų gimnazijos naudai.

K.

IV valst. gimnazija

— IV-os gimnazijos iniciatyva balandžio mėn. 3—4 d. Kūno Kultūros Rūmuose įvyko visų Kauno lietuviškų gimnazijų berniukų ir mergaičių krepšinio turnyras.

Berniukų grupėje I-mą vietą laimėjo Jėzuitų gim. krepšininkai, II — Aukšt. Techn. Mok., III—IV Kauno gimnazija ir IV—III Kauno gimnazija.

Mergaičių grupėje I-mą vietą iškovojo IV gimn. krepšininkės, II — „Aušros" merg. gimn. III — Kazimieriečių gimn. ir IV—III gimnazija.

K.

VI valst. gimnazija

— Kovo 19 d. gimnazijos berniukų krepšinio rinktinė laimėjo prieš L klasės narį Š. Š. Kovą (37:25).

— Paskutiniame fizinio lavinimosi būrelio susirinkime nutarta suruošti vakarą ir padaryti keletą rungtynių su provincijos gimnazijų sportininkais.

— Va kl. sujaudinta paskutinių įvykių Ginklų Fondui paaukojo Lt 37,60. Sektinas pavyzdys kitoms klasėms.

Žydrūnas

JONIŠKIS

— III.25 įvyko įdomus religinio būrelio susirinkimas. Atidarant susirinkimą, sugiedota: „Marija, Marija!". Būrelio globėjas kun. kap. P. Racevičius tarė padėkos žodį mokyt. J. Tininiui už prisidėjimą prie būrelio veikimo pagyvinimo. Kun. A. Sušinskas nagrinėjo savo paskaitoje šventumo bruožus: ar linksmumas ar rimtumas... Sargūnaitė skaitė referatą: „Darbas". Po to skaitytas fragmentas iš „Kražių skerdynių". Savosios kūrybos skaitė Bosaitė (V) ir Avyžius (V). Ypatingai gerą įspūdį paliko svečias kun. A. Sušinskas, kurio paskaita buvo sutikta entuziastiškai.

— III.26 buvo sužaistos draugiškos stalo teniso rungtynės tarp J. Š. K. ir gimnazijos tenisininkų. Turnyras baigėsi gimnazijos laimėjimu: (9:0).

— III.31 istorininkai suruošė Liublino unijos teismą, kurį pravedė istorijos

būr. globėjas mok. K. Senikas. Deja, buvo laukta geresnio pasirodymo...

Js.

MARIJAMPOLĖ

Mokytojų seminarija

— Prasidėjus mokslo metams, buvo steigiamas literatūros mėgėjų būrelis. Bet štai jau beveik metai, o mūsų literatai nė cypt, nors įsirašiusių buvo gana gražus skaičius. Gal jie užmigo letargo ar meškos miegu?...

— Po Kalėdų, Švietimo Ministerijai leidus, lankome pradžios mokyklas ir stebim kaip yra vedamos pamokos prityrusių mokytojų. Tatai mums labai naudinga.

Seminaristas

MAŽEIKIAI

— III.7 Literatūrininkų sus-mas. Pukevičiūtė (VI) nagrinėjo rašytojos Pearl S. Buck kūrybos bendruosius bruožus ir papasakojo jos biografiją. Pundzius (VI) supažindino su jos raštais.

— III.11 Vyr. eucharistininkių susmas. Bernotaitė (V) skaitė referatą „Meilė tėveliams", Balčikonytė — „Modernioji moksleivė". Be to, dar Strazdauskaitė (V) ir Kostukevičiūtė (V) paskaitė savos kūrybos — eilėraščių. Į sumą atsilankė mokt. Dzvilaitė ir papasakojo savo įspūdžių iš kelionių po Europą.

— III.25 Skautų iniciatyva buvo suruoštas viešas disputas įrodyti nikotino kenksmingumui. Disputas sukėlė didelį susidomėjimą, ypač berniukų tarpe. Renys (I), Stelingis (V) ir Juknevičius (VII) skaitė referatus apie nikotino kenksmingumą. Atsirado ir iš publikos norinčių kalbėti: Grybauskas, Lūža, Undžius, Umbražiūnas ir kt., kurie tvirtino nikotiną nesant kenksmingą.

Diskutą užbaigė mokt. Vaitiekūnas.

— III.26 vyr. eucharistininkių iniciatyva buvo suruoštas mergaitės teismas. Mergaitė buvo kaltinama religiniu, doroviniu ir kultūriniu atžvilgiu.

Religiniu atžvilgiu mergaitę kaltino Pukevičiūtė (VI), teisino Sakalauskaitė (VIII); doroviniu atžv. kaltino Klebavičiūtė (VI), teisino Petrėnaitė (VIII); kultūriniu atžv. kaltino Vilimaitė (VI), teisino Švažaitė (VI). Buvo apklausinėti abiejų pusių liudininkai. Mergaitė buvo pripažinta kalta, bet kadangi ji nepilnametė, buvo duota laiko iki mokslo metų galo pasitaisyti.

— III.28 kooperatininkų sus-mas. Litvinaitė (VI) skaitė referatą „Kooperacijos idėjų istorija", Švažaitė (VI) — „Kooperacija Lietuvoje prieš Didįjį karą".

Marius

PANEVĖŽYS

Mergaičių gimnazija

— III.31 įvyko Raudonojo Kryžiaus būrelio susirinkimas, į kurį atsilankė labai daug mokinių. Buvo suruošta loterija — mokinėms. Loterija sudomino ypač žemesnių klasių mokines. Kai kurios laimėjo lėles — apsidžiaugė... R. K. būrelis vienas veikliausių gimnazijoje. Pavasarį žada surengti vakarą. VII kl. išsiuntė į Prancūziją albumą. R. K. būrelį globoja mokyt. Griaužinienė ir mokyt. Adomaitytė.

E. B.

Berniukų gimnazija

— III.26 įvyko skaitlingas Meno Kuopos susirinkimas. V. Majauskas (VIII) nagrinėjo Inčiūros ir Graičiūno poeziją, Slavinskaitė (VII) paskaitė novelę „Cirkas" ir Margytė (VI), Daunoras (VI) — eilėraščių. Be to, Sasnauskas (V) pagrojo klarneta. Po susirinkimo nusifotografuota.

— III.30 per muzikos sekcijos susirinkimą gražiai pagrojo Sasnauskas klarneta, Balčiui fortapijonu akomponuojant. Bet labiausiai visus sužavėjo sekc. globėjas mokyt. M. Karka pademonstruodamas „Kornevilio varpus".

— III.31 mokyt. Čepanausko iniciatyva sušauktas steigiamas abstinentų susirinkimas, į kurį atsilankė gana daug moksleivių, ypatingai pirmokų. Išrinkta valdyba: A. Jasnauskas (VI), Al. Petkevičius (VI), J. Abromaitis (VI), St. Misiūnas (VII) ir Stukas (VII). Pareigomis bus pasiskirstyta vėliau. V. Majauskas (VIII) tarė trumpą, bet ugningą žodį, nuteikiantį naujam darbui. Narių jau apie 120 ir, žinoma, skaičius dar pakils.

— Gerai veikia kooperatyvas. Iš turimo pelno manoma paskirti neturtingiems mokiniams nuo mokesčio atleisti apie Lt 150. Numatyta surengti ekskursiją į brolių vilniečių kraštą.

Abus

PASVALYS

Naudingos paskaitos

— Gavėnios metu šeštadieniais buvo ruošiamos auklėjamo pobūdžio paskaitos, kurių lankymas buvo privalomas mokiniams ir mokytojams.

Pirmąją paskaitą III.11 skaitė mokyt. K. Šimkevičius — „Mandagumas ir jo reikšmė gyvenime". Tą pačią dieną mokyt. J. Masilionytė skaitė paskaitą „Kasdieniniame gyvenime".

— III.18 mokyt. Č. Kontrymas skaitė paskaitą „Susipažinimas, vizitai ir svečiavimasis". Mokyt. V. Baravykienė kalbėjo apie korespondenciją ir laiškų rašymą.

— Mokyt. V. Kulbokas III.25 kalbėjo apie „Šeimynines šventes ir pokylius", o mokyt. T. Valiušytė — „Taisyklės prie pusryčių, pietų ir t.t.".

— III.31 mokyt. Ig. Juknevičius skaitė paskaitą „Sporto, lauko pramogose ir žaidimuose". Paskutinę ir įdomiausią paskaitą skaitė kapel. kun. Vyt. Balčiūnas — „Vyras ir jo pareigos gyvenime" (berniukams). Mergaitėms paskaitą „Moteris gyvenime" skaitė mokyt. U. Jasulaitytė.

Po kiekvienos paskaitos buvo duodama klausimai, į kuriuos prelegentai atsakinėdavo.

— III.28 įvyko kooperatyvėlio „Bičiulio" narių sus-mas, kuriame buvo pranešta apie būrelio veiklą ir išrinkta nauja valdyba. Valdybon įeina J. Povilionis, Br. Vadapalaitė, Ag. Baldišytė J. Kazėnas, Br. Masilionis ir St. Baravykas. Revizijos komisiją sudaro Pr. Gimskis, Akv. Luomanaitė ir P. Navaselskis.

— Kapel. kun. Vyt. Balčiūnas visus moksleivius apdalino įdomiomis ir naudingomis brošiūrėlėmis „Pijus XII". Mokiniai tuo labai patenkinti.

— IV. 1—2 d.d. įvykusios stalo teniso rungtynės miesto meisterio vardui įgyti išaiškino geriausius tenisistus: A. Vendelskis, Alg. Lipštas, Vl. Juozokas, Pr. Grinskis, P. Navaselskis. Iš mergaičių: El. Kuosaitė, Eug. Šležaitė.

— Literatų Būrelis išleido savo laikraštėlį „Kūrybos Barus" (4 nr.). Laikraštėlio redaktorius — Jon. Linkevičius. Redakcijos nariai: A. Šatas, J. Šimkevičius, Alg. Lipštas ir Br. Masilionis.

Gegužis

PRIENAI

Kristaus kančia...

— Prieš pat Velykų atostogas religininkai suruošė impozantišką gavėnios rimties minėjimą: judomais paveikslais atvaizdavo Kristaus kančią, į juos įpindami momentui parinktą programą. Prie visų paveikslų buvo skaitomas paaiškinamasis tekstas, o prie būdingesniųjų deklamuojami eilėraščiai, skaitomos Šv. Rašto ištraukos, išpildomos solo ir choro giesmės. Publiką šis minėjimas sužavėjo: iš salės visi ėjo rimti, tylūs, susimąstę, aiškiai matyti, kad originalus Kristaus kreipimasis į žmogaus sielą liko nebe atbalsio.

Programą prie paveikslų derino ir daug triūso minėjimui suruošti padėjo būrelio globėjas kun. Luckus. Pačiame veikalo išpildyme daug pasidarbavo mokytojai p. Gaidelis ir p. Pšemeneckis: pirmasis mokė solistus, chorą, pianinu akomponavo giesmėms ir melo-deklamacijoms; antrasis pritarė solistams smuiku ir išpildė keletą puikių dalykėlių. Kitą programos dalį atliko būrelio nariai.

Sportininkų sąjūdis

Atšilus orui, aikštes užplūdo sportiškieji moksleiviai. Jie kasdien nenuilstamai treniruojasi ir nori atsigriebti po žiemos nedarbo. Bene daugiausia pastangų deda muštukininkės ir krepšininkai-ės. Tuoj numatomos kelios vyrų krepšinio rungtynės su kitų miestų komandomis.

Per apygardines stalo teniso rungtynes mūsų gimnazijos sportininkai iš Marijampolės parsivežė daug pirmųjų vietų ir didesniąją pusę dovanų. Pirmąją vietą vyrų grupė išnešė V. Lakickas, mūsų gimnazijos, VI-sios kl. mok., neblogai laikės ir J. Bazevičius (VIII), laimėjęs trečiąją vietą; tačiau visus sužavėjo mūsų sportininkės — mergaitės J. Verbickaitė, O. Kaževaitė ir G. Batutytė, tvirtai užėmusios pirmąsias tris vietas. Poriniame žaidime mūsų mergaičių dvejetas (J. Verbickaitė — O. Kaževaitė) ir mišrus dvejetas (A. Bendinskas — O. Kaževaitė) užėmė pirmąsias vietas; vyrų — (J. Jonyka — J. Bazevičius) — antrąją.

Kaune sekės blogiau. Čia geriausiai laikėsi berniukai, prasčiau — mergaitės. J. Bazevičius ir A. Bendinskas įėjo į aštuonetuką, o mergaičių teįsispraudė tik J. Verbickaitė.

Bastuoklis

PLUNGĖ

III. 11—12 vaidybos sekcija statė „Aušros Sūnūs". Suvaidinta buvo gana gražiai. Gaila tik, kad dėl visokių nepalankių aplinkybių nebuvo galima vaidinti visuomenei, kuri su nekantrumu laukia minimo mokinių pasirodymo. (Pirmą kartą buvo vaidinta mokiniams, o antrą — kareiviams).

Daugiausiai publikos simpatijų susilaukė M. Stroputė, taip pat Antanavičius, Slušnius ir Mažrimas. Jie savo tipus, ypač Stroputė ir Antanavičius visai gerai sukūrė. Režisavo V. Liaugminas.

Klajūnas

Kitais metais švietimo ministerija nutarė laikyti Plungėje pilną gimnaziją. Tai jau senai mūsų laukta naujiena. Bet tada būtinai reikia didesnių patalpų! Todėl, kai tik pasibaigs mokslo metai, tuoj

bus pradėtas statyti ant tų pačių sienų antras aukštas, nes rudenį mokslas norima pradėti naujuose rūmuose.

Timpa

RASEINIAI

III. 15—19. Kun. A. Sušinskas pravedė moksleivių rekolekcijas, kurių dar ilgai raseiniškiai neužmirš.

III.22. Gavęs iš U.SA. Raudonojo Kryžiaus būrelis visą pakietą lėlių „užsibovijo" jomis, kad per kelius mėnesius (4) suruošė vos vieną susirinkimą. Atbuskit su pavasariu!

III.24 įvyko jaunesniųjų literatūrininkų susirinkimas, kuriame būrelio globėja Saladžiūtė supažindino narius su ritmu. Po to skaityta vienas referatas ir dvi ištraukos, pirmoji iš knygos „Du vardai granite" pavadinta „Poetai apie Darių ir Girėną" skaitė Dumskis (I) ir „Kaip rašyti didesnį darbą" skaitė Brobaitis (III). Žikas (II) pasirodė su vykusia „Savanorių žygių" recenzija. Savo rašinėlių paskaitė Daugirdaitė (I); Kazlauskaitė (II) ir Trakinskas (I). Be to, padeklamuota.

III.28 įvyko steigiamasis prancūzų kalbos mėgėjų susirinkimas. Valdybon nariai išsirinko pirm. — Šlepetytę (I); sekr. — Bakutį (Ic) ir ižd. — Petrauską (I). Būrelio globėja p. Raudoninkienė.

III.30 Žemesniųjų klasių R.A.B. susirinkime skaityta trys vertingi referatai. 1. Glovackio (III) — „Vargas geriausia mokykla"; Kazlauskaitės (II) referatas apie moderniškų šokių žalą ir kt. ir Dumskio (I) — „Vyriškumas". Po to paskaityta savo raštelių.

Būrelis nutarė pavasarį suruošti kur nors ekskursiją.

III.30 S.M.B. susirinkime Petraitis (V) supažindino su Sokrato ir jo gyvenimu referatu „Sokratas". Referatas sukėlė nemažai diskusijų. Antrąjį referatą „Saulės kautynės" skaitė Gružinskas (II).

Būrelio nariai iškėlė sumanymą suruošti ekskursiją į Šiaurės Lietuvą. Anksčiau buvo manyta suruošti tokią ekskursiją į Klaipėdą, bet...

II.31 įvyko gamtininkų susirinkimas.

Sabastijonas II

ROKIŠKIS

III.30 rokiškėnai — berniukai (V, VI, VII ir VIII klasių) buvo nuvykę į Panevėžį susipažinti su karių gyvenimu ir ginklų rūšimis. Ekskursijai vadovavo karinio parengimo dėstytojas Abramikas. Ypačiai visiems patiko karo orkestras ir kareiviški pietūs! Šioji ekskursija visiems paliko neišdildomą įspūdį.

III.31 gimnazijos salėje vyresnieji ir jaunesnieji literatai suruošė bendrą prieš velykinį susirinkimą. Pradžioje R. Stalionis (V) trumpai referavo apie A. Miškinio „Keturis miestus". Savos kūrybos skaitė: K. Jankevičius (V), A. Pilkauskas (V), A. Žemaitis (A), J. Rinkevičius (III), Vilytė (III), Jurkevičiūtė (II), Sirtautaitė (I) ir kt., o M. Chainauskas padeklamavo P. Vaičiūno eilėraštį. Linksmojoj daly pasirodė Ia klasė, o penktokė J. Jankauskaitė paskaitė jumoristinį penktokių laikraštėlį „Kulkosvaidį". Dar buvo VIa klasės iniciatyva suruoš. „šiupinėlis". Čia Burakauskaitė (VI) padainavo solo, R. Mikšytė (VI) paskambino pianinu ir paskaitė šeštokių kolektyvo jumoristinį „oficiozą" — „Spragilą". Užbaigoje tarė žodelį atsilankęs gimn. dir. J. Janulionis, pasidžiaugdamas literatūrininkų veikimu ir palinkėdamas jiems ir toliau sėkmingo ir gražaus darbo ir linksmų Velykų švenčių! Dalyviai atsidėkojo karštu plojimu. Apskritai, susirinkimo metu pasireiškė didelis entuziazmas. Tikimasi, kad toji energija tinkamai bus sunaudota literatūriniam darbui...

Romantiko sūnus

SKUODAS

— Paskutiniu laiku būrelių veikimas vis nori snustelti ir po žiemos darbelių pailsėti. Tik vieni literatai nenori pasiduoti, jie po trupučiuką ritasi į priekį. Nesenai padarė susirinkimą, kuriame paminėjo rašytoją J. Žymantienę-Žemaitę. Apie Žemaitę ir jos raštus kalbėjo St. Račkauskas, o referatą skaitė J. Miliūtė. Be to, iš Mažeikių literatūros vakaro įspūdžius papasakojo Z. Vaitkevičiūtė ir K. Sadauskas, kurių žodžius palydėjo smalsumas ir nuoširdus pritarimas. Gale susirinkimo buvo pademonstruota Dantės „Dieviškosios komedijos" vaizdelių filma.

— IV.30 literatai ruošia didžiulį žemaičių gimnazijų literatūros vakarą. Į vakarą pakviesta 8 gimnazijų bei progimnazijų literatai. Tikimės, kad mūsų skuodiškių, gyvenančių užkampelyje, broliai žemaičiai neužmirš ir vakare dalyvaus.

Aha!

ŠAKIAI

— III.3 įvyko „pasyvumo tvirtovės puolimas". Tai buvo bandymas pabudinti mūsų gimnazijoj veikiančius būrelius iš snaudulio. Dabartinį neveiklumą peikė V. Račiukaitis (VI), būdus jo išvengti nurodė J. Kuncaitis (VIII), J. Grybinas (VI) bandė jų kalbas kritikuoti, girdamas dabartinę būklę. Pagaliau J. Liepuonis (VIII) tarė galutiną žodį, smar-

kiai „sukirsdamas" kritiką, ir paskaitė keliančią iš apsnūdimo deklaraciją. Būrelių veikimui prižiūrėti ir kontroliuoti išrenkama speciali komisija: J. Liepuonis, V. Keblaitis (VIII) ir St. Valaitytė (VI). Savo žodį tarė ir direktorius K. Šapalas, reikšdamas savo pasitenkinimą dėl šio, pačių mokinių sukelto, judėjimo.

Pasibaigus šiam susirinkimui, atrodė, jog „pasyvumo tvirtovė" yra jau visiškai sunaikinta, bet dabar šis gajus padaras vėl pradeda imti viršų.

— III.19 būrelių taryba, pradėdama savo veikimą, suruošė literatūros vakarą. Programa išpildyta savomis jėgomis. Išklausėme mokyt. B. Laukaičio paskaitą: „Mokinių kūryba". Paskui pasirodė ir patys mokiniai. Savos kūrybos skaitė: eilėraščių — J. Liepuonis (VIII), J. Tekorius (VIII), Z. Pusdešrytė (V) ir novelių — A. Janušauskaitė (VI), St. Valaitytė (VI) ir A. Kalvaitytė (V). G. Stanaitytė (VII) padainavo solo. Paskiausia V. Račiukaitis (VI) paskaitė nuotrupų iš „Žingsnių" redakcijos krepšio. Šis vakaras suteikė šiek tiek įvairumo gana nuobodžiam gavėnios laike.

— III.25 Eucharistininkai suruošė tradicinę religinę valandėlę. A. Grybinas (VIII) ir A. Domeikaitė (III) paskaitė gavėnios nuotaikai pritaikintų fragmentų iš žymių autorių. Suvaidinta: „Sielų revizijos taryba". Šį veikalėlį pagal Pierre L. Ermit'ą scenai paruošė mokyt. B. Laukaitis. Baigiant choras pagiedojo keletą gavėnios giesmių.

— III.29 Pietų pertraukos metu minėjome mūsų kapeliono kun. Bernardo Čepulio 25 metų kunigavimo sukaktuves. Jubiliatą sveikino gimnazijos direktorius K. Šapalas. Mokinių vardu sveikino J. Liepuonis. Sugiedojome „Ilgiausių metų". Per trejus metus savo darbavimosi mūsų gimnazijoj jubiliatas puikiausiai spėjo įgyti visų mokinių simpatijas.

Slapukas

ŠIAULIAI

Mergaičių gimnazija

— Literačių būrelis šiais mokslo metais sušaukė vieną susirinkimą, surengė vieną literatūros vakarą ir išleido pirmą numerį dar pernai žadėto laikraštėlio. O daugiau gyvybės ženklų jau neberodo. Kelintas mėnuo — mirtina tyla... Žinoma, kam domėtis mergaitėms literatūros naujienomis, jei ir šokių srityje naujienybių pakanka...

Narcizas

Berniukų gimnazija

— Kovo 7 d. buvo sušauktas literatūros būrelio susirinkimas. Eilėraščių paskaitė J. Kudžma, o su proza pasirodė Alfr. Puodžiūnas ir J. Malinauskas. Jau kelintą kartą į literatų susirinkimus ateina tik dvidešimt žmonių, todėl kilo diskusijų, kaip pragyvinti būrelio veikimą. Kalbėjusieji apkaltino per daug įsigalėjusį sportą ir pasibaisėtiną gimnazijos mokinių paviršutiniškumą.

— Religininkų būrelis kovo 31 d. surengė gavėnios valandėlę. Įspūdingai kalbėjo J. Kudžma apie Kristaus ieškojimą. Smuikininkas Alfr. Puodžiūnas, akomponuojant A. Žižniauskaitei, išpildė religinės muzikos dalykėlį, pianinu paskambino A. Žižniauskaitė. Su poezija pasirodė: Ad. Karvelytė, A. Žižniauskaitė, B. Čekanauskaitė ir P. Čepulis. Buvo išklausyta šv. Jono evangelija apie kojų plovimą, o pabaigos žodį tarė kun. J. Kudirka. Reikia pažymėti, kad be didelio skaičiaus berniukų, atsilankė daug ir iš mergaičių gimnazijos.

— Kovo 22 d. karinio parengimo kuopa ryšium su tos dienos tragedija sušaukė gausų mitingą. Dabar kuopa vadovauja ginklų vajui.

Narcizas

ŠVĖKŠNA

Moksleivio teismas

III.18 buvo surengtas švėkšniškio moksleivio teismas. Prie šio teismo surengimo daugiausiai pasidarbavo kun. K. Ruibys (gimn. kapelionas) ir eucharistininkų būrelis.

Švėkšniškis moksleivis buvo kaltinamas trimis atžvilgiais: tautiniu, religiniu ir kultūriniu. Religiniu atžvilgiu Švėkšnos moksleivį kaltino Vac. Šaulys (VIII), kultūriniu — P. Rumšas (VII) ir tautiniu — M. Gečaitė (VII). Teismo prezidiumą sudarė gimn. dir. Pr. Samulionis, mokyt. E. Rudienė ir Ad. Vingis (VIII).

Gynėjų frontas, susidėjęs iš E. Vaičikauskytės (VIII), Vac. Tilviko (VII) ir J. Nausėdos (V), gana vykusiai „maišė su žeme" visus prokuratūros kaltinimus. Teismo prezidiumas Švėkšnos moksleivio nenubaudė, bet jį tik perspėjo, kad pats gyvenimas esąs teisingiausias teisėjas ir jis nesitaisantį nusikaltusį žmogų galįs atitinkamai nubausti.

— Literatūrininkų būrelis užsibrėžęs po Velykų atostogų paminėti dar dr. V. Kudirką ir Joną Biliūną. Be to, būrelis perėmė septintokų leidžiamo laikraštėlio „Klasės draugo" redakciją. Laikraštėlio vardas pakeistas. Naujas redaktorius — J. Nausėda (V), būrelio pirm.

J. N-da

KPELVOS ŠYPSENOS

BIRŽAI

Baisi epidemija

Ir atsitiko, draugai, nepaprasti dalykai — mūsų gimnazijoj įsimetė apkurtimo epidemija. Ši liga pasireiškia susimąstymu, svajojimu ir pagaliau nieko nebegirdėjimu. Teko ir man turėti reikalų su šia liga susirgusiais.

Einu vieną dieną Rotušės gatve. Taip sakant pro Tobozą. Cvakt iš už kertės linksmai nusiteikęs aštuntokas **L.**

— Sveikas, — sakau, — ko gi čia mojuoji rankomis, lyg armonika grodamas?

— ? —... paraudonavo brunetas.

— Jeigu aš, — sako, — ir buvau pas Moniką, tai tau galva nuo to, tur būt, neskauda. O į svetimus cibulius prašau nosies nekišti.

— Tiek to, — manau, — man visai nerūpi ta tavo armonikos muzika, — ir drožiu kiton pusėn gatvės; mat, ten pamačiau Agluonos link besidairančią aštuntokę O.

— Sveikutė, — jau iš tolo sušunku, — ko gi taip vaikštai apie vartus?

— Kas tau svarbu, — sako, — jeigu aš ir laukiu Alberto, o be to, manai aš negirdėjau, ką tu ten anoj pusėj gatvės tauškei apie jo armoniką... Ir ji pasuko šalin.

Eidamas toliau, sutikau grįžtančią namo septintokę artistę **J.**

— Labas, — sakau, — o be to, koks gražus šiandie oras...

— Labas, tai labas, — atsako, — bet tau, rodos, nei šilta, nei šalta, jeigu manęs ir nepalydėjo Brunonas. Galėtumei niekų ant visos gatvės netriokšti.

Susimąsčiau ir spaudžiu toliau šlapiais šaligatviais (lijo lietus). Prie kiosko pamatau septintoką **G.**

— Galėjau tave ir aptėkšti, bet laimė, kad kliuvo kiosko sienon...

— Ką čia tauški apie kėkštus, — pertraukia jis mano žodžius, — o jeigu aš ir labai mėgstu senienas, arba senus krienus, tai gal aš ir istoriku rengiuosi būti... Apie svetimas kuojas galėtumei nesirūpinti...

Aš, žinoma, apmąstydamas epidemijos padarinius, spaudžiu šalin.

Taigi, matote, gerbiamieji, kas pas mus dedasi. Prieš šitą epidemiją (lot. įsimyliensis kvailensis) penktokas daktaras Dolitlis baigia pagaminti vaistus, nors jis pats irgi yra šios baisios epidemijos auka.

Sveikas

* *
*

(Pagal l. dainą „Tūkstantis žingsnelių")

Pusšimtis žingsnelių nuo mano namelių,
Ten gyvena slaunios Tobozos dukrelės.

UTENA

— Kovo 25 gimnazijos salėje buvo vokalinės muzikos religinis koncertas. Programą išpildė patys mokiniai, vadovaujami kapeliono dr. Lukošiūno. Buvo pagiedota keletas solo, duetų, trio, kvartetų ir kt. Panašūs religiniai pasirodymai gavėnioje tradiciniai, ir mokiniai kasmet skaitlingai dalyvauja.

— Penktoji klasė leidžia savo laikraštėlį „Penktoką", kurio išėjo jau 4 numeriai. Bendradarbiauja patys penktokaikės. Laikraštėlyje yra rimtesnių straipsnelių, novėlių, eilėraščių ir neblogų iliustracijų.

— Kovo 31 d. įvyko priešvelykinis literatų būrelio susirinkimas. A. Šeikis (VII) skaitė referatą apie varpininko Vinco Kudirkos gyvenimą, veiklą ir kūrybą. Referatą koreferavo ir papildė A. Dilys (VIII) ir mokyt. J. Lebedys. Vėliau sekė savoji kūryba: Surgailytė skaitė novelę, Alg. Goda (V), J. Blaževičius (VI), K. Kutkus (V), Pr. Bakšys (V) ir V. Beržinis-Beržinskas — eilėraščius. Eilėraščius kritikavo P. Kemėšis (VII).

— Velykų antrą dieną kaliniams buvo suruošta pramogėlė. Programos išpildyme dalyvavo mūsiškiai: Barisaitė (V), Kunčiūnaitė (VIII) ir Brinklytė — dainavo, o Vyt. Ant. Dambrava pralinksmino savo humoru. Kaliniai buvo sujaudinti gražios Velykų staigmenos ir daugelio akyse spindėjo ašaros, o veidė — padėka...

Victor

Patvory dilgelė už visas šiurkštesnė,
Dukrelių močiutė dar labiau piktesnė.

Ten šeštoką šaunų baisiai iškoliojo,
Aštuntoką drūtą pro duris voliojo.

Kalakuto plunksnos už visas skaistesnės,
Mergužėlės šaunios ir už jas gražesnės.

Kaip ant viešo kelio daugel akmenėlių,
Aplankyt mergyčių eina bernužėliai.

Vienas lieknas linksmas, kitas dar gražesnis,
Aštuntokas rimtas už visus drūtesnis.

Tad palikit sveikos Tobozos dukrelės,
Gal jau nusibodo jums mano dainelė.

Džik-Džak

JONIŠKIS

— Po Velykų naujas metas. nauja nuotaika tuoj matos. Visi gražūs, visi šaunūs — pasiryžę versti kalnus: sporto vyrai žada dirbti, smarkiai sviedinį suspirti, gamtai gražiajai poetai žada daug eilių sudėti; tie kurie tėvynę myli, ekskursuos už šimto mylių. Tiktai linkim nepaklysti ir namo laimingai grįžti.

Js.

PANEVĖŽYS

— Žymiai sumažėtų „Amžinol" dažų gamyba, jeigu mūsų monteriai raudonai nedažytų savo kepurių siūlių.

— „Gerovė" visiškai bankrutuotų, jei mūsų amatininkai nustotų vartoti „Iris" ir „Mokka".

RASEINIAI

Kaip kas atrodo...

Penktokai. Čia, brolau, tai visos įžymybės! Vieni gerai daužo langus, antri lengvai pramuša akmeniu galvą.

Penktokės. Jos labai susirūpinusios aštuntokais. Mat, žada už mėnesio jas palikt!...

Šeštokai. Šviesūs ir kultūringi džentelmenai!... Leidžia keletą laikraštėlių, iš kurių populiariausi „Šeškus" ir „Afrika".

Septintokai. Visai baigia nykti, o įžymybių kaip ir neturi. Gresia visiškas sunykimo pavojus!...

Aštuntokai. Pažiūrėti vyrai iš stuomens ir liemens, bet elgesys ir protas mažo vaiko. Mat, nabagai nustojo daug proto, kol prisikasė iki ašmos klasės.

Vlns

UTENA

Domės!!!

— Zablockio V.D.K. (Visokių Darbelių Klubas) po Velykų atostogų vėl veikia. Nariams buto nuoma po 1 lt mėnesiui. Kreiptis: Zablockis, V.D.K.

— Jei kas, rašydamas prašymą ar pareiškimą abejoja dėl kablelių tikslumo sakiniuose, tesikreipia į meile apsivylusį vieną penktoką rašytoją, būsimąjį „Sakalo" premijos laureatą.

— Meile apsivylęs tūlas aštuntokas prašo siųsti jam užuojautas per V.D.K.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Henr. Nov. Straipsniukas parašytas neblogai. Tačiau visos jame keliamos mintys neoriginalios, smarkiai nuvalkiotos. Moksleiviams jos bus gerai žinomos iš jų mėgstamų auklėjamosios literatūros autorių.

Strėvūnui. „Ponios šunelyj" yra komizmo. Tačiau viskas per daug nenatūralu, perdėta. Bandykit ką nors iš sau geriau pažįstamo gyvenimo. Eilėraščiai per daug sausi. Trūksta vaizdingumo ir stipresnės išraiškos, kuri galėtų žadinti jausmą.

Liudvikui D. „Gyvenimo tragedijoj" nėra nieko beletristiško. Viskas per daug blanku ir nevaizdinga.

Ged. L. Vertimas „Ramybės feja" mums netinka.

Jon. Link. Atrodo, kad forma jau geriau sekasi valdyti. Tačiau per daug patoso. Nėra nuoširdumo, gyvybės, jausmo.

Juozui V. Rb. Smarkiai šlubuoja rimai. Atkreipk į juos dėmesį.

Vyt. Gur. Vertimas nenusisekęs. Netilps.

Seniūnui. Jūsų pasiaiškinimas parašytas labai aštriu ir išdidžiu tonu. Todėl jo dėti negalime. Reikėjo viską atitaisyti paprastu ir ne tokiu pretenzingu paaiškinimu.

Ant. Ram. Stipresnis eilėraštis „Ant laiko laiptų". Šiaip jau eilėraščių forma per daug senoviška ir sausoka.

Pauliui Drv. „Mano draugams" eilėraštis tikrai išgyventas ir stiprus. Tačiau jo tonas baisiai nesimpatiškas, per daug pagiežos, visokių prakeikimų... Bandykit ir kitus eilėraščius labiau išgyvent, įsijaust. Tada tikėsimės geresnių rezultatų.

Jon. Nsd. Daugiau įsigyvenimo ir nuoširdumo. Nesiimkit didelių poemų rašyt. Geriau daugiau padirbėkit prie mažesnių dalykų — susilauksite geresnių rezultatų. Atsiųstieji dalykai netilps.

Veda **ST. DAUNYS**

Gražus laimėjimas prieš Lenkiją

Balandžio 16 d. prasidėjo lietuvių-lenkų sportinis bendradarbiavimas tarpmiestinėmis stalo teniso rungtynėmis Kaunas—Varšuva. Rungtynės įvyko Varšuvoje. Pirmasis lietuvių — lenkų sportinis susitikimas baigėsi gražiu ir garbingu mūsiškių laimėjimu — **Kaunas nugalėjo Varšuvą didele pasekme 7:2.** Lietuvą atstovavo šie žinomi Lietuvos stalo tenisininkai: Variakojis, Dzindziliauskas, Nikolskis, Meilus ir Duškis. Techniškos rungtynių pasekmės tokios: Variakojis — Piórowičius 21:16, 21:10; Duškis — Gajus 21:19, 21:16; Nikolskis — Kugleris 21:14, 21:14; Duškis — Pierovičius 21:13, 21:13; Nikolskis — Gajus 16:21, 21:12, 21:8; Variakojis — Rechtlebenas 11:21, 18:21; Dzindziliauskas — Pierovičius 18:21, 21:17, 21:15; Meilus — Rechtlebinas 19:21, 10:21; Dzindziliauskas — Gajus 21:15, 21:12. Bendra pasekmė 7:2 Kauno naudai. Lenkai Lietuvos stelo tenisininkus labai iškilmingai sutiko, globojo, o žiūrovai mūsų laimėtojams kėlė dideles ovacijas.

Latvijos futbolo meisterio gastrolės Kaune

Velykų švenčių metu Kaune viešėjo Latvijos futbolo meisteris Olimpija ir žaidė dvejas draugiškas futbolo rungtynes. Pirmas rungtynes Olimpija žaidė su Lietuvos futbolo favoritu LGSF. Po gražios kovos LGSF laimėjo 3:2. Kitas rungtynes Olimpija žaidė su rinktine. Rinktinė laimėjo 2:1, bet laimėjimas buvo pasiektas labai atsitiktinai, nes vieną įvartį latviai netyčia patys įsimušė į savo vartus.

Europos krepšinio pirmenybės

Gegužės 21—28 d. Kaune įvyksta trečiosios Europos vyrų krepšinio pirmenybės, kurios visų laukiamos su didžiausiu nekantrumu. Europos krepšinio pirmenybėm pravesti didžiosios halės statyba eina visu smarkumu ir iki pirmenybių ji bus baigta. Tikras dalyvių skaičius nežinomas. Buvo užregistravę apie 15 valstybių, bet Anglija, Belgija ir Vokietija savo įsirašymus jau atšaukė, taigi beliko 12 dalyvių. Galimas daiktas, kad dar viena kita valstybė taipgi negalės dalyvauti, todėl vidutinis dalyvių skaičius bus apie 10. Iš stipriausių varžovų bus lietuviai, latviai, italai, estai ir prancūzai. Pirmenybių metu laukiama daug ekskursijų iš provincijos. Krepšinio salėje visiems vietos pakaks, nes galės tilpti iki 13.000 žiūrovų.

Visi paruošiamieji darbai jau baigiami. Nekantriai laukdami trečiųjų Europos vyrų krepšinio pirmenybių, to didžiojo sporto įvykio Lietuvoje, linkime Lietuvos krepšininkams geriausios sekmės, gražios ir garbingos pergalės.

Sunkus laimėjimas prieš Latviją

Balandžio mėn. viduryje Rygoje viešėjo Lietuvos krepšinio meisteris JSO. Vienas rungtynes JSO žaidė su Latvijos krepšinio rinktine ir Latvijos rinktinę įveikė 29:28. Kadangi JSO komanda buvo sustiprinta Lubinu, Puzinausku, Andriuliu ir kitais kitų klubų geriausiais krepšininkais, tai buvo neoficiali, bet pati geriausia Lietuvos krepšinio rinktinė. Labai mažas mūsų krepšininkų laimėjimas parodo puikią latvių krepšininkų klasę.

Prasidėjo futbolo pirmenybės

Jau prasidėjo aukštosios klasės futbolo pirmenybės. Iki šiol buvo sužaistos dvejos rungtynės, kuriose LGSF įveikė ŠMSK pasekme 1:0 ir LFLS laimėjo prieš Taurą 2:1. Nors pirmenybės dar tik prasidėjo, bet meisteris jau aiškus — juo bus LGSF komanda, šiuo metu jau turinti 15 taškų. Kitos komandos LGSF pavyti negali, nes skiria 7-9 taškų tarpas.

Pavasario turnyrą laimėjo LGSF

Tradicinį pavasiro futbolo turnyrą pelnytai laimėjo LGSF komanda, finalinėse rungtynėse įveikusi Taurą 3:1.

Vincas Krėvė, RAGANIUS. 264 psl. Kaina Lt 3,50. Spaudos Fondo leid.

Šias apysakas arba „prieškarinių laikų sodžiaus gyvenimo šešėlius", kaip autorius jas vadina, galima skirti į ankstyvesniųjų jo realistinų sodžiaus vaizdelių grupę, kaip „Silkės", „Skerdžius Lapinas" ir kt. Knygoje yra šeši apsakymėliai, bet visuose juose to paties Ramūnų kaimo aplinka, tik keičiasi žmonės. Bet visus juos jungia skerdžiaus Gugio, žmonių raganium vadinamo, figūra.

Apysakose visas prieškarinių laikų kaimo žmogaus akiratis su klebono Žemaituko autoritetu viršūnėje, su žydeliu Jankeliu, su garbingais kaimo „turtuoliais" ir visų mylimu, visiems savu skerdžium Gugiu.

Kaip ir visa Krėvės kūryba, taip ir šie apsakymėliai stiprūs savo psichologine puse. Kaimiečių psichikos paprastumas, tiesumas, savotiškas atkaklumas čia gauna ryškią ir beveik visur komišką išraišką. Tačiau tame paprastume Krėvė moka įžvelgti individualiuosius žmogaus bruožus, dinamines versmes. Kaimo mušeikos Lukošiūno („Pramuštgalvis") sieloj, jo sunkiam nerime, neleidžiančiam naktį miegoti, jo nesuvaldomoj energijoj glūdi juk tie patys nomado pradai, kurie vertė Šarūną ir Skirgailą kurti imperiją. Nenuorama Misiulis ar tik nebus pažangaus ateities ūkininko prototipas? Gi Kukis ir Grigis — konservatyvieji kaimo tradicijų saugotojai. Bet įdomiausias — centrinis asmuo skerdžius Gugis, raganium vadinamas. Jis nėra naujas Krėvės kūryboj. Tai tik tolimesnis skerdžiaus Lapino ir „Bedievio" Vainoro išvystymas. Jis ypač įdomus tuo, kad parodo, kaip natūraliai ir spontaniškai išsivysto kaimo žmoguje menininkas-pasakorius ir net savotiškas filosofas bei magikas. Čia ne tik pabrėžiamas žmogaus mistiškas ryšys su gamta, kaip „Lapine" ar „Bedievy", bet savotiški santykiai su žmonėmis, magiška intuicijos galia. Iš kitos pusės matome, kaip tokius žmones, dar gyvus tebesančius, ima supti legendos.

Kiek keistoka knygos pabaigoje numirusių Kukio ir Gugio avantiūra pas dangaus vartus, derybos su šv. Petru ir šventaisiais. Bet tai ypatingai paryškina mūsų kaimiečių pasaulėžiūrą, kuri mirtį mokėjo sutikti be tragikos, ramiu veidu ir pomirtinį gyvenimą vaizdavosi tokį pat, kaip ir žemiškąjį. Tai labai charakteringa ir vaizduojamam kaimiečių religingumui, kuris gyvas, tyras, bet naivokas. Su taikiu kaimiečių religingumu puikiai derinas ir klebono Žemaituko figūra; gerutis, paprastas, bet šiek tiek ir komiškas.

Apysakų nuotaika bemaž idiliška: nieko sunkaus, tragiško. Gi komizmo be galo daug. Jis dažnai kyla iš kaimiečio sielos dvilypiškumo arba ekscentriškumo, ypač Slamienės nuotykis su karve „Simajude". Net ir vardai komiški, pvz., Kukis, Gugis, Žemaitukas. Autorius, rodos, šypsosi, savo žmogelius stebėdamas, ir verčia šypsotis skaitytoją.

Visos apysakos parašytos pasakojimo forma. Dialoguose pilna liaudiško sąmojaus, patarlių, kaimietiško nuoširdumo, net naivumo niuansų. Dėl to apysakos labai primena pasakas. Stilius ramus, objektyvus, paprastas. Dzūkiškos kalbos priemaišos ir jaučiamas stiliaus bangavimas kažkaip nejučiom primena „Dainavos šalies senų žmonių padavimus". Tiesa, ir čia ta pati Dainavos šalis, tik nebe iš tolo matoma, nebe iš amžių glūdumos, o iš čia pat, iš arti. Gal todėl ir žmonės nebeatrodo herojai, o pilki žmogeliai . . . **K. Ram.**

Kazys Inčiūra, BALTIEJI RAITELIAI. Eilėraščiai. 154 psl. Kaina Lt 3. Šv. Kazimiero D-jos leid.

Gyvenamasis laikotarpis visada veikia rašytoją. Aplinka vienokiu ar kitokiu aidu atsiliepia jo kūryboje. Praėjusių metų lietuvių lyrikoj vyravo patriotinis ir visuomeninis motyvas. Ir šių motyvų eilėraščiuose buvo sukaupta daug nusivylimo, skausmo, net pagiežos. Inčiūros eilėraščiuose seniau rasdavom daug giedrumo, optimizmo. Tačiau šiame rinkinyje jau yra apsčiai tamsokų šešėlių . . .

Inčiūros lyrika tol giedri, kol jis susižavėjęs dainuoja apie mūsų tautos ne-

priklausomybės kovas ir apie lietuviškojo gimtojo kaimo grožį. Betgi atsigrįžus į miestą, į mūsų valdininkijos gyvenimą, jo giesmė suskamba niūria ir skausminga gaida. Biaurios mūsų šviesuomenės ydos, karjerizmas, egoizmas, užmiršimas tautos reikalų ir kt. pakerta poeto entuziazmą, ir jo poezijoj daug kur aptinkame šitokių ironijos kupinų posmų:

Nesvarbu, ar gabumų nun turima —
Su pečiais, su pečiais ruoški kelią sau.
Kam tau sakalu skrist, jei geriau žema-
[žiūriam
Pelkėj braidžiojant kelti vis alasą.
43 psl.

Šitokie žemažiūriai, egoistai, anot Inčiūros, „krankliai, susisukę šiltą gūžtą palangėj tėviškės namų" graso pražudyt ir nusmukdyt visą tautą. Ir todėl poetas su viltim šaukia taurųjį tautos elementą:

Grįžkit išvaikyt kranklių iš sodų,
Išvalyti tėviškės šalies.
60 psl.

Ir jam vaidenasi legendariški baltieji raiteliai, kurie

....vargo sumažinti
tėvų žemėn atjos.
62 psl.

Yra filosofinės minties eilėraščių. Žymu susigalvojimas dėl to, kad „visi nueis savais keliais", susirūpinimas dėl pasaulyje siautėjančio jėgo triumfo ir kt.

Erotiniuose Inčiūros eilėraščiuose paprastai žymu didelis giedrumas ir tyrumas:

Norėčiau būti aš dangaus skliautu
[žvaigždėtu
Ir glūdumoj naktų vis į tave žiūrėti.
99 psl.

Paskutiniame skyriuje „Pilkų kryžių krašte" telpa keletas įdomių gražia forma parašytų ilgesnių dalykų — poemėlių.

Savo idėjiniu veidu Inčiūra nėra itin savotiškas. Jis pasinešęs ta linkme, kaip ir dauguma mūsų poetų. Tačiau jis turi savotišką išsireiškimo būdą. Bendrai, jo forma stipri ir originali — žymu nuoširdumas ir gilus išgyvenimas. Daugelis jo eilėraščių pasiekia tikrai aukštą meniškumo laipsnį („Balandis audroje", „Krankliai našlaitės sodyboj" ir kt.).

Jeigu mūsų praėjusių metų lyrikoj, taip pat ir Inčiūros eilėraščiuose, buvo daug nusivylimo ir sielvarto, — žinoma, kaltas pats gyvenimas... Dabar, kada mūsų tauta yra pasiryžusi žengti naujais keliais, kada ji rodo daug kūrybinio užsidegimo ir aiškų norą atitaisyti nelemtas ją žudžiusias nesenos praeities klaidas — tikėkime, kad visa tatai atsilieps mūsų lyrikoj džiaugsmingu ir skambiu aidu.

Br. Kr.

Antanas Jasiūnas, APLEISTOS ŽEMĖS LYRIKA. Sp. Fondas. MCMXXXVIII, Kaina Lt 3. 80 psl.

Maždaug prieš 7 metus matėm knygų rinkoje A. Jasiūno „Gundymus". Autorius buvo linkęs į misticizmą ir simbolizmą. Tačiau daug dar buvo nelygumų, dirbtinumo, nusifilosofavimo. „Apleistos žemės lyrika" rodo autorių padarius pažangą. Nedidelę, ale vis pažangą. Čia jis kur kas nuoširdesnis, paprastesnis. Jau ir forma sklandesnė. Tai pliusas. Knygos turinį sudaro **filosofiniai** (skyr. „Prakeiktoji žvaigždė"), **gamtos motyvų, egoistiniai** ir kt. eilėraščiai.

Pirmosios rūšies eilėraščiai, bene, mažiausiai vykę. Baisiai daug miglotumo, perdėto mandrumo, noro pasakyti kažką nepaprasto. Tai dar „Gundymų" liekanos. Geriausiai vykę, atrodo, gamtos motyvų ir egotistiniai eilėraščiai. Jie skambūs, paprasti, nuoširdūs.

Tik gaila byrančių žiedų
Ir nykstančio pavasario...
Tave už rankos aš vedu,
Kaip mylimą ar seserį?
37 psl.

Tačiau ir čia vietomis dar jaučiamas dirbtinumas, nesklandumas, ypač, palyginimuose. Pav., „O baime pripildytos akys dar žiūri, **kaip nuodėmės bijantis, doras vienuolis".** — 65 psl. (Pabraukta mano. A. V.).

Literatūros ir poezijos mėgėjai „Apleistos žemės lyriką", aišku, pirks ir perskaitys.

A. Verd.

Antanas Rūkas, POSMAI. Spaudos Fondas. 1938. Kaina Lt 3. 160 psl.

„Posmai" — debiutanto eil. knyga. A. Rūką iš periodikos pažįstame jau kelinti metai. Kažko daug reikalauti kaip iš debiutanto negalim. Autorius bando dainuoti aktualiom temom, reikšti dideles kovos ir laisvės idėjas. Vienur tai pavyksta geriau, kitur blogiau. Vietomis žymu kitų autorių įtaka. Pav., poemėlė „Žemė ašarota" primena kai kuriuos Teof. Tilvyčio „Artojėlių" fragmentus. O ypač, matyt, daug įtakos turėjo K. Boruta. Tai žymu daugely eil.

Tačiau yra gana savaimingų ir gražių dalykų. Pav., kai kurie eilėraščiai iš skyriaus — „Posmai apie brangią žemę", poemėlės: „Žirgas baltakartis", „Maži kryželiai svečioj šaly" ir dar vienas kitas

eilėraštis iš skyriaus — „Posmai apie gyvenimą ir mirtį".

Knygą sudaro keturi skyriai: **Posmai apie žemę brangią, Posmai apie gyvenimą ir mirtį, Posmai apie save patį, Posmai apie meilę.**

Tikėkim, kad ateity autorius tobulės ir darys pažangą. Šito ir laukiame.

A. Verd.

Liudas Sakalinis, ŠIRDIS IR PLIENAS. Sakalas. 1938. Kaina Lt 2,50. 112 psl.

„Širdis ir plienas" — karišku eilėraščių knyga, neturinti jokių didelių pretenzijų, kukliai dedikuota „Lietuvos kariuomenei jos dvidešimties metų gyvavimo sukakties proga". Tai lyg ir eiliuotas kario dienoraštis, jo įspūdžiai ir atsiminimai. Perskaitę pradžioje autoriaus žodį, sužinome, kad autorius yra karo invalidas dim. kpt. L. Žukauskas (slapyvardžiu Liudas Sakalinis), kad jis parašęs šią knygą ne tam, kad nustebintų savo talentu skaitytojus arba padarytų nepaprastą įnašą mūsų lyrikon. Ne, tai nuoširdus žodis, nuoširdūs paprasti eilėraščiai, plaukią iš kario širdies, bylojà apie laisvės kovas, apie mūsų kariuomenės pirmūnus, jų pasiryžimus ir vargą, apie atskirus pulkus ir kt. Anot paties autoriaus, turiu prisipažinti, kad rašiau paprastai, nesivaikydamas įmantrių rimų: norėjau, kad mane lengvai suprastų kariai ir būsimieji kariai — Lietuvos jaunimas (5 psl.).

Knyga turi 3 skyrius: **kelias į laisvę, kovų varpai, tėvynei Lietuvai.** Visur prasiveržia didelė tėvynės meilė, tikėjimas Lietuva, jos kariuomene ir ateitimi.

Nevargsi tu, Tėvų šalele!
Vis vien, kas mums beteks patirt!
Visi mes žinom vieną kelią —
Laisviem gyvent, laisviem numirt!
29 psl.

Liudas Sakalinis už šią knygą yra gavęs Kariuomenės Vado premiją (500 lt.).

A. Verd.

G. Flaubert, SALAMBO. Romanas. Iš prancūzų k. vertė J. D. 429 psl. Kaina Lt 4. Spaudos Fondo leid.

Gustav Flaubert yra žinomas prancūzų realistas, didelis stiliaus meisteris, gyvenęs praėjusiame šimtmetyje.

Šiame romane jis vaizduoja antikinį pasaulį. Rodomos Kartaginos kovos su savo samdytaisiais kareiviais ir aplinkinėmis barbarų tautelėmis. Tarp kovų ir sąmyšių vaizdų įpinta barbarų vado Mato ir kartaginiečių vado Hamilkaro dukters Salambo meilė. Romano veiksmą palaiko ši meilės intriga ir nuolatinės abiejų pusių kovos. Atomazgoj-genialusis Hamilkaras nugali barbarus, Mato, paimtas į nelaisvę, nukankinamas, o Salambo, ištekėjusi už kartaginiečių talkininko Narr-Havaso, miršta.

Veikale puikiai išstudijuotas istorinis fonas. Realistiniu tikslumu ir dideliu kruopštumu parašytas romanas mus nukelia į pagoniškąjį pasaulį, parodo jo papročių žiaurumą, prietaringus įsitikinimus ir visą anuometinio prieškrikščioniško gyvenimo šiurpumą ir skurdumą.

Romanas pasižymi pavyzdinga kompozicija ir didelio kruopštumo stiliumi. Visos romano dalys puikiai suderintos, organiškai ir neatskiriamai įjungtos į patį veikalą. Gyvai sukurti charakteriai.

Vertime vietomis pasitaiko kalbos netikslumų.

B. K.

Hippolyte Taine, MENO FILOSOFIJA, I d. Vertė K. Masiliūnas. 340+XII pusl. Kaina 11 lt. Švieto. Ministerijos leidinys.

Ši Taine'o meno filosofija savo laikų kėlė daug ginčų meno kritikų tarpe ir dar tebekelia, nes ji yra matematiškai griežta, jos išvados pagrįstos daugybe istorinių faktų, bet vis dėlto ji vienašališka, nors autoriaus buvo laikyta universaliai teisinga. Taine tvirtina, kad menas visiškai pareina nuo tos aplinkos, kurioje jis yra atsiradęs: nuo rasės, kuriai priklauso kūrėjas, nuo papročių ir tuolaikinės žmonių nuotaikos, net nuo šalies klimato ir gamtos. Menas pagal Taine sužydi toje tautoje ir toje epochoje, kur visuomenės dvasinis, politinis ir ekonominis gyvastingumas išsiveržia, ir susmunka tada, kai ta visuomenė ar tai iš savęs išsigema, ir pašalinių priežasčių paveikta sugniūžta ir nustoja kūrybinės energijos. Kiek prieš tuos fizinius faktorius gali atsispirti menininko individualybė, kiek kūriniui reiškia kūrėjo dvasia, į kurią dažnai bendras visuomenės papročių būvis giliai šaknų nesuleidžia, — Taine tyli. Ir čia yra silpniausia jo filosofijos vieta.

Taine stilius puošnus, gyvas, knygą skaitai, lyg kokį grožinės literatūros kūrinį. Bendrai, šis veikalas neturi to mokslinio „nuobodumo", kurs dažnai atgraso tūlą skaitytoją.

Veikalas savo idėjomis ir teigimais yra gerokai pasenęs, tačiau kai kuriems meno faktams nušviesti jis gali visai gerai patarnauti.

Z. Šimkus

Julijai Verbickaitei, VII kl. mok.,

dėl mylimo tėvelio mirties nuoširdžiausią užuojautą reiškia

Draugės-ai

MOKSLEIVIŲ LAIKRAŠTĖLIAI:

KŪRYBOS ŽODŽIAI. Nr. 1. 28 psl. Leidžia **Kupiškio** valst. gimnazijos literatūrininkų būrelis. Laikraštėlio redakcinė komisija V. Inčiūraitė, Br. Stančikaitė ir Vinc. Vyčinas.

KELMĖS ATŽALYNAS. Nr. 3. 16 psl. Leidžia R. A. būrelis. Redaktorius Robertas Gedvila.

KŪRYBOS BARAI. Pasvalio v. gimnazijos literatų būrelio laikraštėlis. 24 psl. Garbės redaktorius mokyt. Vl. Kulbokas. Redaktorius Jon. Linkevičius.

ATSIŲSTA PAMINĖTI:

Stasius Būdavas, SALA. Romanas. 248 psl. Kaina Lt 3. Sakalo leidinys.

M. Urbšienė, VOKIEČIŲ KARO METO SPAUDA IR LIETUVA. 127 psl. Kaina Lt 5. Spaudos Fondo leidinys.

Stepas Pikšrys, ŽEMĖ VAITOJA. Romanas. 307 psl. Kaina Lt 3,50. Spaudos Fondo leidinys.

Valentin Katajev, BALTUOJA BURĖS TOLUMOJ. Vertė Antanas Venclova. 472 psl. Kaina Lt 5. Spaudos Fondo leid.

Petras Babickas, ELADA. Kelionės įspūdžiai. 272 psl. Kaina Lt 4,50. Spaudos Fondo leidinys.

Pearl. S. Buck, JAUNASIS REVOLIUCIONIERIUS. Romanas. Vertė Kazys Jakubėnas. 190 psl. Kaina Lt 2,50. Sakalo leidinys.

Giovanni Papini, KANČIOS LIUDININKAI. Septynios evangelijų legendos. Vertė Vetusius. 135 psl. Kaina Lt 2,50. Sakalo leidinys.

Francois Copée, GEROJI KANČIA. Iš prancūzų kalbos 179 leidimo vertė A. Sirutis. 150 psl. Kaina Lt 2. Sakalo leidinys.

Mykolas Faradiejus, POPULIARIOJI CHEMIJA. Išvertė, suderinęs kelias skirtingas laidas, ir papildė pastabomis Stasys Dabušis. 220 psl. Kaina Lt 3. Šv. Kazimiero D-jos leidinys.

S. Kapnys, PLUTELĖ IR PELĖS. Dviejų veiksmų komedija. 86 psl. Kaina Lt 1. Sakalo leidinys.

Radjardas Kiplingas, ŠTAI KUR PASAKOS! Iš aštuonioliktos originalo laidos išvertė Nabažaitė ir Zaleskis. 186 psl. Kaina nepažymėta. Spaudos Fondo leidinys.

E. Aisberg, DABAR AŠ JAU SUPRANTU RADIJĄ. Vertė Vaitkevičius. 160 psl. Kaina Lt 4. Spaudos Fondo leidinys.

M. Iljinas, KURI DABAR VALANDA? Vertė Aušrys. 107 psl. Kaina Lt 2,50. Spaudos Fondo leidinys.

Kan. P. Dogelis, UŽ BOČIŲ ŽEMĘ IR TIKYBĄ. Pavasarininkijos istorijos bruožai. 96 psl. Kaina Lt 0,50.

Br. Kviklys, SAUGOKIMĖS SUSISIEKIMO NELAIMIŲ. 69 psl. Kaina Lt 1,50. „Policijos" laikraščio leidinys.

JUDĖJIMO TVARKOS TAISYKLĖS. 104 psl. Kaina Lt 1. „Policijos" laikraščio leidinys.

St. Gruodis S. J., LAIKYKIS ĮSAKYMŲ. Krikščioniškos dorovės mokslas. 263 psl. Kaina Lt 2. „Žvaigždės" redakcijos leidinys.

GYVYBĖS ŠALTINIS. Parašė **kun. Andriuška S. J.** Eucharistijos kilmė ir jos reikšmė. 85 psl. Kaina Lt 0,50.

TEMPERAMENTŲ RŪŠYS ir jų pasireiškimai. Sekdamas K. Hocku spaudai parengė **kun. Andriuška J. S.** 107 psl. Kaina Lt 0,70. Tėvų Jėzuitų leidinys.

KĄ DANGUS KALBA. Parašė **A. Šeškevičius S. J.** 32 psl. Kaina Lt 0,25. Tėvų Jėzuitų leidinys.

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

J. M. Parašykit ką nors konkretaus apie savo mokyklos gyvenimo įvykius.

Pranui Vevrsk. Bandykit atsiųsti daugiau.

Adolf. Dor., Albinui Svajai, Vilniui, Vyčių Andriui, Alb. Peč. Eeilėraščiai silpnoki. Netilps.

Žibutei. Moksleivėms netinka. Draugei dar reikia gerokai padirbėti. Labai nuvalkiota tema.

„Sudaužyto smuiko" autorei. Rašai neblogai, tačiau „Ateičiai" novelė silpna. Per daug ištęsta, be to, neįtikėtina, kad moksleivis jau būtų toks didelis menininkas. Persunkias temas imi. Bandyk ko nors lengvesnio.

Žeminėlei. Turi gražų stilių. Dėti „Ateitin" negalima dėl pačios minties. Išeina, kad špargalkų vartojimas yra pateisinamas. Nepedagogiška. Pabandyk dar ką nors atsiųsti.

REDAKTORIUS IR LEIDĖJAS PROF. PR. DOVYDAITIS

Šiandien jau kiekvienas žino, kad

MISIJOS

yra tikrai įdomus ir vienintelis tos rūšies laikraštis Lietuvoje.

MISIJOS supažindins skaitytojus su įdomiausiais misijų ir pasaulio užkampių kraštais, keisčiausiais tautų papročiais.

MISIJOS pasakoja daugybę šiurpiausių nuotykių, išgyvenimų, kelionių aprašymų, misijonierių (ypač **lietuvių**) laiškų, didvyriškų darbų.

MISIJOS parodo gražiais paveikslais visą misijų tautų gyvenimą, žmonių darbo priemones ir būdus, tautų skausmus ir džiaugsmus.

MISIJOS atskleidžia kat. Bažnyčios didingumą, Jos pasiuntinybės — „mokyti visas tautas" — kilnumą ir kartu uždavinio sunkumą.

MISIJOS auklėja jaunąją Lietuvos kartą didžiadvasiškume, uždega ją didžių dalykų siekiais; didvyriškais misijonierių pavyzdžiais moko neboti sunkumų, bet drąsiai siekti užsibrėžto tikslo.

MISIJOS — dėl savo gražių, spalvotų viršelių — **yra puikus stalo papuošalas.**

Be „MISIJŲ" neturėtų likti nei kaimo, nei miesto žmogus, nei jaunuolis, nei senesnis. „Misijos" tekainuoja metams 4 lt, pusei metų 2 lt. Užsieny — 1 dol.

A d r e s a s: „MISIJŲ" Administracija, Kaunas Jėzuitų Namai.

VYRESNIŲJŲ KLASIŲ MERGAITĖMS

įdomus ir skaitytinas moterų kultūrinio ir visuomeninio gyvenimo žurnalas

„NAUJOJI VAIDILUTĖ"

EINĄS 18-SIUS METUS

„NAUJOJI VAIDILUTĖ" 1939 m. skiria savo skaitytojams vertingą dovaną — puikią knygą „MŪSŲ RANKDARBIAI", iliustruotą lietuviškų rankdarbių pavyzdžiais.

Prenumerata moksleiviams: met. 6 lt, pusm. 3,5 lt.

A d r e s a s: Laisvės al. 3 b

MOKSLEIVIO BIBLIOTEKA

Savo bibliotekos papildymui kiekvienas moksleivis įsigys šiuos geriausius veikalus iš SAKALO KNYGŲ KATALOGO:

Stipriausias praėjusių metų lyrikos rinkinys, laimėjęs valstybinę premiją, *Salomėjos Nėries*

DIEMEDŽIU ŽYDĖSIU

Nėris savo motyvų įvairumu, nuoširdumu, aiškumu, žavia, o kartu ir labai paprasta forma patraukia skaitytoją. Šiuo rinkiniu ji pasirodo, kaip itin stipri, originali ir simpatiška poetė, pasiekusi aukštą meniškumo laipsnį ir galutinai išryškinusi savo kūrybinį pasaulėvaizdį. Rinkinio kaina Lt 3.

Spindulio premijuotosios *A. Miškinio* poemos

KETURI MIESTAI

Šios poemos puikiai atidengia dabartinio Lietuvos gyvenimo veidą. Čia iškelta daug skaudžių laisvosios Lietuvos ir laisvojo lietuvio gyvenimo problemų: „inteligento" dvasinis bankrotas, artojo vargas, Lietuvos ateities perspektyvos ir kt. Poemos pasižymi žavinga forma, giliu lyrizmu ir dideliu nuoširdumu. Kaina Lt 4.

Sakalo premijuotasis *Petro Cvirkos* novelių rinkinys

KASDIENĖS ISTORIJOS

Talentingas ir jaunas rašytojas šiose novelėse vaizduoja mūsų liaudį ir „inteligentiją". Vykusiai pagauta žmonių psichologija, realiai, su giliu tikrovės pažinimu atvaizduotos jų gyvenimo scenos, gyvi ir natūralūs dialogai, puiki ir klasiška novelių kompozicija bei gerai valdomas stilius verčia šiam Cvirkos veikalui pripažinti aukštą meniškumo laipsnį. Kaina Lt 3.

Visai neseniai mūsų skaitančiajai visuomenei pasirodžiusio, bet jau pakankamai išgarsėjusio rašytojo *Jurgio Jankaus* romanas

EGZAMINAI

Iš paprasčiausio mokytojų seminarijos moksleivių gyvenimo, jų tarpusavio santykių, kovų dėl pažymio, egzaminų nuotykių, santykių ir susikirtimų su mokytojais, kilnios ir trapios jaunuolių meilės ir kitų paprastų moksleivių gyvenimo smulkmenų talentingas rašytojas sugebėjo sukurti tikrai menišką veikalą, pasižymintį puikiu stiliumi ir užkrečiančia bei jaudinančia nuotaika. Kol kas šios rūšies veikalas mūsų literatūroj yra pirmas ir vienintelis. Kaina tik Lt 3.

To paties autoriaus roman.

BE KRANTŲ

Šiame veikale autorius toliau pasakoja vyriausiojo *Egzaminų* veikėjo Jeronimo gyvenimą ir darbą mokykloje. Vieniša kaimo mokytojo buitis, jo nelaiminga meilė, santykiai su kaimo žmonėmis ir savo padykusiais auklėtiniais, gamtos didybė davė jaunam rašytojui daug įdomios medžiagos, kurią jis tikrai meniškai apdorojo ir sukūrė vertingą, įdomų ir jaudinantį veikalą. Kaina tik Lt 3.